

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Malé a stredné podnikanie v číslach v roku 2019

Bratislava | 2020

Vydavateľ:
Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2020

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

OBSAH

Zoznam tabuliek	4
Zoznam grafov	5
Zoznam máp	6
Zoznam skratiek	6
Úvod.....	7
1 Definícia malých a stredných podnikov.....	8
2 Stav a vývoj počtosti MSP.....	11
2.1 Fyzické osoby – podnikatelia.....	21
2.2 Právnické osoby – podniky	26
2.3 Rodová a veková štruktúra podnikateľov	30
2.4 Rýchlorastúce spoločnosti.....	34
3 Dynamika vývoja podnikateľských subjektov.....	36
3.1 Vznik a zánik podnikateľov podľa metodiky Eurostatu	37
3.2 Vznik a zánik podľa metodiky SBA	42
4 Regionálne hľadisko podnikania MSP	46
4.1 Bratislavský kraj.....	52
4.2 Trnavský kraj	53
4.3 Trenčiansky kraj.....	55
4.4 Nitriansky kraj.....	56
4.5 Žilinský kraj	57
4.6 Banskobystrický kraj.....	59
4.7 Prešovský kraj	60
4.8 Košický kraj	61
5 Charakteristika zamestnanosti v MSP	63
6 Ekonomické ukazovatele MSP	69
6.1 Tržby vo vybraných odvetviach.....	70
6.2 Hrubá produkcia.....	75
6.3 Pridaná hodnota.....	76
6.4 Produktivita práce	80
6.5 Zisk pred zdanením	81
6.6 Tvorba hrubého fixného kapitálu	82
7 Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR.....	84
7.1 Vývoz MSP	85
7.2 Dovoz MSP	88
8 High-tech ukazovatele MSP.....	90
8.1 Početnosť a štruktúra MSP v high-tech odvetviach	91
8.2 Vývoj tržieb, investícií a zamestnanosti MSP v high-tech odvetviach.....	95
9 Využívanie IKT v MSP	98
10 Výskumno-vývojová činnosť MSP.....	102
Záver	106
Prílohy.....	109

Zoznam tabuliek

Tab. č. 1: Aktívne podnikateľské subjekty podľa právnej formy a veľkostnej kategórie k 31. 12. 2019.....	12
Tab. č. 2: Početnosť malých a stredných podnikov podľa odvetvového členenia.....	15
Tab. č. 3: Veľkostná štruktúra podnikateľského sektora v SR a EÚ v roku 2017.....	19
Tab. č. 4: Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2019.....	30
Tab. č. 5: Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2019.....	31
Tab. č. 6: Rýchlorastúce podniky na Slovensku v rokoch 2017 a 2016.....	34
Tab. č. 7: Rýchlorastúce začínajúce podniky (gazely) v SR v rokoch 2016 a 2017.....	35
Tab. č. 8: Podiel rýchlorastúcich začínajúcich podnikov (gazely) podľa zamestnanosti v krajinách V4 v roku 2017	35
Tab. č. 9: Vznik PO a FO – podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie počtu zamestnancov a ekonomickej činnosti	37
Tab. č. 10: Zánik PO a FO – podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie počtu zamestnancov a ekonomickej činnosti	38
Tab. č. 11: Podiel aktívnych subjektov v jednotlivých rokoch od svojho vzniku (tzv. miera prežitia) vo vybraných odvetviach v SR v roku 2017.....	39
Tab. č. 12: Miera prežitia PO a FO podnikateľov podľa kohortného prístupu.....	39
Tab. č. 13: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa právnych foriem na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR.....	43
Tab. č. 14: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa odvetví na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR.....	43
Tab. č. 15: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa právnych foriem na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR.....	44
Tab. č. 16: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa odvetví na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR.....	45
Tab. č. 17: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov podľa údajov z Registra organizácií ŠÚ SR.....	45
Tab. č. 18: Počet podnikateľských subjektov podľa krajov a právnej formy v roku 2019.....	47
Tab. č. 19: Počet zamestnaných osôb podľa veľkostnej kategorizácie a právnych foriem	64
Tab. č. 20: Porovnanie zamestnanosti podľa veľkostných kategórií podnikov v SR a EÚ v roku 2017.....	67
Tab. č. 21: Priemerná mesačná mzda zamestnancov podľa veľkostných kategórií podnikov (právnické osoby). ..	68
Tab. č. 22: Vývoj tržieb za vlastné výkony a tovar v priemysle podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)	71
Tab. č. 23: Vývoj stavebnej produkcie podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)..	72
Tab. č. 24: Tržby za vlastné výkony a tovar v službách (vrátane obchodu) podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)	73
Tab. č. 25: Vývoj pridanej hodnoty právnických osôb – nefinančných korporácií podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur).....	76
Tab. č. 26: Podiel MSP v high-tech odvetvia na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb.....	93
Tab. č. 27: Výdavky podnikateľského sektora na výskum a vývoj podľa veľkostnej kategorizácie (v mil. Eur) ..	103
Tab. č. 28: Počet podnikateľských subjektov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2019	110
Tab. č. 29: Počet fyzických osôb - podnikateľov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2019	111
Tab. č. 30: Počet živnostníkov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2019....	112
Tab. č. 31: Počet právnických osôb - podnikov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2019	113
Tab. č. 32: Rozdelenie sektorov priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE.....	114
Tab. č. 33: Rozdelenie sektorov služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE	115

Zoznam grafov

Graf č. 1: Štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií podnikov	13
Graf č. 2: Štruktúra MSP podľa právnych foriem v roku 2019	13
Graf č. 3: Vývoj počtu malých a stredných podnikov v SR podľa právnych foriem	14
Graf č. 4: Vývoj miery podnikateľskej aktivity MSP v SR	14
Graf č. 5: Odvetvová štruktúra MSP v roku 2019	15
Graf č. 6: Medziročná zmena absolútnej početnosti MSP – PO a FO – podnikateľov podľa odvetví (2019 a 2018)	16
Graf č. 7: Štruktúra MSP podľa jednotlivých odvetví v roku 2019	17
Graf č. 8: Odvetvová štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií v roku 2019	17
Graf č. 9: Vlastnícka štruktúra MSP v roku 2019	18
Graf č. 10: Podiel mikropodnikov na celkovom počte podnikov v nefinančnej podnikovej ekonomike v krajinách EÚ v roku 2017	19
Graf č. 11: Počet malých a stredných podnikov na 100 obyvateľov v krajinách EÚ v roku 2017	20
Graf č. 12: Porovnanie odvetvovej štruktúry MSP na Slovensku s EÚ v roku 2017	20
Graf č. 13: Štruktúra FO – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2019	21
Graf č. 14: Vývoj počtu živnostníkov v SR v rokoch 1996-2019	22
Graf č. 15: Vývoj počtu podnikateľov - slobodné povolania a SHR v rokoch 1996-2019	22
Graf č. 16: Odvetvová štruktúra fyzických osôb – podnikateľov v roku 2019	23
Graf č. 17: Počet živnostníkov podľa jednotlivých odvetví v roku 2019	23
Graf č. 18: Štruktúra živnostníkov podľa odvetví v rokoch 2007-2019	24
Graf č. 19: Podnikajúce osoby v slobodných povolaniach podľa odvetví v roku 2019	25
Graf č. 20: Vývoj počtu MSP - právnických osôb v rokoch 2010 - 2019	26
Graf č. 21: Veľkostná štruktúra podnikov v rokoch 2013, 2016 a 2019	27
Graf č. 22: Odvetvová štruktúra MSP – právnických osôb v roku 2019	27
Graf č. 23: Štruktúra MSP-PO podľa odvetví v rokoch 2007-2019	28
Graf č. 24: Vývoj početnosti MSP-PO podľa právnej formy v rokoch 2007-2019	29
Graf č. 25: Vývoj počtu žien FO - podnikateliek a ich podielu na celkovom počte FO – podnikateľov	30
Graf č. 26: Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov	32
Graf č. 27: Podiel žien na celkovom počte podnikateľov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2019-2018	33
Graf č. 28: Veková štruktúra podnikateľov vo vybraných krajinách EÚ v roku 2019	33
Graf č. 29: Podiel rýchlorastúcich podnikov podľa zamestnanosti na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektoch podľa krajín v rokoch 2017 a 2014	35
Graf č. 30: Podiel vzniknutých PO a FO – podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách EÚ v roku 2017 (%)	40
Graf č. 31: Podiel zaniknutých PO a FO – podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách EÚ v roku 2017 (%)	40
Graf č. 32: Miera prežitia PO a FO – podnikateľov po dvoch rokoch od vzniku podľa krajín a odvetví v roku 2017 (%)	41
Graf č. 33: Štruktúra MSP podľa dátumu vzniku subjektu (k 31.12.2019)	44
Graf č. 34: Vývoj počtu MSP-PO v krajinách SR	48
Graf č. 35: Vývoj počtu FO-podnikateľov v krajinách SR	50
Graf č. 36: Počet zamestnaných osôb podľa veľkostnej kategorizácie	65
Graf č. 37: Zamestnanosť v podnikovej ekonomike podľa veľkostných kategórií podnikov v roku 2019	66
Graf č. 38: Podiel MSP (vrátane FO - podnikateľov) na zamestnanosti v národnom hospodárstve SR v roku 2019	66
Graf č. 39: Podiel MSP - PO na zamestnanosti v jednotlivých odvetviach v roku 2019	66
Graf č. 40: Podiel MSP na zamestnanosti v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2017	67
Graf č. 41: Štruktúra tržieb vybraných odvetví a stavebnej produkcie v roku 2019	73
Graf č. 42: Podiel MSP na tržbách v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2017	74
Graf č. 43: Vývoj hrubej produkcie podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur	75
Graf č. 44: Vývoj pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií podnikov (PO - nefinančných korporácií), v mil. Eur	77
Graf č. 45: Trend vývoja pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií podnikov (2008 = 100)	77
Graf č. 46: Odvetvová štruktúra pridanej hodnoty nefinančných MSP – PO v rokoch 2015-2019	78
Graf č. 47: Veľkostná štruktúra pridanej hodnoty nefinančných MSP – PO v roku 2019 podľa odvetví	79

Graf č. 48: Podiel MSP na pridanej hodnote v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2017.....	79
Graf č. 49: Produktivita práce MSP v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2017 (v tis. Eur).....	80
Graf č. 50: Vývoj finančnej produktivity práce v SR v rokoch 2009 – 2018.....	80
Graf č. 51: Vývoj zisku pred zdanením podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur.....	81
Graf č. 52: Vývoj podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom.....	82
Graf č. 53: Vývoj tvorby hrubého fixného kapitálu podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur.....	83
Graf č. 54: Objem vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov v rokoch 2017 - 2019.....	85
Graf č. 55: Teritoriálna štruktúra vývozu MSP v roku 2019.....	86
Graf č. 56: Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín EÚ v roku 2017.....	87
Graf č. 57: Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín mimo EÚ v roku 2017.....	87
Graf č. 58: Objem dovozu podľa veľkostných kategórií podnikov v rokoch 2017 - 2019.....	88
Graf č. 59: Teritoriálna štruktúra dovozu MSP v roku 2018.....	89
Graf č. 60: Vývoj salda obchodnej bilancie MSP a veľkých podnikov	89
Graf č. 61: Vývoj početnosti MSP v high-tech sektoroch.....	92
Graf č. 62: Trend vývoja početnosti MSP (vrátane FO - podnikateľov) podľa technologických sektorov (2008=100).....	92
Graf č. 63: Štruktúra MSP v odvetví priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne výroby	93
Graf č. 64: Štruktúra MSP v odvetví služieb podľa poznatkovej náročnosti	94
Graf č. 65: Podiel podnikateľských subjektov v high-tech odvetviach priemyslu na celkovom počte podnikateľských subjektov v priemysle, vo vybraných krajinách EÚ v roku 2016	94
Graf č. 66: Vývoj tržieb v high-tech odvetviach podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur)	95
Graf č. 67: Vývoj hrubých investícií do hmotného majetku podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur)	96
Graf č. 68: Vývoj zamestnanosti v high-tech odvetviach podľa veľkostných kategórií podnikov.....	97
Graf č. 69: Podiel podnikov používajúcich počítač a počítačové siete v roku 2019	99
Graf č. 70: Podiel podnikov používajúcich internet v roku 2019.....	100
Graf č. 71: Podiel podnikov s vytvorenou webovou stránkou v roku 2019	100
Graf č. 72: Podiel podnikov predávajúcich on-line v roku 2018.....	101
Graf č. 73: Podiel MSP (10-249) predávajúcich online (aspoň 1 % tržieb) v roku 2019.....	101
Graf č. 74: Vývoj výdavkov na výskum a vývoj podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur)	104
Graf č. 75: Štruktúra výdavkov na výskum a vývoj MSP podľa zdrojov financovania v roku 2018	104
Graf č. 76: Podiel MSP na výdavkoch podnikového sektora do výskumu a vývoja vo vybraných krajinách EÚ (2017)	105
Graf č. 77: Podiel výdavkoch MSP do výskumu a vývoja na HDP vo vybraných krajinách EÚ (2017)	105

Zoznam máp

Mapa č. 1: Miera podnikateľskej aktivity MSP-PO podľa okresov v roku 2019.....	49
Mapa č. 2: Miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov podľa okresov v roku 2019.....	51

Zoznam skratiek

EÚ – Európska únia
FO – fyzická osoba
HV – hospodársky výsledok
MSP – malé a stredné podniky
OECD – Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
PO – právnická osoba
SBA – Slovak Business Agency
SHR – samostatne hospodáriaci roľník
SR – Slovenská republika
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky

Úvod

Slovak Business Agency v rámci svojich aktivít zameraných na podporu rozvoja a rastu malého a stredného podnikania (MSP) na Slovensku vykonáva pravidelný monitoring a výskum podnikateľského prostredia s dôrazom na sektor malého a stredného podnikania. Vypracované analytické materiály slúžia ako informačné a analytické vstupy v súvislosti s prípravou a realizáciou politiky podpory a rozvoja malého a stredného podnikania.

Rozvoj malého a stredného podnikania je jedným zo základných predpokladov zdravého ekonomického vývoja krajiny. Malé a stredné podniky na Slovensku tvoria 99,9 % podiel z celkového počtu podnikateľských subjektov, poskytujú v podnikovej ekonomike pracovné príležitosti takmer trom štvrtinám (74 %) aktívnej pracovnej sily a podieľajú sa viac ako polovicou (55 %) na tvorbe pridanej hodnoty. 97 % malých a stredných podnikov tvoria mikropodniky zamestnávajúce menej ako 10 zamestnancov. Viac ako tri štvrtiny malých a stredných podnikov je aktívnych v odvetviach ako obchodné služby, obchod, stavebníctvo a priemysel. Malé a stredné podniky zaznamenali v roku 2019 pozitívny vývoj, ale ich výsledky už ovplyvnilo spomalenie tempa rastu slovenskej ekonomiky, ktorá dosiahla najnižší rast za posledné tri roky. Rok 2019 bol pre malé a stredné podniky zároveň aj posledným rokom úspešnej dekády, pre ktorú bolo charakteristické zvyšovanie výkonnosti sektora MSP. V roku 2020 sa budú musieť malé stredné podniky vyrovnat' s dopadmi pandémie koronavírusu, ktorá dostane slovenskú ekonomiku do recesie.

V materiáli je prezentované podrobné zhodnotenie stavu sektora malého a stredného podnikania v roku 2019 na základe štatistických informácií v kontexte jeho krátkodobého a dlhodobého vývoja a porovnanie dostupných údajov o malom a strednom podnikaní na Slovensku a v krajinách EÚ. Vyhodnotené sú štatistické údaje týkajúce sa MSP v závislosti od jednotlivých právnych foriem, veľkostných kategórií, odvetvového členenia a regionálnej príslušnosti. Význam malých a stredných podnikov v hospodárstve Slovenska je analyzovaný prostredníctvom hodnotenia postavenia malých a stredných podnikov na vybraných ekonomických ukazovateľoch, zamestnanosti a v zahranično-obchodnej oblasti.

Organizačná štruktúra sektora malých a stredných podnikov zahrňujúca počet podnikateľských subjektov, odvetvové členenie, rodové a vekové zloženie je vyhodnotená v kapitole 2. V kapitole 3 je prezentovaná dynamika vývoja podnikateľských subjektov. V kapitole 4 sú analyzované regionálne aspekty vývoja MSP z hľadiska krajov a okresov SR. Hodnotením vplyvu MSP na zamestnanosť sa zaoberá kapitola 5. Postavenie MSP v ekonomike SR je analyzované v kapitole 6 prostredníctvom hodnotenia vývoja vybraných ekonomických ukazovateľov MSP. Kapitola 7 sa zameriava na oblasť zahranično-obchodných aktivít MSP. V posledných tematických kapitolách (kapitola 8 až 10) je prezentovaný vývoj high-tech ukazovateľov, stav využívania informačných a komunikačných technológií a výskumno-vývojová činnosť sektora MSP.

Hodnotenie stavu sektora malých a stredných podnikov v tejto publikácii vychádza zo spracovania údajov pochádzajúcich zo zdrojov Štatistického úradu SR (ŠÚ SR) a DataCentra. Zdrojom údajov za krajiny EÚ je Eurostat. Štatistické informácie uvedené v materiáli predstavujú výber z podrobnejších hodnotení jednotlivých aspektov podnikania MSP, ktoré sú prezentované vo forme osobitných štatisticko-analytických výstupov vydávaných SBA (Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR, Analýza rodovej a vekovej štruktúry FO - podnikateľov, Vznik a zánik podnikateľských subjektov v SR, Analýza finančných ukazovateľov MSP).

MSP

1

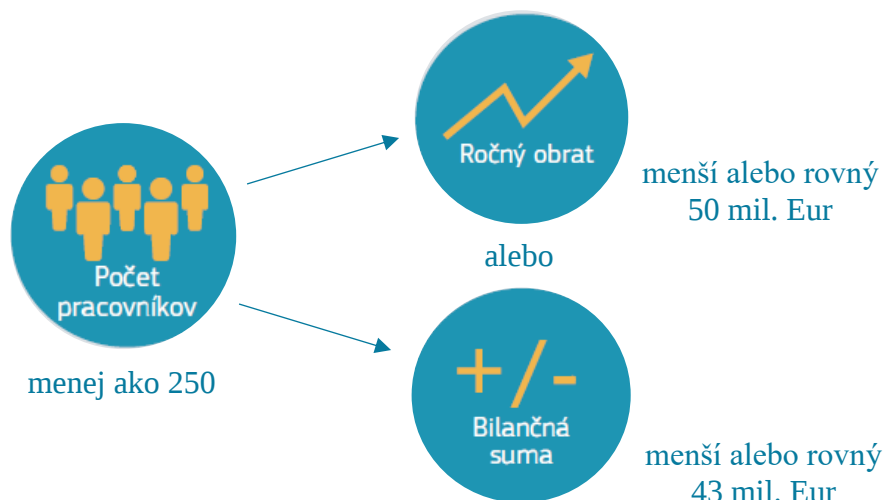
DEFINÍCIA MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV

Európska komisia (EK) definuje podnik ako subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť, bez ohľadu na jeho právnu formu. Určujúcim faktorom je pritom hospodárska činnosť, nie právna forma. Z tohto dôvodu možno podľa EK medzi podniky zaradiť samostatne zárobkovo činné osoby a rodinné podniky, ktoré vykonávajú remeselnícke alebo iné činnosti, obchodné spoločnosti, partnerstvá alebo združenia, ktoré pravidelne vykonávajú hospodársku činnosť.

Slovak Business Agency v tomto materiáli uplatňuje veľkostné kategórie podnikov vyplývajúce z odporúčania Európskej komisie č. 2003/361/ES zo 6. mája 2003 o definícii mikro, malých a stredných podnikov¹ a nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 prílohy I. Vychádzajúc z vyššie uvedených dokumentov sa pri definícii MSP posudzujú tieto tri kritériá:

Najdôležitejším veľkostným kritériom, ktoré musí byť vždy splnené je kritérium zamestnanosti resp. počet pracovníkov. Kritérium počtu pracovníkov je však doplnené ďalšími dvoma finančnými kritériami, z ktorých musí podnik splňať aspoň jedno z nich. **Pri zaradení podniku medzi MSP** sa tak porovnáva jedna z nasledujúcich možných kombinácií hodnotenia: (1) počet pracovníkov a ročný obrat, alebo (2) počet pracovníkov a celková ročná bilančná suma.

Hodnotenie veľkostnej typológie podniku podľa odporúčania Európskej komisie umožňuje zachytiť skutočný rozsah, výkonnosť podniku a jeho postavenie v porovnaní s konkurenciou v rôznych oblastiach hospodárskej činnosti. V prípade, ak MSP nedodrží jedno z dvoch finančných kritérií (ročný obrat alebo celkovú ročnú bilančnú sumu), podnik si naďalej zachováva status MSP. K zmene postavenia podniku ako MSP, prípadne malého podniku alebo mikropodniku v rámci množiny MSP, dochádza až po prekročení veľkostných kritérií v dvoch po sebe nasledujúcich účtovných obdobiach.

¹ Kompletne znenie odporúčania Komisie 2003/361/ES o definícii MSP je dostupné online na: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>

Na základe tohto vymedzenia sa do skupiny malých a stredných podnikov zaraďujú podnikateľské subjekty, ktoré zamestnávajú menej ako 250 osôb, a ktorých ročný obrat nepresahuje 50 miliónov Eur a/alebo celková ročná súvaha nepresahuje 43 miliónov Eur. Jednotlivé veľkostné kategórie malých a stredných podnikov sú určené podľa hraničných hodnôt vyššie uvedených kritérií, pričom rozlišujeme tri kategórie:

	 Počet pracovníkov	 Ročný obrat	a/aleb	 Bilančná suma
Mikropodnik	menej ako 10	nižší alebo rovný 2 mil. Eur		nižšia alebo rovná 2 mil. Eur
Malý podnik	menej ako 50	nižší alebo rovný 10 mil. Eur		nižšia alebo rovná 10 mil. Eur
Stredný podnik	menej ako 250	nižší alebo rovný 50 mil. Eur		nižšia alebo rovná 43 mil. Eur

Hraničné hodnoty sú určené na základe odporúčania Európskej komisie 2003/361/ES o definícii MSP. Údaje o počte pracovníkov, obrate a celkovej ročnej bilančnej sume sa podľa odporúčania získavajú výlučne z účtovnej závierky podniku za posledné schválené účtovné obdobie a vypočítavajú sa na ročnom základe. V prípade novozaložených podnikov, ktorých účtovná závierka ešte nebola schválená sa uplatňujú údaje získané čestným odhadom vykonaným v priebehu finančného roka. Hodnoty veľkostných kritérií a ich (ne)prekročenie sa sleduje v deň účtovnej závierky.

V tomto materiáli je pri všetkých ukazovateľoch uplatňované kritérium členenia podnikateľských subjektov do kategórie MSP – podľa počtu zamestnancov. Výnimku predstavujú len finančné ukazovatele (kapitola 6), pri ktorých je okrem kritéria počtu zamestnancov zohľadňovaná aj výška ročného obratu. V prípadoch, kde sa nerozlišuje samostatne kategória mikropodnik, sú zaradené medzi malé podniky všetky subjekty s počtom zamestnancov 0 - 49. Uvedená kategorizácia umožňuje porovnanie stavu MSP v Slovenskej republike so stavom podnikateľského sektora v Európskej únii.

2

STAV A VÝVOJ POČETNOSTI MSP

Rok 2019 nateraz predstavuje pre Slovensko vyvrcholenie úspešného obdobia od ukončenia globálnej finančnej a hospodárskej krízy. Počas tohto obdobia sa národné hospodárstvo vyznačovalo neustálym rastovým trendom, k čomu významne prispeli práve malé a stredné podniky. Medzi základné indikátory stavu a vývoja sektora MSP sa najčastejšie zaraďuje početnosť malých a stredných podnikov. **Z údajov Štatistického úradu SR vyplýva, že po predchádzajúcom miernom medziročnom poklese MSP došlo v roku 2019 k opätovnému nárastu početnosti MSP o 6,3 %.** Jedná sa o najdynamickejší rast počtu MSP od roku 2007.

Početnosť aktívnych malých a stredných podnikov sa v roku 2019 zvýšila na 595 371, čo v absolútnom vyjadrení predstavuje nárast o viac ako 35 000 podnikateľských subjektov. Od roku 1993, kedy sa začalo s monitorovaním sektora MSP na Slovensku, sa jedná o historicky najvyšší počet aktívnych malých a stredných podnikov. K nárastu početnosti MSP v roku 2019 pritom dochádza po miernom poklese v roku 2018, ktorý bol ovplyvnený najmä väčším poklesom živnostníkov.

Na základe dezagregovaných údajov za jednotlivé veľkostné kategórie podnikov (tabuľka č. 1), možno v roku 2019 sledovať **nárast početnosti hlavne mikropodnikov s 0-9 zamestnancami.** Ten medziročne predstavoval 6,5 %. Miernejšie (o 1,9 %) sa medziročne zvýšila aj početnosť malých podnikov zamestnávajúcich 10-49 zamestnancov. Z MSP došlo k medziročnému poklesu početnosti len v kategórii stredných podnikov o 1,5 %. V rovnakom období bol zaznamenaný tiež pokles počtu veľkých podnikov o 1,3 %. K vyššie uvedeným zmenám prispel hlavne medziročný nárast počtu nových firiem podnikajúcich ako fyzické osoby – podnikatelia alebo právnické osoby – podniky.

Podnikateľské prostredie na Slovensku možno charakterizovať vysokým zastúpením mikropodnikov. **Z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov v roku 2019 tvorili mikropodniky až 96,9 %.** V absolútnom vyjadrení to predstavuje 577 827 subjektov. Štruktúru MSP na Slovensku v roku 2019 ďalej doplnili **malé podniky s podielom 2,4 %** (abs. 14 601) **a stredné podniky s najmenším zastúpením 0,5 %** (abs. 2 943). Podiel veľkých podnikov na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov zostal zachovaný z predchádzajúcich rokov na úrovni 0,1 %, čo v absolútnom vyjadrení znamená 671 subjektov.

Tab. č. 1: Aktívne podnikateľské subjekty podľa právnej formy a veľkostnej kategórie k 31. 12. 2019

Veľkostné kategórie / právne formy	Podniky	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	Spolu		Index 2019/2018
					Abs.	Podiel v %	
Mikropodniky (0 - 9)	230 054	322 678	21 391	3 704	577 827	96,9%	↑ 106,5
Malé podniky (10 - 49)	13 399	1 174	13	15	14 601	2,4%	↑ 101,9
Stredné podniky (50 - 249)	2 900	42	1	0	2 943	0,5%	↓ 98,5
Veľké podniky (250 a viac)	669	2	0	0	671	0,1%	↓ 98,7
Spolu MSP (0 - 249)	246 353	323 894	21 405	3 719	595 371	99,9%	↑ 106,3
Spolu podnikateľské subjekty	247 022	323 896	21 405	3 719	596 042	100,0%	↑ 106,3

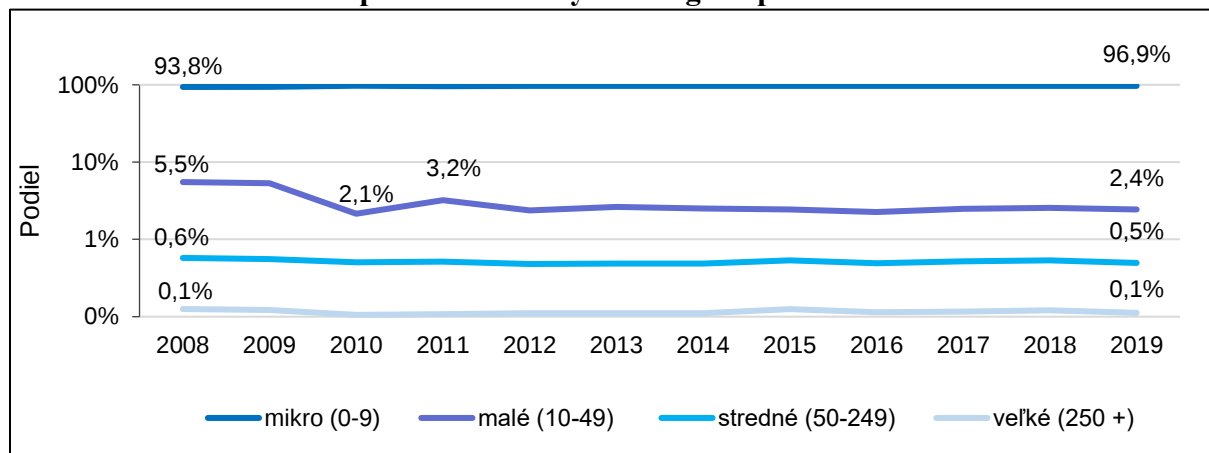
Zdroj: Register organizácií ŠÚ SR, spracované SBA

Dlhodobý trend vývoja početnosti MSP podľa veľkostných kategórií od roku 2008 až po súčasnosť prezentuje graf č. 1. V sledovanom časovom intervale dochádza k miernemu rastu podielu mikropodnikov, ktorý sa prejavoval najmä do roku 2010. **Po roku 2010 sa vývoj počtu**

mikropodnikov stabilizoval a v súčasnosti dosahuje takmer 97 % z celkového počtu podnikateľských subjektov.

Odlišný vývoj bol zaznamenaný v kategórii malých podnikov. V období finančnej a hospodárskej krízy od roku 2008 do roku 2010 došlo k poklesu podielu malých podnikov z 5,5 % na 2,1 %. **Od roku 2012 sa podiel malých podnikov na celkovom počte podnikateľských subjektov na Slovensku udržiava v intervale od 2,3 % do 2,6 %.** V prípade ostatných veľkostných kategórií podnikov možno pozorovať stabilný vývoj bez významnejších výkyvov.

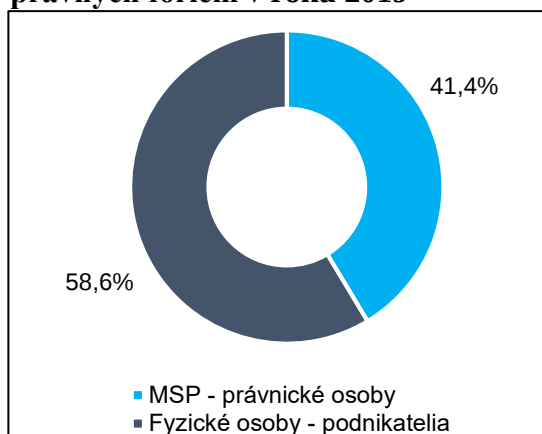
Graf č. 1: Štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií podnikov

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA. Hodnoty podielu sú zobrazené v logaritmickej mierke.

V roku 2019 pokračoval trend z posledných rokov charakteristický pozvoľným znižovaním podielu fyzických osôb – podnikateľov (t. j. živnostníci, slobodné povolania a samostatne hospodáriaci roľníci – ďalej SHR) na celkovom počte aktívnych malých a stredných podnikov na Slovensku.

Graf č. 2: Štruktúra MSP podľa právnych foriem v roku 2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Navzdory postupnému znižovaniu podielu, v štruktúre MSP podľa právnych foriem stále prevládajú fyzické osoby – podnikatelia s podielom 58,4 %. Zastúpenie MSP – právnických osôb sa v roku 2019 opäť zvýšilo a dosiahlo 41,4 %.

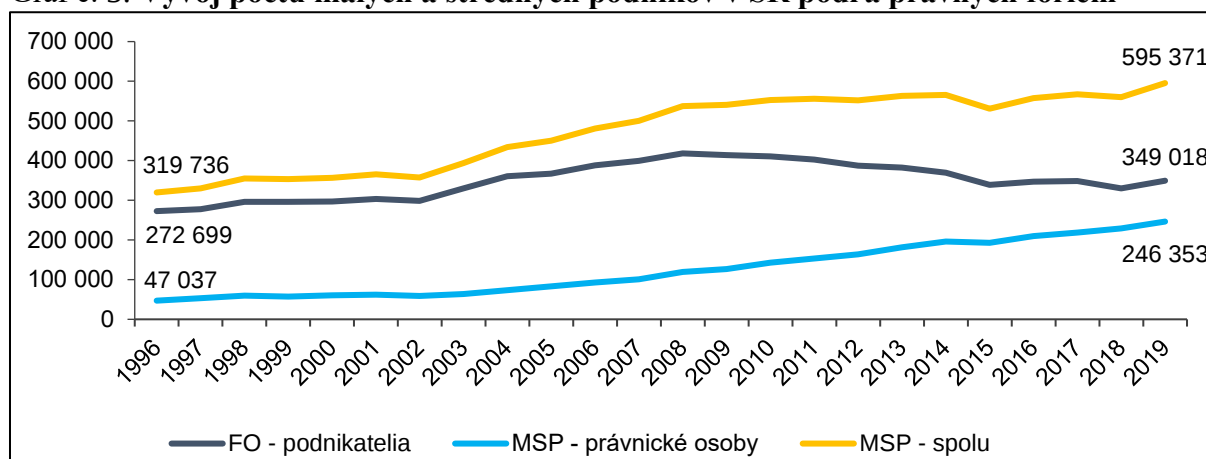
Dlhodobý vývoj MSP vyjadrený v absolútnych početnostiach podľa právnej formy prezentuje graf č. 3. Od začiatku sledovaného obdobia sa početnosť oboch právnych foriem podnikania (FO – podnikatelia a MSP – právnické osoby) vyznačovala podobnými vývojovými tendenciami. **Zmena vo vývoji nastala po roku 2008, kedy sa zastavil rast početnosti FO – podnikateľov a nastal**

trend poklesu. Od tohto obdobia až do roku 2019 klesol počet FO – podnikateľov o 16,5 %. K poklesu prispelo najmä opakované zvyšovanie vymeriavacieho základu pre SZČO, čo viedlo k zvyšovaniu odvodového zaťaženia. V prípade podnikateľských subjektov podnikajúcich v právnej forme MSP – právnické osoby pokračoval vývoj početnosti v kontinuálnom raste aj

po roku 2008. V dôsledku tohto rastu sa **počet MSP – právnických osôb medzi rokom 2008 a 2019 zvýšil o 106,6 %**.

Z medziročného porovnania údajov ŠÚ SR medzi rokom 2019 a predchádzajúcim rokom 2018 vyplýva nárast počtu MSP podnikajúcich v oboch právnych formách. **Dynamickejší rast, na úrovni 7,4 %, vykázali MSP – právnické osoby**. Početnosť FO – podnikateľov sa medziročne zvýšila o 5,6 %.

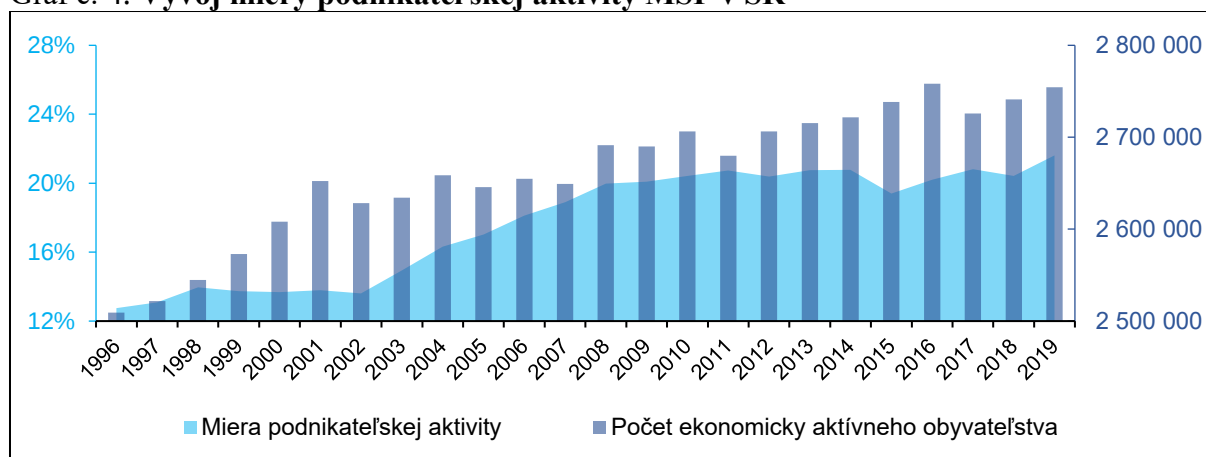
Graf č. 3: Vývoj počtu malých a stredných podnikov v SR podľa právnych foriem

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

Miera podnikateľskej aktivity MSP, ktorá vyjadruje koľko aktívnych malých a stredných podnikov pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov v SR, sa z dlhodobého hľadiska vyvíja tiež pozitívne (pozri graf č. 4). **V roku 2019 dosiahla miera podnikateľskej aktivity MSP 21,6 %**. To znamená, že na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov na Slovensku pripadá takmer 22 aktívnych MSP. Vývoj podnikateľskej aktivity MSP v ostatných desiatich rokoch nenadviazal na dynamický rast z obdobia pred nástupom finančnej a hospodárskej krízy v rokoch 2003 až 2008. Miera podnikateľskej aktivity sa od roku 2008 ustálila na úrovni okolo 20 %. K pretrvávajúcej stagnácii prispieva najmä nižšia dynamika rastu početnosti MSP spojená s kontinuálnym miernym rastom počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva SR.

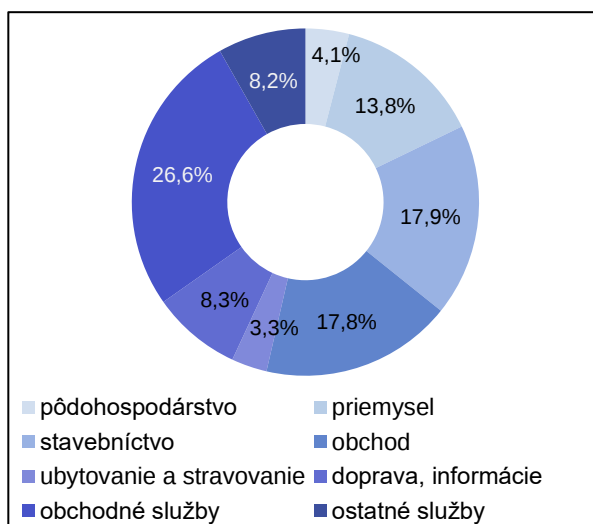
Graf č. 4: Vývoj miery podnikateľskej aktivity MSP v SR

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR a ÚPSVaR

V odvetvovej štruktúre MSP na Slovensku majú **najväčšie zastúpenie firmy pôsobiace v obchodných službách** (sekcia SK NACE K až N). V roku 2019 tvorili 26,6 % (absolútne 158 082) zo všetkých aktívnych MSP. Druhým najpočetnejším zastúpeným odvetvím je medzi MSP stavebníctvo, kde pôsobí 17,9 %, resp. 106 725 aktívnych MSP. Podobne je zastúpené aj odvetvie obchodu, v ktorom vykonávala svoju hlavnú činnosť podnikania 17,8 %, resp. 106 262 MSP. V odvetví priemyslu vykonávalo svoju hlavnú činnosť celkovo 82 030 MSP, čo predstavuje podiel na úrovni 13,8 %.

Graf č. 5: **Odvetvová štruktúra MSP v roku 2019**

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Nižšie zastúpenie (8,3 %; resp. 49 629) dosahujú MSP, ktoré v roku 2019 pôsobili v sektore dopravy, informačných a komunikačných činnostiach – sekcia SK NACE H, J a tiež MSP vykonávajúce svoju hlavnú činnosť podnikania v ostatných službách – SK NACE P až S (8,2 %; resp. 48 800). V odvetvovej štruktúre MSP má už dlhodobo najnižšie zastúpenie odvetvie pôdohospodárstva (4,1 %), spolu s odvetvím ubytovanie a stravovanie (3,3 %).

Z vyššie opísaného stavu vyplýva, že viac ako tri štvrtiny (76,1 %) malých a stredných podnikateľov na Slovensku vykonávalo v roku 2019 svoju hlavnú podnikateľskú činnosť v štyroch sektoroch: obchodné služby, stavebníctvo,

obchod a priemysel. Na základe údajov spracovaných v tabuľke č. 2 bol pri medziročnom porovnaní početnosti MSP podľa odvetvového členenia zaznamenaný prevažne pozitívny vývoj. **Počet malých a stredných podnikov sa medziročne zvýšil vo všetkých hlavných sektoroch hospodárstva s výnimkou obchodu. Najvýraznejší nárast (o 12,0 %) bol zaznamenaný v sektore stavebníctva.**

Tab. č. 2: **Početnosť malých a stredných podnikov podľa odvetvového členenia**

Odvetvie SK NACE	2018	2019	Medziročná zmena	
			Abs.	Index
pôdohospodárstvo	23 131	24 117	986	104,3
priemysel	76 454	82 030	5 576	107,3
stavebníctvo	95 315	106 725	11 410	112,0
obchod	106 643	106 262	-381	99,6
ubytovanie a stravovanie	18 736	19 726	990	105,3
doprava, informácie	45 572	49 629	4 057	108,9
obchodné služby	149 528	158 082	8 554	105,7
ostatné služby	44 462	48 800	4 338	109,8
Spolu	559 841	595 371	35 530	106,3

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

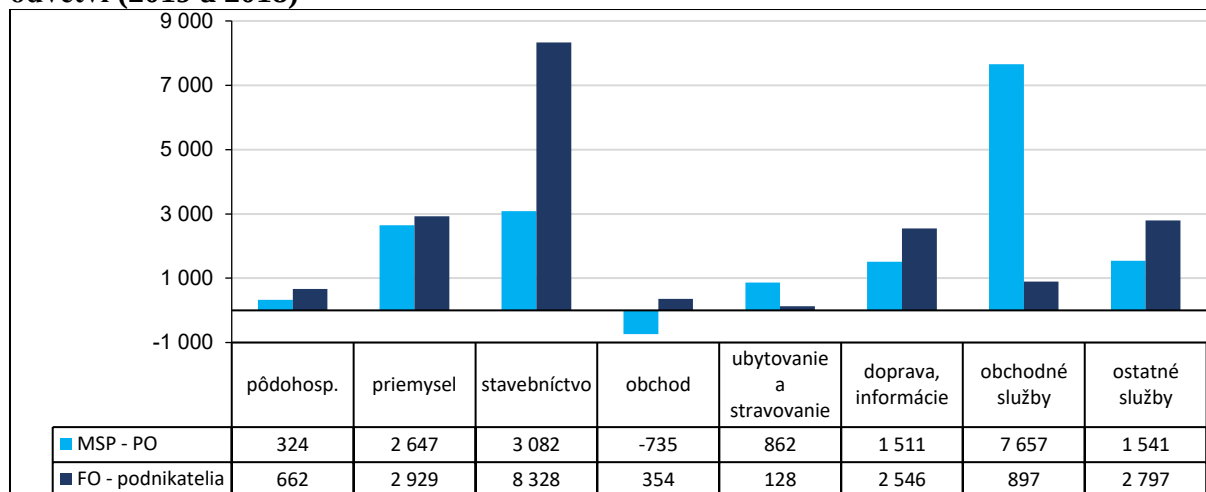
Pozitívnym ukazovateľom rozvoja podnikateľského prostredia a rastu hospodárstva Slovenska bol v roku 2019 pokračujúci rast počtu MSP pôsobiacich v ostatných službách (rast o 9,8 %), doprave, informačných a komunikačných činnostiach (o 8,9 %), priemysle (o 7,3 %) alebo

v obchodných službách (o 5,7 %). Ešte dôležitejším zistením je, že **po predchádzajúcom poklese sa v roku 2019 opätovne zvýšil počet MSP v odvetviach ako ubytovanie a stravovanie** (rast o 5,3 %) **a pôdohospodárstvo** (o 4,3 %). V roku 2019 došlo k miernemu medziročnému poklesu početnosti MSP o 0,4 % len v sektore obchodu. Práve sektor obchodu sa medzi MSP vyznačuje dlhodobým poklesom, čo dokumentuje aj vývoj odvetvovej štruktúry MSP na Slovensku z dlhšej časovej perspektívy na grafe č. 7.

Na základe zosumarizovaných údajov o medziročnej zmene početnosti MSP – právnických osôb a FO – podnikateľov podľa jednotlivých odvetví (graf č. 6), vzrástol počet podnikateľských subjektov oboch právnych foriem takmer vo všetkých odvetviach. V prípade FO – podnikateľov vo všetkých hlavných odvetviach, najvýraznejšie však v stavebníctve, priemysle, ostatných službách a tiež v doprave a informáciách. Značne odlišný medziročný vývoj v početnosti MSP – právnických osôb a FO – podnikateľov bol pozorovaný najmä v sektore obchodných služieb, kde sa medzi rokmi 2019 a 2018 zvýšila početnosť MSP – právnických osôb o viac ako 7 500 subjektov a počet FO – podnikateľov narástol len o približne 1 000 subjektov.

K medziročnému poklesu počtu podnikateľských subjektov na Slovensku došlo len v prípade MSP – právnických osôb v odvetví obchodu. Po predchádzajúcom prudkom poklese MSP v obchode (najmä v prípade FO – podnikateľov) je v roku 2019 pozitívom zastabilizovanie toho poklesu v oboch právnych formách. Pokles MSP vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť v odvetví obchodu má však na Slovensku dlhodobý trend, čo dokumentujú aj údaje spracované v grafe č. 7.

Graf č. 6: Medziročná zmena absolútnej početnosti MSP – PO a FO – podnikateľov podľa odvetví (2019 a 2018)

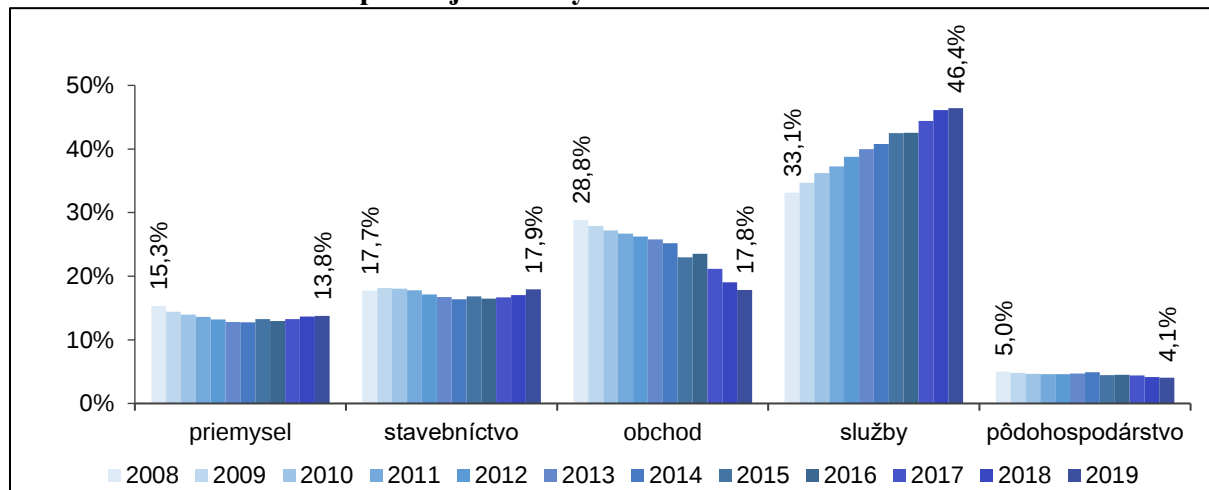
Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Z analýzy dlhšieho časového radu vyplýva, že vývoj štruktúry MSP podľa odvetví pokračoval aj v roku 2019 v súlade s dlhodobými vývojovými tendenciami. V dlhodobom horizonte (viac ako 10 rokov) dochádza k najdynamickejším zmenám v zastúpení odvetví obchodu a služieb na celkovom počte MSP. **V odvetvovej štruktúre MSP sa postupne zvyšuje zastúpenie služieb.** Od roku 2008 sa podiel služieb zvýšil o 13,3 p. b., pričom v roku 2019 dosiahol nové maximum na úrovni 46,4 %. Za nárastom podielu odvetvia služieb stojí hlavne vysoká početnosť MSP v odvetví obchodných služieb. Naopak, ako už bolo spomenuté v predchádzajúcej časti, v prípade zastúpenia MSP v odvetví obchodu bol v roku 2019

preukázaný ďalší pokles. Od roku 2008 sa tak podiel MSP vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť podnikania v obchode znížil o 11,0 p. b.

Vývoj zastúpenia odvetvia priemyslu, stavebníctva a pôdohospodárstva vykazuje v posledných rokoch stabilný charakter s miernym nárastom v roku 2019 v prípade stavebníctva. Zastúpenie pôdohospodárstva sa v poslednom sledovanom roku nezmenilo.

Graf č. 7: Štruktúra MSP podľa jednotlivých odvetví v roku 2019

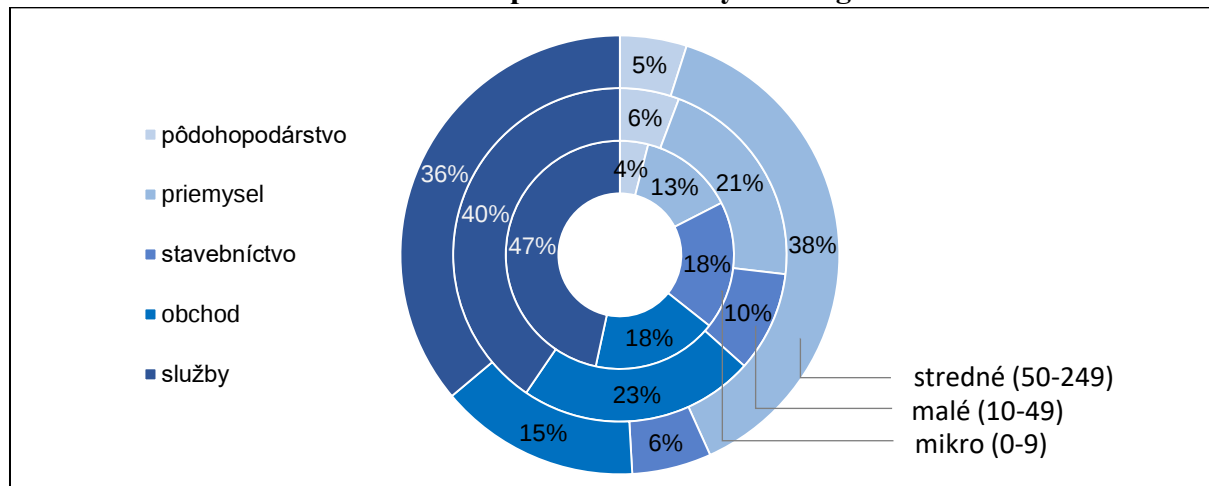

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Podrobnejší pohľad na odvetvovú štruktúru MSP podľa veľkostných kategórií podnikov je znázornený na grafe č. 8. Odvetvová štruktúra MSP je v rámci jednotlivých veľkostných kategórií značne diferencovaná. Z výsledkov zároveň možno pozorovať základné charakteristiky:

- v rámci MSP s vyšším počtom zamestnancov dosahuje vyššie zastúpenie odvetvie priemyslu;
- zastúpenie služieb a stavebníctva sa zvyšuje medzi MSP s nižším počtom zamestnancov;
- zastúpenie pôdohospodárstva je približne rovnaké (4 % až 6 %) vo všetkých veľkostných kategóriách.

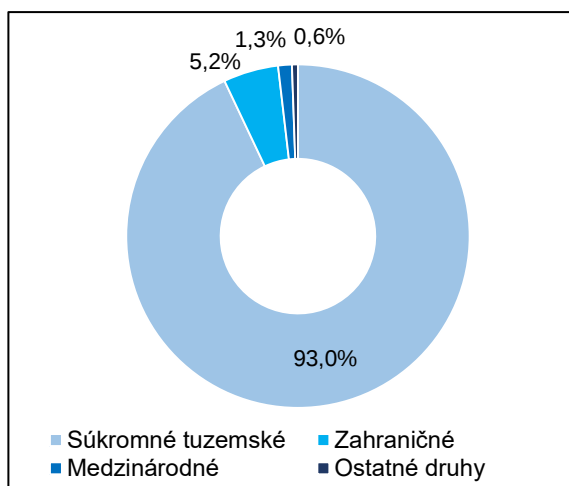
Graf č. 8: Odvetvová štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií v roku 2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Z pohľadu vlastníckej štruktúry malých a stredných podnikov zastáva dominantné postavenie súkromné tuzemské vlastníctvo. Až **93,0 % všetkých aktívnych MSP na Slovensku bolo v roku 2019 v súkromnom tuzemskom vlastníctve**. V absolútnom vyjadrení to činí 553 506 subjektov. Druhé najväčšie zastúpenie (5,2 %, resp. 30 827 subjektov) majú malé a stredné podniky so zahraničným vlastníctvom.

Graf č. 9: **Vlastnícka štruktúra MSP v roku 2019**

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Vo vlastníckej štruktúre MSP dosahujú dlhodobo nižší podiel subjekty s medzinárodným vlastníctvom, ktorý v roku 2018 dosiahol len 1,3 % (resp. 7 714 subjektov). Ostatné druhy vlastníctva (ako napr. družstevné, štátne, vlastníctvo územnej samosprávy, alebo vlastníctvo združení, politických strán a cirkví) tvoria spolu 0,6 %.

Z časovej perspektívy vykazuje vlastnícka štruktúra MSP stabilné rozdelenie. Od roku 2008 kontinuálne rastie zastúpenie zahraničného vlastníctva malých a stredných podnikov, celkovo o 2,3 p. b. V rovnakom období zároveň klesá podiel MSP so súkromným tuzemským vlastníctvom o 2,4 p. b. Pri zastúpení ďalších druhov vlastníctva MSP nedošlo počas predchádzajúcich rokov k významnejším zmenám.

Porovnanie s krajinami EÚ

Veľkostná štruktúra podnikateľského sektora na Slovensku vykazuje vo svojich základných znakoch určitú mieru podobnosti s veľkostnou štruktúrou podnikov v ostatných členských krajinách EÚ. **Za typickú črtu Slovenska možno v tomto kontexte označiť vyššie zastúpenie mikropodnikov.** Opodstatnenie uvedenej charakteristiky vychádza najmä z medzinárodného porovnania, ktoré je podrobnejšie prezentované v nasledujúcej časti.

Základné porovnanie veľkostnej štruktúry podnikateľského sektora v Slovenskej republike a v krajinách EÚ – 28 sumarizuje tabuľka č. 3². Z údajov Eurostatu vyplýva, že **z celkového počtu približne 24,4 miliónov podnikateľských subjektov v nefinančnej podnikovej ekonomike EÚ – 28, tvorili malé a stredné podniky 99,8 %**. Zastúpenie mikropodnikov dosiahlo 92,9 %, malých podnikov 6,0 % a stredných podnikov 1,0 %. Podľa rovnakého zdroja na Slovensku pôsobilo v tom istom roku 471 110 podnikateľských subjektov, pričom MSP tvorili 99,9 %.

² Z dôvodu dostupnosti údajov, ktoré publikuje Eurostat, sú v tabuľke č. 3 prezentované najaktuálnejšie údaje za rok 2017. Tieto údaje vykazujú v porovnaní s údajmi ŠÚ SR určitý nesúlad, ktorý vyplýva z uplatnenia inej metodiky. Výsledky sú zostavené podľa metodiky Eurostatu pre *Structural business statistics* a pokrývajú odvetvia nefinančnej podnikovej ekonomiky.

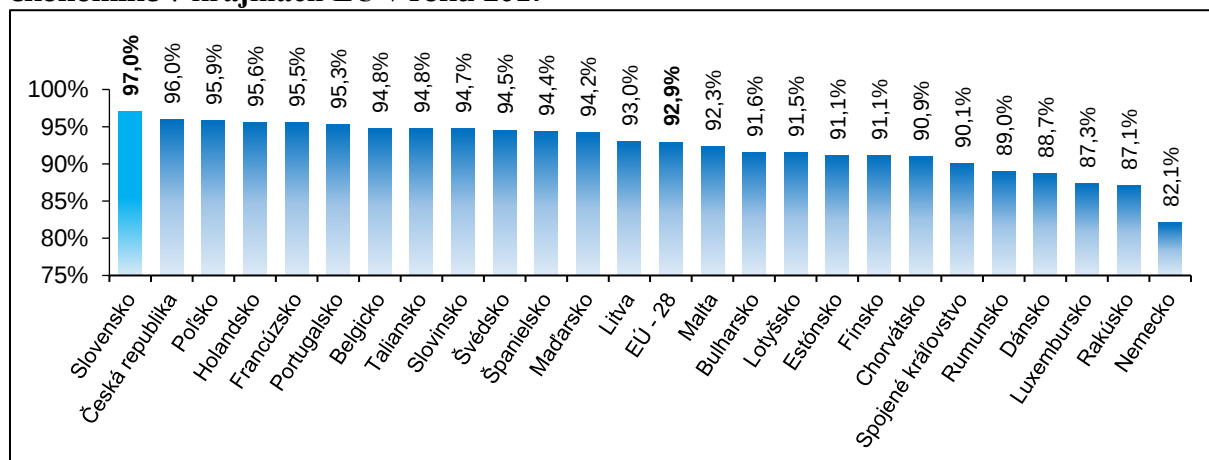
Tab. č. 3: Veľkostná štruktúra podnikateľského sektora v SR a EÚ v roku 2017

		Veľkostná kategória podniku					Spolu
		Mikro (0-9)	Malý (10-49)	Stredný (50-249)	Veľký (250 +)	MSP	
EÚ-28	Počet podnikateľských subjektov v nefinančnej podnikovej ekonomike	22 600 000	1 455 202	236 183	47 810	24 291 385	24 378 356
	Podiel na počte podnikateľských subjektov	92,9%	6,0%	1,0%	0,2%	99,8%	100,0%
Slovensko	Počet podnikateľských subjektov v nefinančnej podnikovej ekonomike	457 439	11 154	2 517	581	471 110	471 691
	Podiel na počte podnikateľských subjektov	97,0%	2,4%	0,5%	0,1%	99,9%	100,0%

Zdroj: Eurostat. V údajoch sú započítané subjekty pôsobiace v odvetviach, ktoré pokrývajú sekcie SK NACE B až N a divíziu 95. V čase spracovania materiálu boli údaje aktualizované za rok 2017.

Významné postavenie kategórie mikropodnikov na Slovensku potvrdzuje ich podiel na úrovni 97,0 %, čo je o približne 4 p. b. viac ako v krajinách EÚ. Spomedzi porovnávaných 25 členských krajín EÚ v roku 2017, Slovensko dosiahlo najvyšší podiel mikropodnikov na celkovom počte podnikateľských subjektov v rámci odvetví nefinančnej podnikovej ekonomiky. Nadpriemerné zastúpenie mikropodnikov je charakteristickou črtou podnikateľského sektora aj v ostatných krajinách V4. Česká republika a Poľsko sa v porovnaní krajín EÚ umiestnili na druhej, resp. tretej priečke s podielom mikropodnikov na úrovni 96,0 %, resp. 95,9 %. Podiel mikropodnikov v Maďarsku dosiahol hodnotu 94,2 %, čím mierne presiahol hodnotu v celej EÚ. Najmenší podiel sledovanej veľkostnej kategórie podnikov majú už dlhodobo v Nemecku.

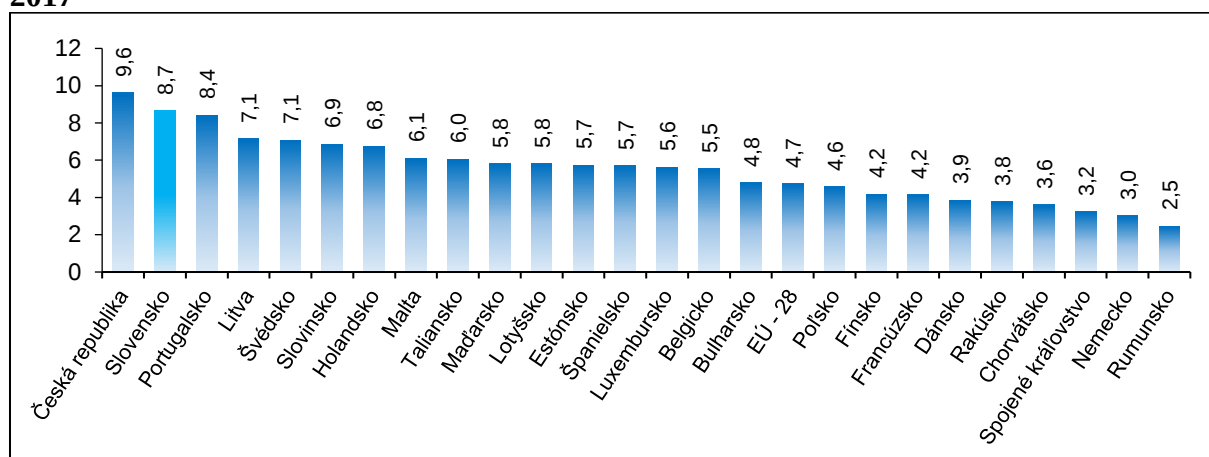
Graf č. 10: Podiel mikropodnikov na celkovom počte podnikov v nefinančnej podnikovej ekonomike v krajinách EÚ v roku 2017

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu. Pozn.: do porovnania nevstupuje Írsko, Grécko a Cyprus, pre ktoré neboli za sledované obdobie dostupné údaje.

Nižšie uvedený graf č. 11 znázorňuje porovnanie počtu malých a stredných podnikov pripadajúcich na 100 obyvateľov v jednotlivých krajinách EÚ. V roku 2017 na Slovensku pripadalo 8,7 malých a stredných podnikov na 100 obyvateľov, pričom vo všetkých členských krajinách EÚ – 28 to bolo len 4,7. Slovensko sa v uvedenom porovnaní dlhodobo umiestňuje medzi krajinami s najvyšším počtom malých a stredných podnikov k celkovému počtu obyvateľov. Najvyšší počet malých a stredných podnikov na 100 obyvateľov bol v roku 2017 v Českej republike (9,6). Za Slovenskom ďalej nasleduje Portugalsko s podobným pomerom početnosti MSP na 100 obyvateľov (8,4). V prípade ďalších krajín už dochádza k výraznejšiemu rozdielu. Na opačnej strane rebríčky porovnávaných krajín, s najnižšou početnosťou MSP na 100 obyvateľov, sa umiestnilo Rumunsko (2,5), Nemecko (3,0) a Spojené kráľovstvo (3,2).

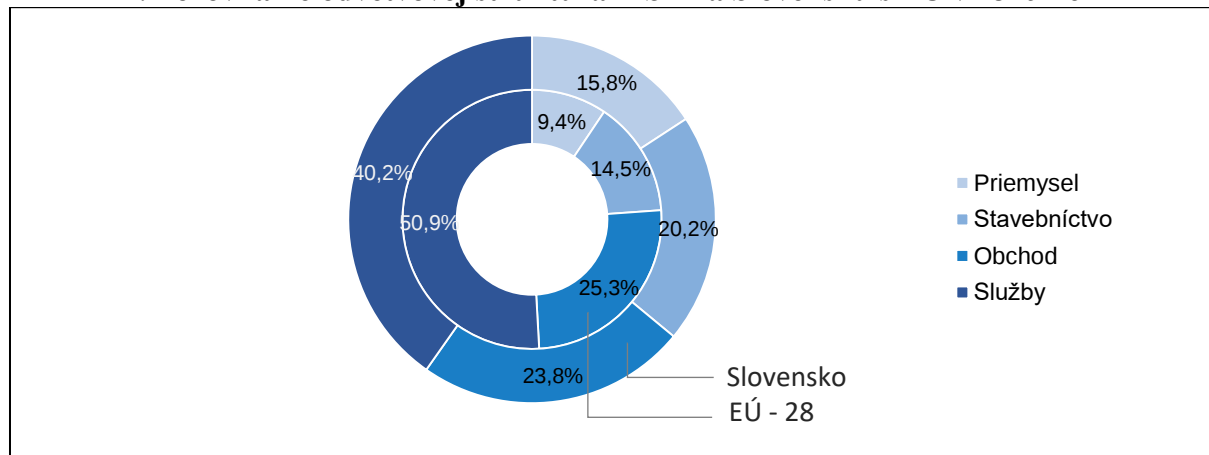
Graf č. 11: Počet malých a stredných podnikov na 100 obyvateľov v krajinách EÚ v roku 2017

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu. Pozn.: do porovnania nevstupuje Írsko, Grécko a Cyprus, pre ktoré neboli za sledované obdobie dostupné údaje.

Odvetvová štruktúra malých a stredných podnikov na Slovensku sa v porovnaní s krajinami EÚ – 28 značne líši, čo dokumentujú aj údaje spracované v grafe č. 12. V roku 2017 boli medzi MSP na Slovensku významnejšie zastúpené odvetvia ako priemysel a stavebníctvo. Rozdiel oproti EÚ – 28 sa v oboch prípadoch pohyboval približne na úrovni 6 p. b. Naopak, nižšie zastúpenie (o 10,6 p. b.) dosahujú MSP na Slovensku v odvetví služieb. Podiel MSP podnikajúcich v sektore obchodu dosahuje v EÚ a na Slovensku približne rovnakú úroveň.

Graf č. 12: Porovnanie odvetvovej štruktúry MSP na Slovensku s EÚ v roku 2017

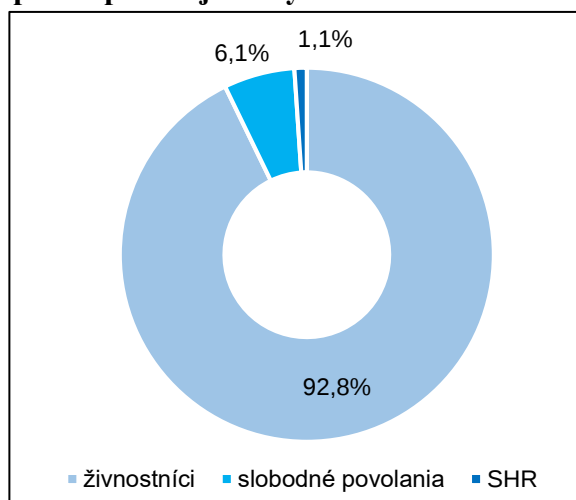

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu

2.1 Fyzické osoby – podnikatelia

V roku 2019 tvorili fyzické osoby – podnikatelia viac ako polovicu (58,6 %) z celkového počtu aktívnych malých a stredných podnikov na Slovensku (595 371). Medzi fyzické osoby – podnikateľov spadajú tri právne formy: živnostníci, slobodné povolania a samostatne hospodáriaci roľníci.

Graf č. 13: Štruktúra FO – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

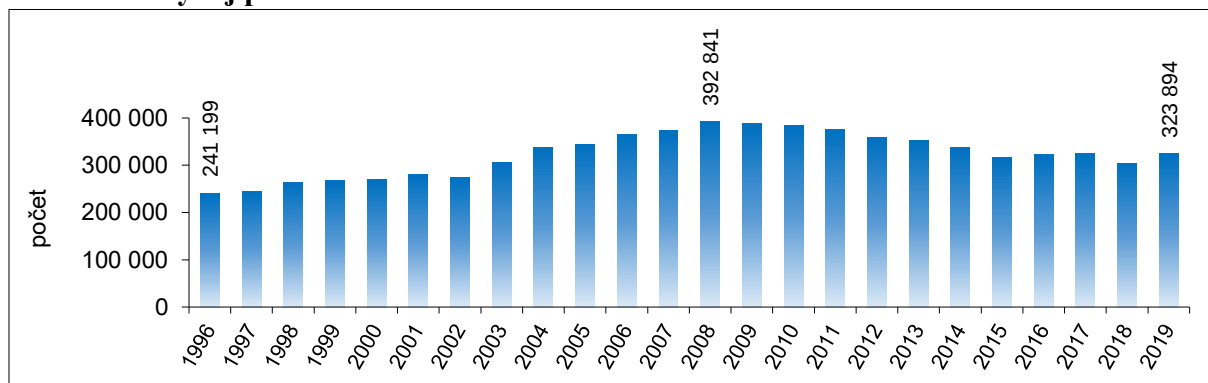
V skupine MSP podnikajúcich ako fyzické osoby – podnikatelia dlhodobo **pretrvávajú dominantné zastúpenie živnostníkov**, ktoré v roku 2019 predstavovalo 92,8 %, čo v absolútnom vyjadrení činí 323 894. Osoby podnikajúce formou slobodných povolani tvorili 6,1 % (alebo v absolútnych hodnotách 21 405). Aj v roku 2019 boli najmenej zastúpenou právnou formou samostatne hospodáriaci roľníci (SHR), ktorí predstavovali len 1,1 % z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov na Slovensku. Absolútny počet SHR dosiahol 3 719.

Po významnom poklese počtu aktívnych fyzických osôb – podnikateľov v predchádzajúcom roku 2018, bol v roku

2019 evidovaný opätovný nárast počtu MSP podnikajúcich v tejto právnej forme. **Tempo medziročného rastu bolo v tomto prípade výraznejšie ako v rokoch 2016 a 2017, pričom dosiahlo hodnotu 5,6 %.** V absolútnom vyjadrení sa počet aktívnych fyzických osôb – podnikateľov medziročne zvýšil o 18 710 na konečných 349 018. Jedná sa tak o najvyšší počet aktívnych fyzických osôb podnikateľov na Slovensku za obdobie posledných piatich rokov.

Za dynamickým medziročným nárastom fyzických osôb – podnikateľov stojí hlavne nárast počtu živnostníkov o 6,6 %. Spomedzi všetkých fyzických osôb – podnikateľov na Slovensku bol v roku 2019 zaznamenaný medziročný nárast len v prípade živnostníkov. **Vyšším medziročným tempom rástla početnosť živnostníkov naposledy ešte v roku 2004.** Nárast počtu živnostníkov v roku 2019 nastal po predchádzajúcom poklese, čím sa tento prepad prakticky vymazal a vrátil sa k stabilnej početnosti, približne 320 000, z posledných piatich rokov. Medziročný rast v roku 2019 však nebol spôsobený masívnym zakladaním nových živností. Podľa údajov v podkapitole 3.2 sa síce počet nových živnostníkov v roku 2019 zvýšil, no hlavným faktorom rastu bola opätovná aktivácia neaktívnych živnostníkov, ku ktorej pristúpil ŠÚ SR. V praxi to znamená, že v Registri organizácii ŠÚ SR došlo k zmene ich aktivity. K aktivácii sa pristupuje v prípade ak subjekty mali v posudzovanom období zamestnancov, tržby (zvyčajne za kalendárny rok v čase t-2) a realizovali investície. K opačnému kroku, teda deaktivácii živnostníkov v RO SR, pristúpil ŠÚ SR v predchádzajúcom roku 2018, kedy bolo deaktivovaných 13 % aktívnych živnostníkov v roku 2017. Otázne však zostáva, ako sa živnostníci na Slovensku dokážu vyrovnáť s krízou spôsobenou pandémiou ochorenia Covid-19.

Graf č. 14: Vývoj počtu živnostníkov v SR v rokoch 1996-2019

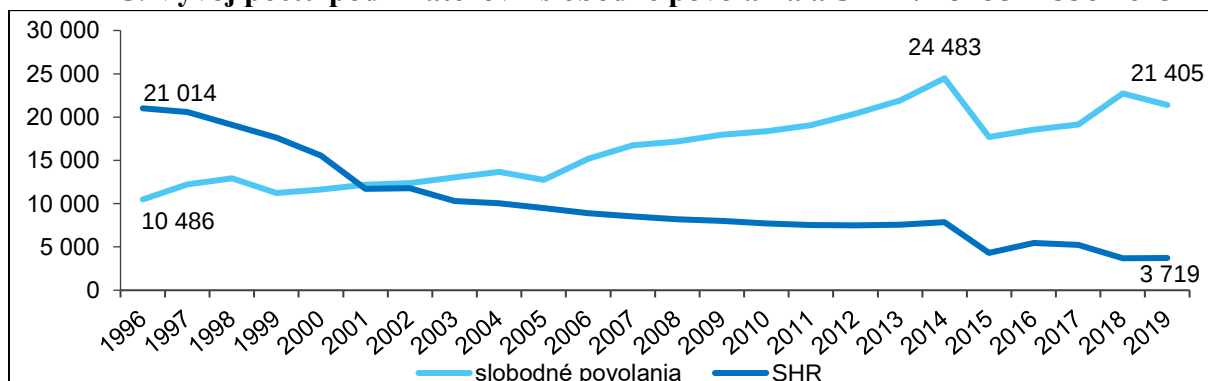
Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Slobodné povolanie možno charakterizovať ako špecifickú oblasť podnikania, pretože na výkon profesijných činností sa vyžaduje splnenie požiadaviek na vzdelanie, potrebnú prax, zloženie odborných skúšok, pri niektorých povolaniach aj členstvo v komore. Aj tento faktor je dôvodom **nižšieho zastúpenia MSP podnikajúcich v právnej forme slobodné povolanie**. V roku 2019 poklesol počet osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach medziročne o 1 319 (5,8 %). Uvedený pokles nastáva po predchádzajúcom trojročnom raste. Zároveň dochádza k určitej korekcii dynamického nárastu z roku 2018, ktorý bol najvýraznejší od roku 2001. V dlhodobom časovom horizonte sa však početnosť osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vyvíja pozitívne, keď sa ich počet od roku 2001 zvýšil o 75,6 %.

Na grafe č. 15 možno sledovať odlišný vývoj početnosti ďalšej právnej formy – samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR). **V roku 2019 sa počet podnikateľov podnikajúcich v tejto právnej forme výraznejšie nezmenil. Medziročne sa ich počet zvýšil o 26 subjektov na celkových 3 719.** Vzhľadom na prudký medziročný pokles počtu SHR v roku 2018 (o 30 %) môže vývoj z posledného roka indikovať možnú stabilizáciu počtu SHR na Slovensku. V súvislosti s aktuálnou krízou vyvolanou pandemiou Covid-19 je však stabilizácia početnosti SHR v budúcnosti neistá. Vzhľadom na dlhodobý trend pozvoľného poklesu početnosti SHR na Slovensku, možno v budúcnosti očakávať ich ďalšie znižovanie. Od roku 2001 sa počet aktívnych SHR znížil o viac ako dve tretiny (68,3 %).

Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov (349 018) bolo podľa počtu zamestnancov 99,6 % v kategórii mikro podnikateľov (0-9, vrátane podnikateľov s nezisteným počtom zamestnancov) a 0,3 % v kategórii malých podnikateľov (10-49). Kategória mikro podnikateľov bola zároveň dominantne zastúpená vo všetkých vyššie uvedených právnych formách v rámci FO – podnikateľov.

Graf č. 15: Vývoj počtu podnikateľov - slobodné povolania a SHR v rokoch 1996-2019

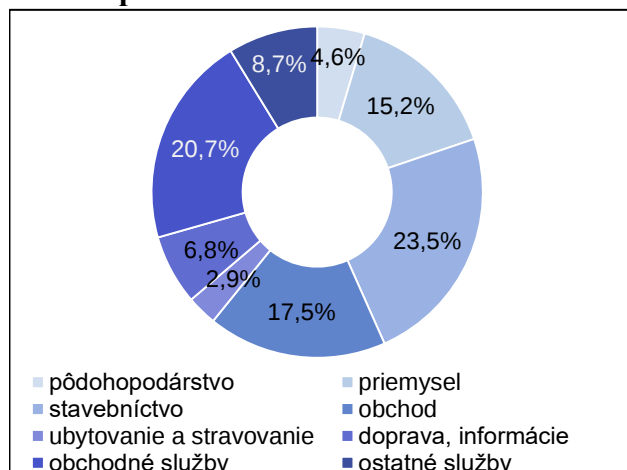

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Odvetvová štruktúra fyzických osôb - podnikateľov

V štruktúre fyzických osôb – podnikateľov podľa odvetvia prevažujú štyri odvetvia. **Takmer jedna štvrtina (23,5 %; resp. 82 159) aktívnych fyzických osôb - podnikateľov vykonávala svoju hlavnú činnosť v oblasti stavebníctva.**

Graf č. 16: Odvetvová štruktúra fyzických osôb – podnikateľov v roku 2019

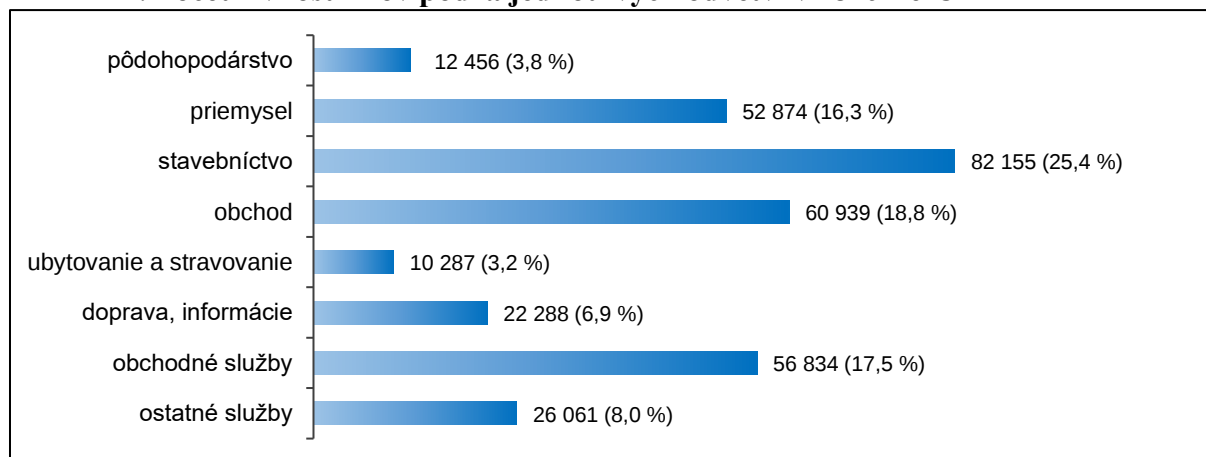

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

podstatne nižší. V roku 2019 podnikalo v sektore ostatných služieb (sekcia SK NACE P až S) len 8,7 % (30 536) zo všetkých FO – podnikateľov. V doprave, informačných a komunikačných činnostiach (sekcia SK NACE H, J) 6,8 % (23 822), v pôdohospodárstve 4,6 % (16 179) a v ubytovaní a stravovaní to bolo 2,9 % (10 287).

Odvetvová štruktúra živnostníkov do značnej miery odráža odvetvovú štruktúru všetkých FO – podnikateľov. **Jedna štvrtina aktívnych živnostníkov vykonávala svoju hlavnú činnosť podnikania v odvetví stavebníctva (25,4 %).** Takmer každý piaty živnostník v roku 2019 podnikal v obchode (18,8 %). Značná časť živnostníkov pôsobila aj v obchodných službách (sekcia SK NACE K až N) – 17,5 % a v priemysle 16,3 %. S výraznejším odstupom nasledujú živnostníci podnikajúci v odvetví ostatných služieb (sekcia SK NACE P až S) s podielom 8,0 %, v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (sekcia SK NACE H, J) 6,9 %. Najnižšie zastúpenie živnostníkov bolo v roku 2019 evidované v dvoch odvetviach: v pôdohospodárstve s 3,8 % a v ubytovaní a stravovaní s podielom 3,2 %.

Graf č. 17: Počet živnostníkov podľa jednotlivých odvetví v roku 2019

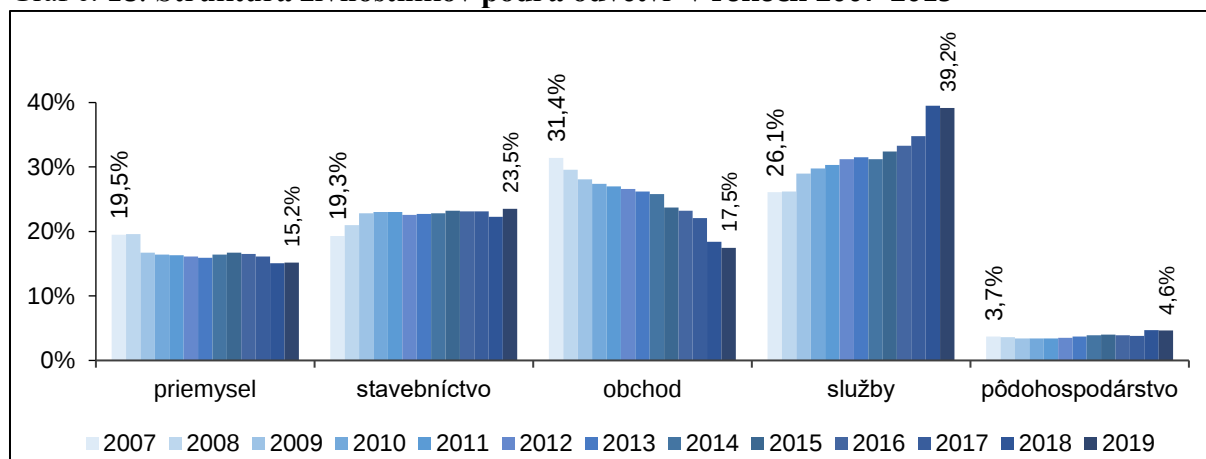

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Medziročný rast počtu živnostníkov na Slovensku bol medzi rokom 2019 a 2018 zaznamenaný vo všetkých hlavných odvetviach. V relatívnom vyjadrení bol **najvýraznejší medziročný nárast evidovaný v odvetviach: stavebníctvo (o 11,0 %) v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (o 8,4 %) a v obchodných službách (o 8,2 %)**. Najmenší nárast počtu živnostníkov bol podľa údajov ŠÚ SR evidovaný v odvetviach obchod (len 0,6 %) a ubytovanie a stravovanie (1,3 %).

Vývoj odvetvovej štruktúry živnostníkov v širšej časovej perspektíve prezentuje graf č. 18. Na základe analýzy dlhších časových radov možno sledovať **tri základné vývojové tendencie v štruktúre živnostníkov podľa sledovaných odvetví. Medzi živnostníkmi sa kontinuálne zvyšuje zastúpenie služieb** (započítané: ubytovanie a stravovanie, doprava a informácie, obchodné služby a ostatné služby). Podiel sektora služieb sa od roku 2007 zvýšil o 13,1 p. b. Naopak, v štruktúre živnostníkov dochádza k znižovaniu **zastúpenia odvetví obchodu**. Podiel obchodu sa od roku 2007 znížil o 13,9 p. b. **Zastúpenie odvetví priemyslu, stavebníctva a pôdohospodárstva je v posledných rokoch pomerne stabilné a neprechádza významnejšími zmenami.**

Graf č. 18: Štruktúra živnostníkov podľa odvetví v rokoch 2007-2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Z osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach v roku 2019 pôsobili **približne štyria z desiatich (40,0 %) v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení**, kde sú zastúpené najmä činnosti poisťovacích agentov a maklérov. Dôležitou oblasťou sú aj právne služby, v ktorých pôsobí takmer jedna pätina podnikateľov podnikajúcich v právnej forme slobodné povolania (19,6 %). Ďalších 13,0 % vykonáva ambulantnú a zubnú lekársku činnosť, 7,1 % ostatnú osobnú pozemnú dopravu a 6,3 % športové činnosti.

Zastúpenie ďalších oblastí nepresiahlo úroveň štyroch percent. Podľa údajov prezentovaných v grafe č. 19 možno do tejto skupiny zaradiť: architektonické a inžinierske činnosti, veterinárne činnosti, ostatné odborné, vedecké a technické činnosti, ostatnú zdravotnú starostlivosť, účtovnícke činnosti, alebo pomocné činnosti finančných služieb okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia.

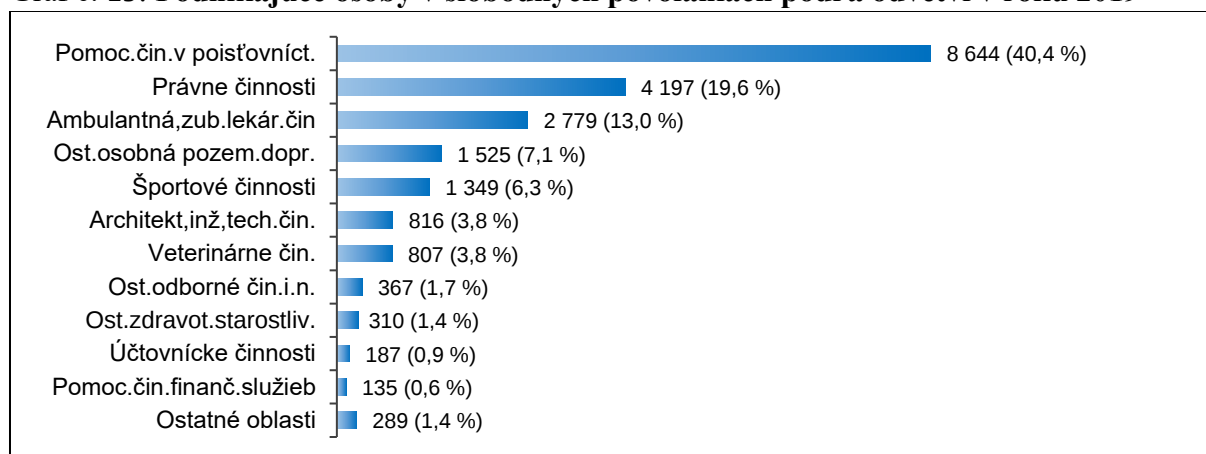
V porovnaní s rokom 2018 **dochádza k výraznému nárastu počtu osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach, ktorí pôsobili v oblasti športových činností o 13 390,0 %, resp. v absolútnom vyjadrení o 1 339 osôb**. K uvedenému nárastu prispelo prijatie zákona č. 440/2015 Z. z. o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Od 01.01.2017 je podľa tohto zákona činnosť športového odborníka (trénera,

inštruktora, rozhodcu, športového maséra a pod.) vo vlastnom mene podnikaním. Od 01.01.2016 do 31.12.2016 bola inou samostatnou zárobkovou činnosťou (§6 odsek 2 písm. e) zákona č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmu). Do 31.12.2015 bola viazanou živnosťou (zákon č. 455/1991 Z. z. o živnostenskom podnikaní).

Nárast o 116,9 % (822 osôb) bol tiež zaznamenaný v prípade slobodných povolání podnikajúcich v oblasti ostatnej osobnej pozemnej dopravy. Novela zákona č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave a jeho novela č. 9/2019 Z. z. priniesla od 1.4.2019 zmiernenie podmienok pre taxislužby a vodičov. Napr. zjednodušenie podmienok získania preukazu vodiča vozidla taxislužby malo za cieľ podporiť vodičov, ktorí chceli jazdiť pre ktorúkoľvek platformu zdieľanej ekonomiky. Možno preto predpokladať, že za medzročným nárastom stoja práve vodiči využívajúci rôzne platformy zdieľanej ekonomiky³.

K celkovému medzročnému poklesu slobodných povolání prispel najmä **významnejší prepád osôb podnikajúcich v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení** o 26,5 %, resp. o 3 118 osôb. V roku 2019 sa tak naplno prejavili dôsledky novely zákona č. 282/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve v znení neskorších predpisov. Uvedenou novelou dochádza k sprísneniu požiadaviek na odbornú spôsobilosť finančných sprostredkovateľov a tiež k sprísneniu pravidiel styku s klientom. Sprísnenie podmienok vstúpilo do platnosti v priebehu roka 2018.

Graf č. 19: Podnikajúce osoby v slobodných povolaniach podľa odvetví v roku 2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

³ Podrobnejšie informácie o podnikaní v taxislužbách sú prezentované v analýze SBA dostupnej na: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/analiza_podnikania_v_taxisluzbe_na_slovensku.pdf

2.2 Právnické osoby – podniky

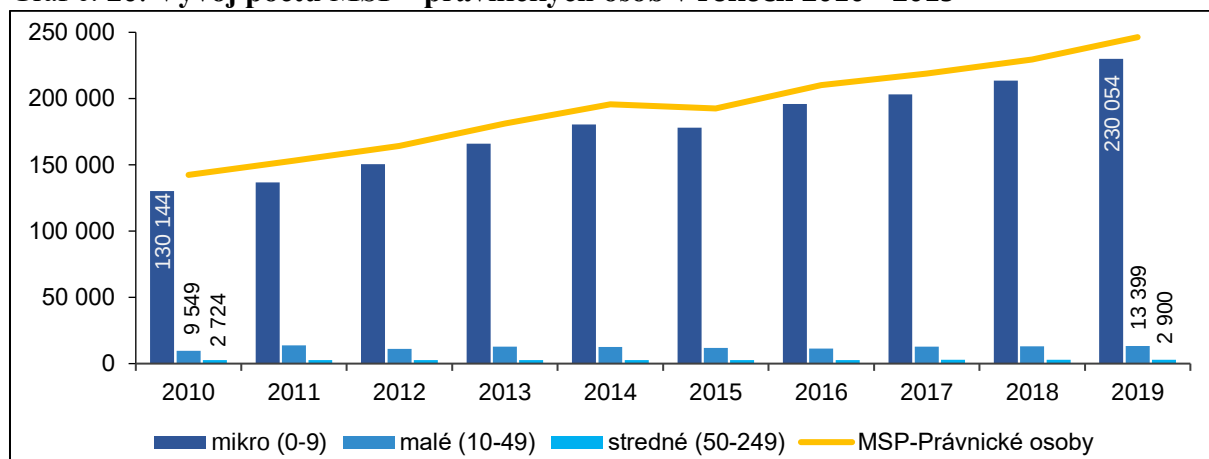
Podľa Registra organizácií ŠÚ SR bolo k 31. decembru 2019 evidovaných celkovo 282 602 aktívnych právnických osôb (podniky a neziskové inštitúcie). Z uvedeného počtu bolo 247 022 podnikov.

Z pohľadu veľkostných kategórií PO – podnikov na Slovensku je zjavné dominantné postavenie mikropodnikov s 0 až 9 zamestnancami (vrátane podnikov s nezisteným počtom zamestnancov), ktoré v roku 2019 tvorili až 93,1 % z celkového počtu aktívnych podnikov. Podiel malých podnikov (10 až 49 zamestnancov) predstavoval 5,4 % a v prípade stredných podnikov (50 až 249 zamestnancov) to bolo len 1,2 %. Veľké podniky s 250 a viac zamestnancami tvorili najmenší podiel o veľkosti 0,3 %. **Malé a stredné podniky tvorili celkovo 99,7 % podiel (v absolútnom vyjadrení 246 464) na celkovom počte podnikov – právnických osôb.**

Absolútny počet evidovaných aktívnych malých a stredných PO – podnikov na Slovensku kontinuálne rastie. Vývoj početnosti PO – podnikov od roku 2010 je zachytený na grafe č. 20. Od roku 2018 sa zvýšil počet PO – podnikov vo veľkostnej kategórii mikropodnikov a malých podnikov. K najdynamickejšiemu medziročnému rastu o 7,8 %, resp. 16 592 subjektov došlo v prípade mikropodnikov. Nižším tempom (2,6 %, resp. o 337 podnikov) vzrástol počet PO – podnikov v kategórii malých podnikov. V prípade stredných podnikov sa početnosť medziročne mierne znížila o 1,4 %, čo v absolútnom vyjadrení predstavuje 40 podnikov.

Celkovo sa v medziročnom porovnaní zvýšil počet MSP – právnických osôb o 7,4 %, resp. o 16 889 podnikov. Početnosť PO – podnikov, ktoré možno zaradiť do veľkostnej kategórie veľkých podnikov s 250 a viac zamestnancami sa medziročne veľmi mierne znížila o 1,5 %. V absolútnom vyjadrení sa ich počet znížil o 10 na konečných 669 podnikov.

Graf č. 20: Vývoj počtu MSP - právnických osôb v rokoch 2010 - 2019

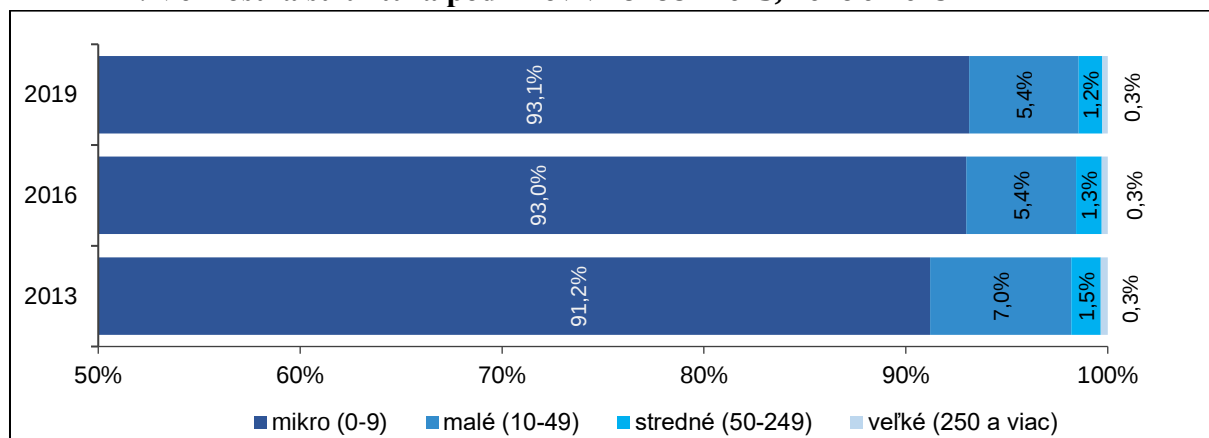

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Obraz ako sa na Slovensku zmenila veľkostná štruktúra PO – podnikov medzi rokom 2013 a 2019 je zobrazený na grafe č. 21. Z dlhodobého hľadiska možno sledovať mierny pokles v zastúpení veľkostnej kategórie malých a stredných podnikov. Práve na úkor malých a stredných podnikov dochádza k nárastu zastúpenia kategórie mikropodnikov, ktoré v roku 2013 tvorili 91,2 % zo všetkých aktívnych PO – podnikov, no v roku 2019 sa ich podiel zvýšil

až na 93,1 %. Uvedený vývoj potvrdzuje zistenia Globálneho monitoru podnikania (GEM), podľa ktorého majú slovenské MSP nízke rastové aspirácie.

Graf č. 21: Veľkostná štruktúra podnikov v rokoch 2013, 2016 a 2019

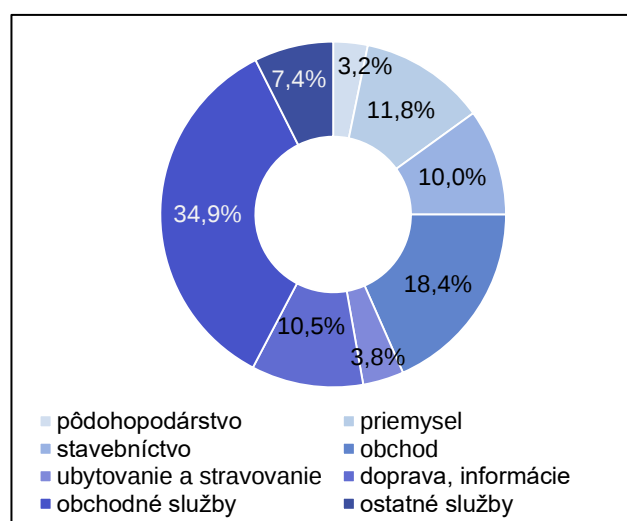

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Odvetvová štruktúra malých a stredných podnikov – právnických osôb

Na Slovensku už dlhodobo pôsobí najviac MSP – právnických osôb v oblasti obchodných služieb (podľa klasifikácie SK NACE – sekcia K až N). V roku 2019 ich podiel presiahol jednu tretinu (34,9 %; resp. 85 965). Druhé najvyššie zastúpenie (18,4 %; resp. 45 275) dosiahlo odvetvie obchodu. S nižším podielom nasledovali ďalšie odvetvia: priemysel (11,8 %; 29 099), doprava, informačné a komunikačné činnosti (10,5 %; 25 807) a stavebníctvo (10,0 %; 24 566).

Graf č. 22: Odvetvová štruktúra MSP – právnických osôb v roku 2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

právnických osôb v odvetví stavebníctva o 3 595 subjektov) prispeli k vyššiemu rastu početnosti. Vysoký medzioročný rast bol evidovaný aj v prípade MSP – právnických osôb pôsobiach v priemysle (o 10,0 %), ubytovaní a stravovaní (10,1 %) alebo v obchodných službách (o 9,8 %). V prípade priemyslu zohrával dôležitú úlohu pretrvávajúci pozitívny vývoj

V ostatných službách (sekcia SK NACE O až S) pôsobilo spolu 18 264 podnikov, čo predstavuje 7,4 %. Najmenej podnikov vykonávalo svoju hlavnú činnosť podnikania v odvetví ubytovanie a stravovanie (3,8 %; resp. 9 439) a v pôdohospodárstve (3,2 %; resp. 7 938).

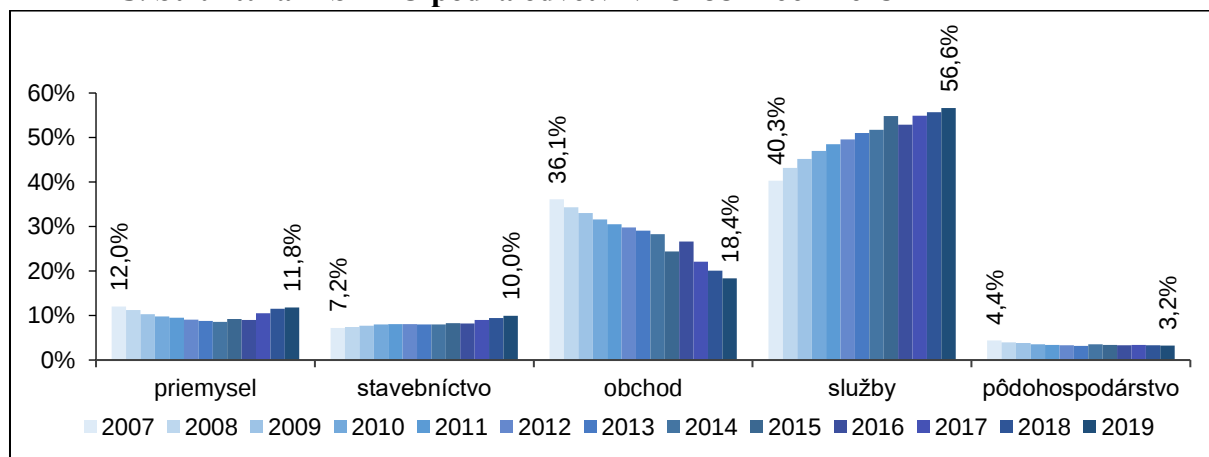
Početnosť MSP – právnických osôb sa v medzioročnom porovnaní zvýšila takmer vo všetkých hlavných odvetviach. Najvýraznejšie narástol počet MSP – právnických osôb v odvetví stavebníctva (o 14,3 %). Práve pokračujúci rast novovzniknutých MSP – právnických osôb v odvetví stavebníctva a medzioročné zníženie počtu zaniknutých subjektov (výsledkom je čistý prírastok MSP –

svetového hospodárstva spojený s vysokým domácim a zahraničným dopytom, čím sa vytvárali podmienky pre vznik nových MSP (v roku 2019 to bolo 4 034 nových podnikateľských subjektov). Nárast počtu MSP – právnických osôb v odvetví ubytovanie a stravovanie je prirodzeným výsledkom postupne sa rozvíjajúceho cestovného ruchu na Slovensku, ktorý práve v roku 2019 dosiahol nateraz svoj vrchol. Rast odvetvia v roku 2019 bol prioritne podporený domácimi turistami. Jedným z dôvodov je aj zavedenie rekreačných poukazov.

Nižším tempom rástla početnosť MSP – PO v ostatných službách (o 9,2 %), doprave a informáciách (o 6,2 %), a v pôdohospodárstve (o 4,3 %). Mierny medziročný **pokles početnosti MSP – PO o 1,6 %** bol zaznamenaný **len v sektore obchodu**.

Vývoj odvetvovej štruktúry MSP – právnických osôb od roku 2007 (znázornený na grafe č. 23) možno zjednodušene prezentovať prostredníctvom troch základných charakteristík: 1) rastúce zastúpenie odvetvia služieb; 2) postupný pokles zastúpenia obchodu; 3) menej dynamický vývoj v odvetviach pôdohospodárstvo, stavebníctvo a priemysel. Údaje za rok 2019 plne korešpondujú s vyššie opísanými vývojovými tendenciami.

Graf č. 23: Štruktúra MSP-PO podľa odvetví v rokoch 2007-2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

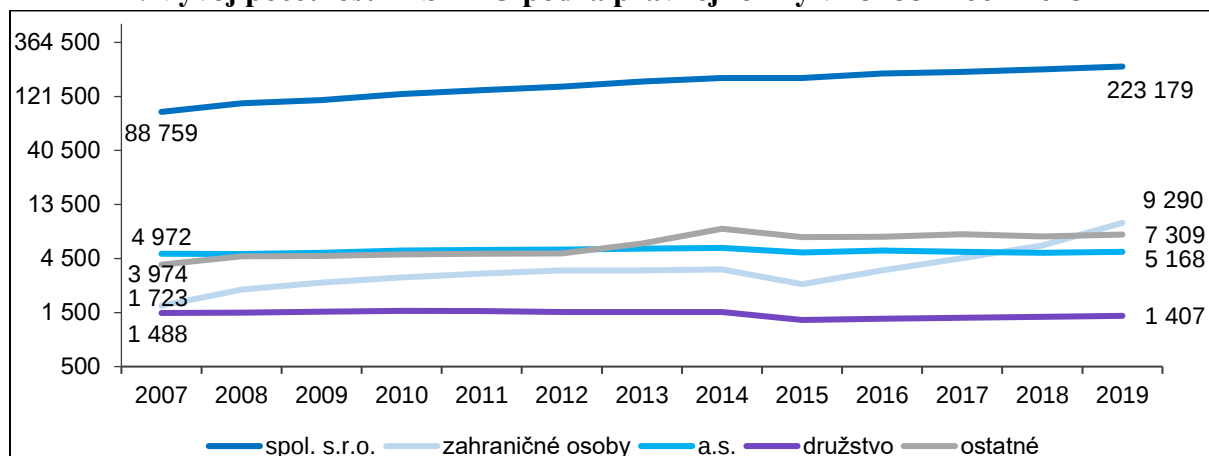
Štruktúra malých a stredných podnikov - právnických osôb podľa právnej formy a druhu vlastníctva

Z jednotlivých právnych foriem MSP – právnických osôb mali v roku 2019 najväčšie zastúpenie spoločnosti s ručením obmedzeným, ktoré tvorili 90,6 %. S výrazným odstupom, tvorili druhú najpočetnejšiu skupinu zahraničné osoby. Ich podiel na celkovom počte MSP – PO predstavoval 3,8 %. Podiel akciových spoločností v rámci skupiny MSP – PO dosiahol v rovnakom roku 2,1 %. Len 0,6 % zo všetkých aktívnych MSP – PO vykonávalo podnikateľskú činnosť v rámci právnej formy družstvo. Ostatné právne formy patriace do skupiny MSP – právnické osoby sú dlhodobo zastúpené nižšou početnosťou, pričom v roku 2019 spolu tvorili len 3,0 %.

O dlhodobom trende nárastu počtu spoločností s ručením obmedzeným v kategórii MSP svedčí aj ich vývoj od roku 2007 zobrazený na grafe č. 24. Od začiatku sledovaného obdobia do roku 2019 došlo k viac ako dvojnásobnému zvýšeniu počtu s.r.o. (konkrétne o 151,4 %) na úroveň 223 179. Tento stav znamená **najvyšší počet spoločností s ručením obmedzeným v histórii Slovenska**.

K dynamickému nárastu početnosti dochádza aj v prípade zahraničných osôb⁴, ktorých početnosť výraznejšie rastie od roku 2016. Len medzi rokom 2019 a 2018 došlo k nárastu zahraničných osôb o 58,4 %. K nárastu prispievajú najmä zahraničné osoby – fyzické osoby s bydliskom mimo členských krajín EÚ a OECD, ktoré sa musia povinne zapisovať do obchodného registra. Ich počet sa medziročne zvýšil o 75 %. U ostatných foriem podnikania MSP – právnických osôb k zásadným zmenám za posledných 10 rokov nedošlo. Predovšetkým akciové spoločnosti a družstvá si dlhodobo udržiavajú relatívne stabilný trend vývoja početnosti s malými medziročnými výkyvmi.

Graf č. 24: Vývoj početnosti MSP-PO podľa právnej formy v rokoch 2007-2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA. Početnosť subjektov je zobrazená v logaritmickej mierke.

Pomerne pevnou a ustálenou štruktúrou sa vyznačujú MSP – právnické osoby aj v prípade jednotlivých druhov vlastníctva. Dominantné postavenie zastávajú MSP – právnické osoby v súkromnom tuzemskom vlastníctve. V roku 2018 tvorili 83,5 % zo všetkých MSP – právnických osôb. Vlastnícku štruktúru MSP – PO ďalej dopĺňajú subjekty v zahraničnom vlastníctve s 12,0 %, medzinárodnom súkromnom vlastníctve s 3,1 % a v družstevnom vlastníctve s podielom 0,6 %.

⁴ V zmysle § 21 ods. 4 Obchodného zákonníka sa zahraničné osoby povinne zapisujú do obchodného registra. Podmienka zápisu zahraničnej osoby do obchodného registra sa nevzťahuje na fyzické osoby s bydliskom v niektorom z členských štátov Európskej únie alebo z členských štátov OECD.

2.3 Rodová a veková štruktúra podnikateľov

Rodové zloženie fyzických osôb - podnikateľov v SR

Každý druhý obyvateľ Slovenska je ženského pohlavia. Vo vykonávaní podnikateľskej aktivity však **pretrváva dominantné postavenie mužov**. V roku 2019 **došlo k ukončeniu pozitívneho trendu nárastu zastúpenia žien v rámci fyzických osôb – podnikateľov**. Podiel žien na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov sa po predchádzajúcich troch rokoch rastu **znížil o 1,0 p. b. na úroveň 28,2 %**.

Muži tvorili viac ako dvoj tretinový podiel (71,8 %) na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov. V absolútnom vyjadrení sa počet žien fyzických osôb – podnikateľiek zvýšil o 2,0 tisíc na 98,5 tisíc (resp. o 2,1 %). Vplyvom výraznejšieho absolútneho nárastu podnikateľov mužského pohlavia (o 7,1 %), došlo k medziročnému poklesu zastúpenia žien.

Tab. č. 4: Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2019

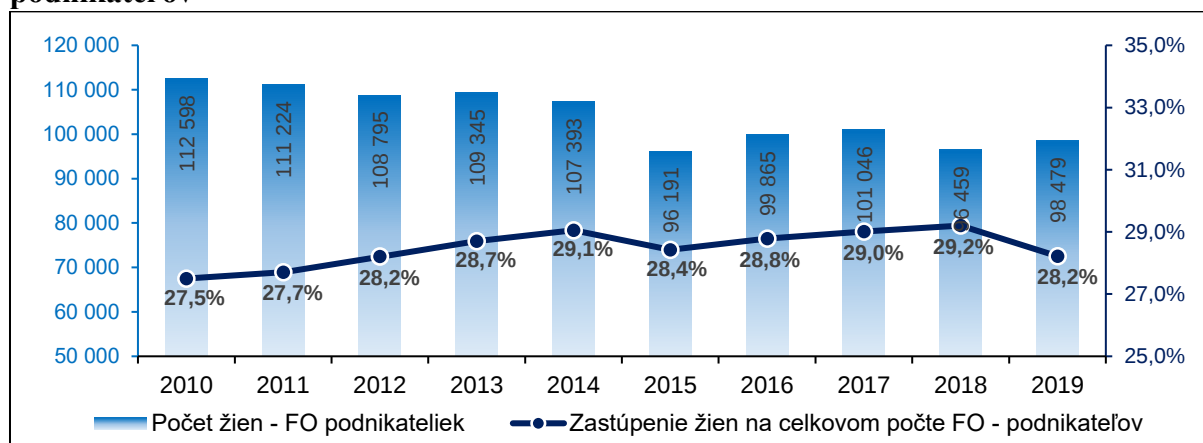
Rod/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu FO – podnikatelia
muž	73,2%	77,6%	49,4%	71,8%
žena	26,8%	22,4%	50,6%	28,2%
spolu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Ženy sa výraznejšie presadzujú v podnikaní v porovnaní s mužmi len u osôb podnikajúcich formou slobodných povolaní. V roku 2019 ich podiel predstavoval 50,6 %. Podstatne nižšie zastúpenie mali ženy v rámci živnostníkov (26,8 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (22,4 %).

Pokles podielu žien v rámci fyzických osôb – podnikateľov v roku 2019 súvisel hlavne s poklesom ich zastúpenia v rámci živnostníkov (o 0,5 p. b.) a u osôb podnikajúcich formou slobodných povolaní (o 5,1 p. b.). Naopak, nárast podielu žien bol zaznamenaný len v rámci samostatne hospodáriacich roľníkov (o 0,4 p. b.).

Graf č. 25: Vývoj počtu žien FO - podnikateľiek a ich podielu na celkovom počte FO – podnikateľov

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V období poslednej dekády sa zastúpenie žien, v rámci živnostníkov ako najvýznamnejšej právnej formy, mierne zvýšilo, napriek medziročnému poklesu v roku 2019.

U osôb podnikajúcich formou slobodných povolání, ako aj v rámci samostatne hospodáriacich roľníkov, sa zastúpenie žien z dlhodobého hľadiska znížilo.

Najvyššie zastúpenie žien živnostníčok je zaznamenané v odvetví ostatných služieb (66,9 %; sekcia SK NACE P až S). Najnižšia aktivita žien živnostníčok je naopak dosahovaná v stavebníctve (2,0 %). V rámci ostatných odvetví dosiahol podiel žien 12,8 % v pôdohospodárstve, 12,6 % v priemysle, 38,9 % v obchode, 42,2 % v ubytovaní a stravovaní, 14,5 % v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (sekcia SK NACE H, J) a 49,7 % v obchodných službách (sekcia SK NACE K až N).

Vekové zloženie fyzických osôb – podnikateľov v SR

Veková štruktúra vyjadruje rozdelenie fyzických osôb - podnikateľov podľa veku do viacročných skupín. **Najvyššie zastúpenie aktívnych fyzických osôb – podnikateľov z pohľadu veku je v kategórii 40 až 49-ročných. Ich podiel dosiahol v roku 2019 viac ako jednu štvrtinu (27,4 %).**

Druhou najpočetnejšou skupinou z pohľadu veku boli podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39-ročných (24,3 %) a následne vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných (20,9 %). V kategórii menej ako 30 rokov bolo aktívnych 16,9 % podnikateľov a vo vekovej kategórii 60 a viac ročných 10,5 % podnikateľov. Veková štruktúra fyzických osôb - podnikateľov v roku 2019 je prezentovaná v nižšie uvedenej tabuľke.

Tab. č. 5: Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2019

Vek/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu - FO podnikatelia
vek menej ako 30	17,1%	11,0%	15,8%	16,9%
vek 30-39	24,3%	21,7%	24,2%	24,3%
vek 40-49	27,7%	23,5%	23,1%	27,4%
vek 50-59	21,1%	21,6%	16,8%	20,9%
vek 60-69	8,6%	15,9%	16,2%	9,2%
vek 70-79	1,0%	5,5%	3,5%	1,2%
vek 80 a viac	0,1%	0,9%	0,3%	0,1%
spolu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

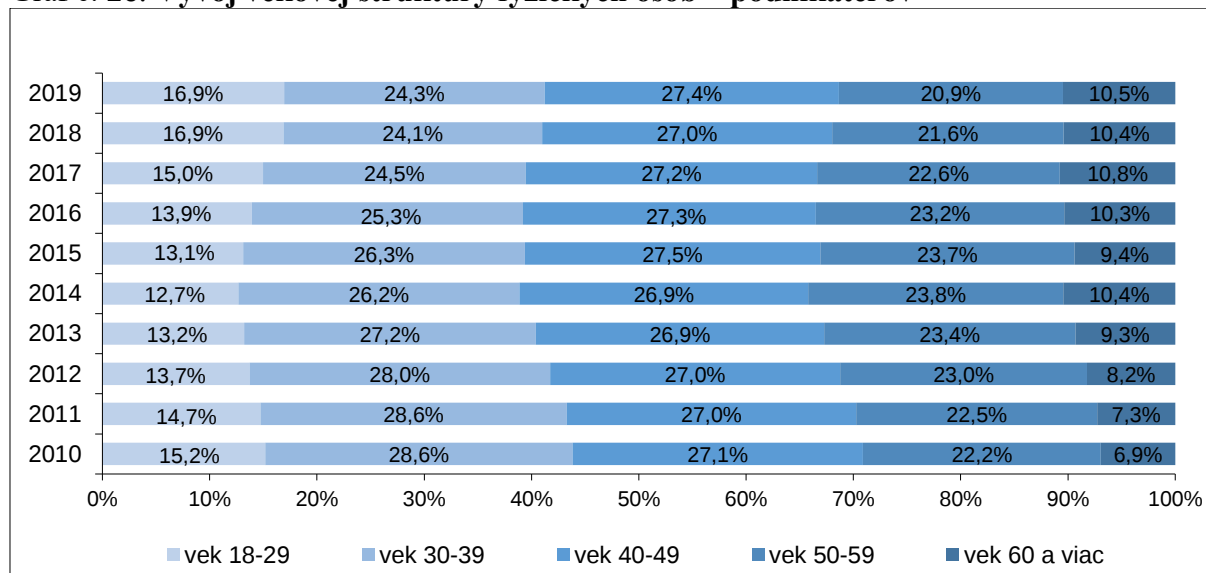
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najvýznamnejšie zastúpenie vyšších vekových kategórií podnikateľov z pohľadu jednotlivých právnych foriem je zreteľné u samostatne hospodáriacich roľníkov (podiel 50 a viac ročných tvoril 43,9 %).

U osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach dosiahol podiel tejto skupiny podnikateľov 36,9 % a u živnostníkov 30,8 %. Zastúpenie menej ako 30 ročných je najvyššie v rámci živnostníkov (17,1 %), a naopak najnižšie u samostatne hospodáriacich roľníkov (11,0 %).

Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb - podnikateľov bol v posledných rokoch charakterizovaný nárastom zastúpenia podnikateľov v mladších vekových kategóriách menej ako 30 ročných. V roku 2019 sa trend nárastu zastúpenia mladých zastavil. Zároveň sa mierne zvýšilo zastúpenie starších podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na 10,5 %, po predchádzajúcom poklese dosiahnutom v roku 2018.

Graf č. 26: Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Porovnanie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

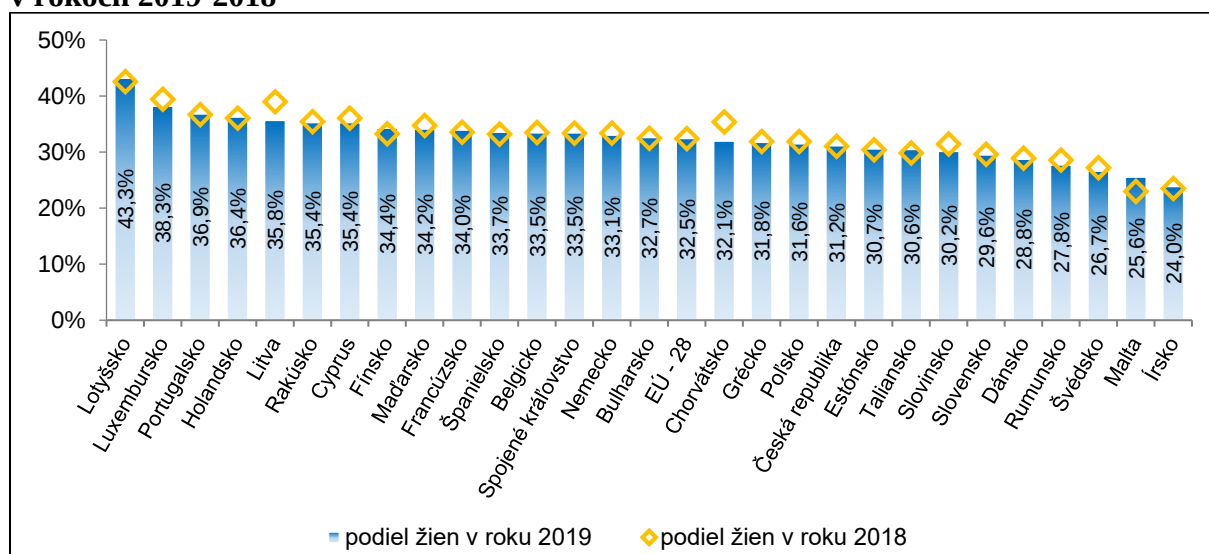
Podľa údajov a metodiky Eurostatu sa v roku 2019 zastúpenie žien na celkovom počte samostatne zárobkovo činných osôb (podnikateľov vo veku do 74 rokov) v Európskej únii príliš nezmenilo. Podiel žien dosiahol úroveň 32,5 % (v roku 2018 32,4 %).

Podľa Eurostatu sa nezmenilo ani zastúpenie žien na celkovom počte podnikateľov na Slovensku (29,6 %). **V medzinárodnom porovnaní sa Slovensko dlhodobo zaraduje medzi krajiny s podpriemerným zastúpením žien na celkovom počte podnikateľov.** Podiel žien – podnikateliek je na Slovensku o 2,9 p. b. nižší ako v celej EÚ.

Nižší podiel žien na celkovom počte podnikateľov ako na Slovensku bol zaznamenaný len v piatich krajinách, a to v Dánsku (28,8 %), Rumunsku (27,8 %), vo Švédsku (26,7 %), na Malte (25,6 %) a v Írsku (24,0 %). Medzi krajinami s najvyšším podielom žien na celkovom počte podnikateľov sa umiestnilo Lotyšsko (43,3 %), Luxembursko (38,3 %) a Portugalsko (36,9 %).

Vyšší podiel žien ako na Slovensku dosahujú aj ostatné krajiny V4. V Maďarsku dosiahol podiel žien – podnikateliek 34,2 %, v Poľsku 31,6 % a v Českej republike 31,2 %.

Graf č. 27: Podiel žien na celkovom počte podnikateľov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2019-2018

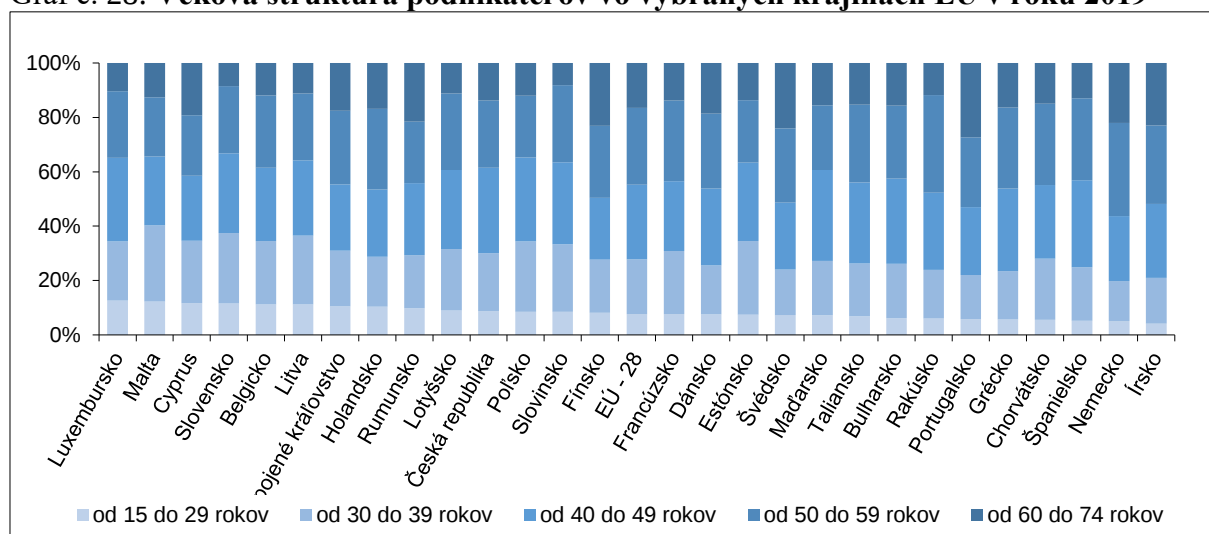
Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu

V rámci porovnania vekovej štruktúry slovenských podnikateľov s krajinami EÚ sa **Slovensko vyznačuje vyšším zastúpením podnikateľov v mladších vekových skupinách.** V roku 2019 bolo na Slovensku podľa údajov Eurostatu 11,6 % podnikateľov (o 3,9 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 15 do 29 rokov, ďalších 25,9 % (o 5,8 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 30 do 39 rokov a 29,3 % (o 1,8 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov.

Vo vekovej kategórii 50 a viac rokov dosahuje Slovensko najnižšie zastúpenie podnikateľov spomedzi porovnávaných krajín, čo svedčí o nízkej podnikateľskej aktivite vyšších vekových skupín obyvateľstva Slovenska.

Vo vekovej kategórii od 50 do 59 rokov bolo na Slovensku 24,7 % podnikateľov (o 3,5 p. b. menej ako v EÚ) a 8,5 % podnikateľov vo vekovej kategórii od 60 do 74 rokov (o 7,9 p. b. menej ako v EÚ).

Graf č. 28: Veková štruktúra podnikateľov vo vybraných krajinách EÚ v roku 2019

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu

2.4 Rýchlorastúce spoločnosti

Podľa spoločnej metodiky Eurostatu a OECD sú rýchlorastúce podniky definované podľa dvoch základných kritérií: podniky s viac ako 10 % medziročným nárastom počtu zamestnancov alebo s viac ako 10 % rastom obratu ročne počas obdobia troch rokov. Ako alternatívne kritérium sa niekedy v praxi uplatňuje aj 20 % rast obratu. Dostupné údaje o rýchlorastúcich podnikoch pokrývajú skupinu subjektov s 10 a viac zamestnancami, ktoré sú podľa klasifikácie ekonomických činností zaradené do sekcie SK NACE B až N⁵.

Podľa aktuálnych údajov publikovaných Eurostatom bolo **v roku 2017 na Slovensku evidovaných 2 130 rýchlorastúcich podnikov** podľa kritéria nárastu zamestnanosti. Pozitívnym znakom je postupné zvyšovanie počtu rýchlorastúcich podnikov. Medzi rokom 2019 a 2018 došlo k nárastu početnosti o 6,7 %. Podiel rýchlorastúcich podnikov na celkovom počte subjektov s 10 a viac zamestnancami (kritérium rastu zamestnanosti) predstavoval 13,0 %.

Počet rýchlorastúcich podnikov na Slovensku podľa kritéria nárastu obratu dosiahol 3 205, čo predstavuje 19,6 % z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov na Slovensku s 10 a viac zamestnancami. Počet takto vymedzených rýchlorastúcich podnikov medziročne rástol o 12,9 %. V absolútnom vyjadrení sa počet podnikov s rýchlym rastom zvýšil o 366. Vyššie uvedené počty rýchlorastúcich podnikov potvrdzujú aj výsledky národného spracovania údajov. Podrobnejší pohľad na problematiku rýchlorastúcich podnikov prináša analýza [Rýchlorastúce podniky na Slovensku](#).

Tab. č. 6: Rýchlorastúce podniky na Slovensku v rokoch 2017 a 2016

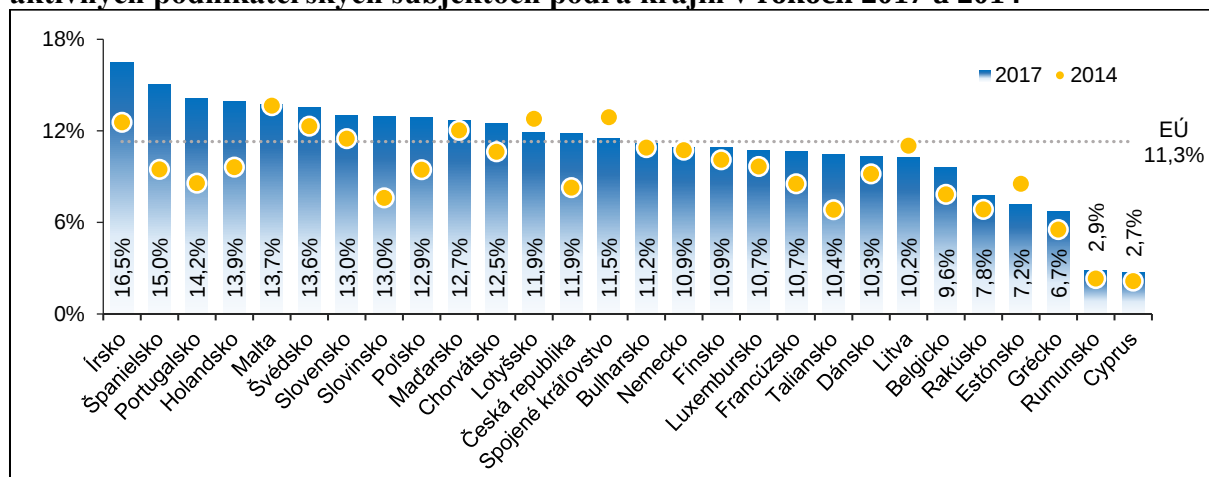
Uplatnené kritérium	Absolútna početnosť		Index 2017/2016	Podiel na celkovom počte subjektov	
	2016	2017		2016	2017
Nárast zamestnanosti	1 996	2 130	↑ 106,7	12,8	13,0
Nárast obratu	2 839	3 205	↑ 112,9	18,2	19,6

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje pokrývajú skupinu subjektov s 10 a viac zamestnancami (sektory SK NACE B až N).

Slovensko sa v komparácii s ostatnými členskými krajinami EÚ-28 vyznačuje **nadpriemerným podielom rýchlorastúcich podnikov** na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov (graf č. 29). Rovnakú pozíciu zastáva aj medzi krajinami V4 kde spolu s Poľskom dosahujú takmer rovnaký podiel 13 % rýchlorastúcich podnikov na celkovom počte podnikateľských subjektov s 10 a viac zamestnancami podľa kritérium rastu zamestnanosti. V krajinách EÚ-28 dosiahol podiel rýchlorastúcich podnikov podľa kritéria nárastu zamestnanosti 11,3 %. Z globálneho pohľadu a budúcej konkurencieschopnosti Európy je pozitívnou črtou rastúci podiel rýchlorastúcich podnikov v krajinách V4, ale aj v celej EÚ, ktorý bol pozorovaný za obdobie posledných štyroch rokov.

⁵ Podrobnejšie informácie o metodike určovania rýchlorastúcich podnikov sú dostupné prostredníctvom Eurostatu na: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/bd_esms.htm

Graf č. 29: Podiel rýchlorastúcich podnikov podľa zamestnanosti na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov podľa krajín v rokoch 2017 a 2014

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje pokrývajú skupinu subjektov s 10 a viac zamestnancami (sektory SK NACE B až N).

Na základe údajov Eurostatu možno ďalej identifikovať i **početnosť rýchlorastúcich začínajúcich podnikov**. V štatistikách a literatúre niekedy označované termínom „gazely“. Tie sú zadané ako podniky s viac ako 10 % medziročným nárastom počtu zamestnancov alebo obratu počas obdobia troch po sebe nasledujúcich rokov, pričom od vzniku uvedených subjektov neuplynulo viac ako 5 rokov.

Na Slovensku bolo v roku 2017 podľa kritéria nárastu zamestnanosti identifikovaných celkovo 186 gaziel. Z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov na Slovensku tvorili 1,1 %. Početnosť gaziel podľa kritéria rastu zamestnanosti sa medziročne zvýšila o 1,6 %. **Podľa kritéria nárastu obratu bolo na Slovensku v rovnakom období evidovaných 208 gaziel, ktoré predstavujú 1,3 % z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov.** V prípade vymedzenia gaziel podľa kritéria nárastu obratu bol zaznamenaný medziročný pokles gaziel o 10,7 %.

Tab. č. 7: Rýchlorastúce začínajúce podniky (gazely) v SR v rokoch 2016 a 2017

Uplatnené kritérium	Absolútna početnosť		Index 2017/2016	Podiel na celkovom počte subjektov	
	2016	2017		2016	2017
Nárast zamestnanosti	183	186	↑ 101,6	1,2	1,1
Nárast obratu	233	208	↓ 89,3	1,5	1,3

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje pokrývajú skupinu subjektov s 10 a viac zamestnancami (sektory SK NACE B až N).

V porovnaní s ostatnými krajinami V4 dosahuje podiel gaziel na Slovensku priemerné hodnoty. V roku 2017 bol evidovaný vyšší podiel v rámci sledovaného ukazovateľa len v Maďarsku, kde na 100 aktívnych podnikateľských subjektov pripadalo 1,2 gaziel. Naopak, najnižší podiel gaziel (len 0,9 %) vykázala Česká republika.

Tab. č. 8: Podiel rýchlorastúcich začínajúcich podnikov (gazely) podľa zamestnanosti v krajinách V4 v roku 2017

Krajina	Maďarsko	Slovensko	Poľsko	Česká republika
Podiel rýchlorastúcich	1,2%	1,1%	1,0%	0,9%

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje pokrývajú skupinu subjektov s 10 a viac zamestnancami (sektory SK NACE B až N).

3

DYNAMIKA VÝVOJA PODNIKATEĽSKÝCH SUBJEKTOV

3.1 Vznik a zánik podnikateľov podľa metodiky Eurostatu

Podľa spoločnej metodiky Eurostatu a OECD pre demografiu podnikov⁶ sú **novovzniknuté subjekty** definované ako súbor právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov, ktorí mali v danom roku tržby, zamestnancov alebo investície a v dvoch predchádzajúcich rokoch nemali tržby, zamestnancov, ani investície (ŠÚ SR začal po prvý krát uplatňovať kritérium investícií od roku 2014, čo spôsobilo medziročný nárast počtu vzniknutých subjektov). **Zaniknuté subjekty** predstavujú právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia, ktoré boli v danom roku aktívne, ale v dvoch nasledujúcich rokoch nemali tržby, zamestnancov ani investície⁷. Vznik a zánik podnikateľských subjektov sa podľa použitej metodiky neviaže na dátum vykonania administratívneho úkonu, ktorý priamo súvisí s registráciou alebo ukončeným podnikateľskej činnosti. Eurostatu a OECD zverejňujú údaje o vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektoch s určitým časovým oneskorením. Z tohto dôvodu sú v tejto podkapitole prezentované jednotlivé ukazovatele len do roku 2017.

Vznik podnikateľských subjektov

Podľa uvedenej metodiky bolo v roku 2017 na Slovensku evidovaných celkovo **71 083 vzniknutých podnikateľských subjektov**. V porovnaní s rokom 2016 sa počet novovzniknutých subjektov zvýšil o 16 954. Z celkového počtu vzniknutých podnikateľských subjektov v roku 2017 tvorili najmenšie subjekty s 0 – 4 zamestnancami až 98,9 %. V členení podľa odvetví (na základe Štatistickej klasifikácie ekonomických činností – SK NACE) vzniklo v roku 2017 najviac podnikateľských subjektov v obchodných službách (23 585), stavebníctve (15 248) a priemysle (10 456).

Podľa publikovaných údajov Eurostatu dosiahol **podiel novovzniknutých subjektov** na celkovom počte aktívnych subjektov v SR v roku 2017 vo vybraných odvetviach (sekcie SK NACE B až S) **13,5%**. To znamená, že na 100 aktívnych podnikateľských subjektov pripadalo takmer 14 novovzniknutých firiem.

Tab. č. 9: Vznik PO a FO – podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie počtu zamestnancov a ekonomickej činnosti

Veľkostná kategória		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
0 - 4		52 231	65 522	45 623	41 697	94 414	57 763	53 502	70 311
5 - 9		435	592	469	548	533	429	394	489
10 a viac		411	306	297	395	295	257	233	283
Počet spolu		53 077	66 420	46 389	42 640	95 242	58 449	54 129	71 083
Ekonomická činnosť (SK NACE)	Priemysel (B-E)	6 022	7 807	6 285	5 441	13 487	7 063	7 179	10 456
	Stavebníctvo (F)	9 736	12 538	9 557	7 728	20 358	9 359	10 942	15 248
	Obchod (G)	14 553	15 365	10 422	9 037	16 266	10 428	10 813	7 628
	Doprava a skladovanie, Informácie a komunikácia (H, J)	4 139	5 326	3 874	4 362	8 952	5 223	4 698	6 940
	Ubytovanie a stravovanie (I)	2 079	2 262	1 710	1 612	2 843	2 156	1 648	1 957
	Obchodné služby (K-N)	12 825	17 405	10 945	11 496	24 766	19 670	14 496	23 585
	Ostatné služby (P-S)	3 723	5 717	3 596	2 964	8 570	4 550	4 353	5 269
	Vybrané odvetvia spolu	53 077	66 420	46 389	42 640	95 242	58 449	54 129	71 083

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR, spracované SBA

⁶ Európska komisia a OECD (2007) Eurostat-OECD Manual on Business Demography Statistics. Methodologies and working papers. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/statmanuals/files/KS-RA-07-010-EN.pdf>

⁷ Právnické osoby okrem podnikov zahŕňujú údaje aj za neziskové inštitúcie. Neziskové inštitúcie tvoria približne 4 % podiel na celkovom počte aktívnych právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov.

Zánik podnikateľských subjektov

Aj v prípade evidencie zaniknutých subjektov sú k dispozícii najaktuálnejšie údaje za rok 2017. V tomto prípade však možno hovoriť len o odhadovaných údajoch, ktoré budú v nasledujúcom období ďalej spresňované Štatistickým úradom SR. Podľa týchto odhadovaných údajov, **v roku 2017 zaniklo celkom 57 714 podnikateľských subjektov**, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2016 nárast o 8 853 subjektov. Z celkového počtu zaniknutých podnikateľských subjektov tvorili až 98,5 % subjekty s menej ako piatimi zamestnancami. Z hľadiska odvetvovej štruktúry zaniklo najviac subjektov (obdobne ako pri vznikoch) v odvetví obchodných služieb (15 564), stavebníctva (12 178) a obchodu (11 310).

Podľa predbežných údajov Eurostatu za rok 2017 dosiahol **podiel zaniknutých podnikateľských subjektov** na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov v SR vo vybraných odvetviach (sekcie SK NACE B až S) **11,0 %**.

Tab. č. 10: Zánik PO a FO – podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie počtu zamestnancov a ekonomickej činnosti

Veľkostná kategória	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*	2017**
0 - 4	28 345	63 310	39 512	52 365	48 234	43 661	47 986	56 839
5 - 9	270	384	358	435	297	332	417	512
10 a viac	292	211	269	463	214	232	270	363
Počet spolu	28 907	63 905	40 139	53 263	48 745	44 225	48 673	57 714
Ekonomická činnosť (SK NACE)	Priemysel (B-E)	3 606	8 235	5 856	7 787	6 777	6 319	7 667
	Stavebníctvo (F)	4 567	11 963	8 980	12 143	10 801	9 195	12 178
	Obchod (G)	9 528	19 556	10 714	14 820	12 041	10 147	11 310
	Doprava a skladovanie, Informácie a komunikácia (H, J)	2 061	4 199	2 845	4 385	3 895	3 663	4 739
	Ubytovanie a stravovanie (I)	1 290	2 578	1 643	2 345	1 919	1 691	1 892
	Obchodné služby (K-N)	5 830	13 236	7 348	9 057	10 004	10 124	11 832
	Ostatné služby (P-S)	2 025	4 138	2 753	2 726	3 308	3 086	4 364
	Vybrané odvetvia spolu	28 907	63 905	40 139	53 263	48 745	48 673	57 714

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR, spracované SBA. *Údaje sú predbežné. **Údaje sú odhadované.

Aktivita podnikateľských subjektov

Z celkového počtu podnikateľských subjektov, ktoré vznikli v roku 2016 (v odvetviach B – S) bolo po prvom roku stále aktívnych 84,0 %⁸. Uvedený ukazovateľ je v rámci metodiky Eurostatu a OECD označovaný ako miera prežitia. S postupujúcim časom sa miera prežitia podnikateľských subjektov na Slovensku znižuje. Po piatom roku od svojho vzniku bolo stále aktívnych 47,5 % podnikateľských subjektov.⁹ Vo všeobecnosti vykazujú najvyššiu mieru prežitia podnikateľské subjekty z odvetvia priemyslu. Z vybraných odvetví (tab. č. 11) dosahujú najnižšiu mieru prežitia subjekty pôsobiace v stavebníctve.

⁸ Podiel subjektov, ktoré vznikli v roku 2016 a boli aktívne aj počas roka 2017 k celkovému počtu vzniknutých subjektov v roku 2016.

⁹ Ukazovateľ vyjadruje podiel subjektov, ktoré vznikli v roku 2012 a boli aktívne aj počas roka 2017 k celkovému počtu vzniknutých subjektov v roku 2012.

Tab. č. 11: Podiel aktívnych subjektov v jednotlivých rokoch od svojho vzniku (tzv. miera prežitia) vo vybraných odvetviach v SR v roku 2017

Odvetvie (podľa SK NACE Rev 2)	1. rok	2. rok	3. rok	4. rok	5. rok
Priemysel (B-E)	86,4	69,0	61,0	59,8	49,6
Stavebníctvo (F)	82,6	66,2	56,9	53,7	42,9
Služby (G-N)	83,8	70,3	57,8	61,3	48,4
Vybrané odvetvia spolu (B-S)	84,0	69,7	58,2	60,1	47,5

Zdroj: spracované SBA, na základe údajov Eurostatu

Pohľad na to ako sa vyvíjala miera prežitia u podnikateľských subjektov na Slovensku od roku 2012 sumarizuje nasledujúca tab. č. 12. V tomto prípade bol na sledovanie vývoja miery prežitia aplikovaný prístup založený na kohortách. Kohorta predstavuje súbor podnikateľských subjektov, ktoré vznikli v rovnakom roku (2012 až 2016). Na tomto základe možno sledovať a vzájomne porovnávať mieru prežitia medzi piatimi kohortami subjektov. Vo všetkých sledovaných kohortách sa miera prežitia s pribúdajúcimi rokmi znižuje. Pri komparácii miery prežitia po 1 roku od vzniku neboli medzi kohortami subjektov 2012 až 2016 zaznamenané žiadne vývojové tendencie. Miera prežitia podnikateľských subjektov po 1 roku je pomerne nestála. Z údajov ďalej vyplýva vyššia miera prežitia po 2 až 5 rokoch v kohortách, ktoré dosiahli vyššiu mieru prežitia po prvom roku od svojho vzniku, napr. kohorta firiem vzniknutých v roku 2013.

Tab. č. 12: Miera prežitia PO a FO podnikateľov podľa kohortného prístupu

Miera prežitia / rok vzniku	2016	2015	2014	2013	2012
Počet novovzniknutých subjektov	54 129	58 449	95 242	42 640	46 389
Miera prežitia po 1 roku	84,0	82,4	80,4	87,0	83,8
Miera prežitia po 2 roku		69,7	67,1	74,9	68,5
Miera prežitia po 3 roku			58,2	66,2	58,4
Miera prežitia po 4 roku				60,1	51,8
Miera prežitia po 5 roku					47,5

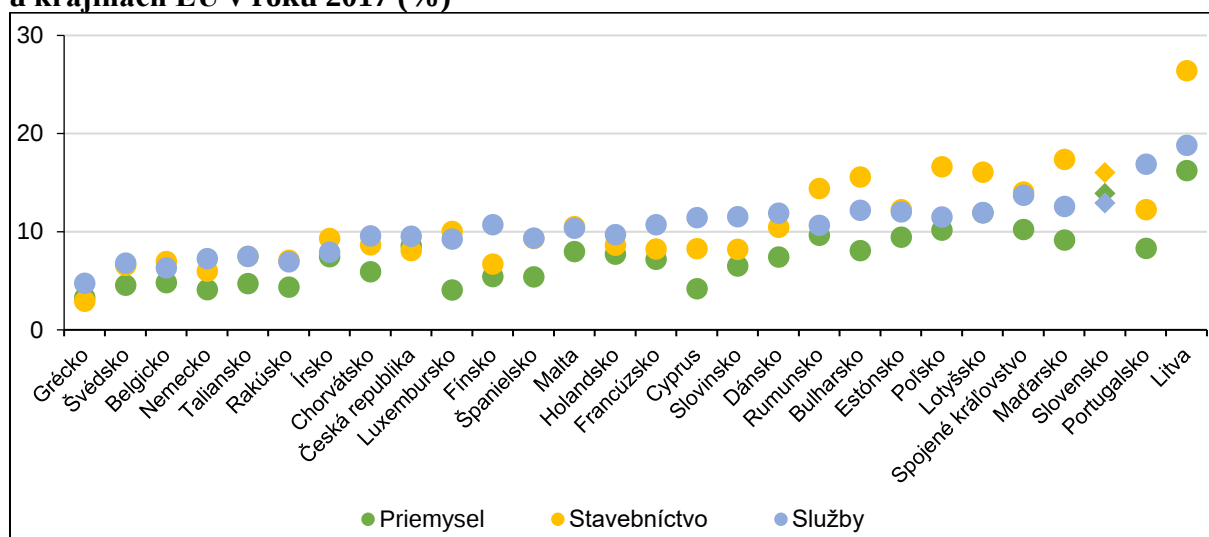
Zdroj: spracované SBA, na základe údajov ŠÚ SR, Eurostatu. Započítané subjekty v odvetviach B až S. Údaje znázornené na diagonále tabuľky č. 12 zodpovedajú údajom v tabuľke č. 11 v riadku vybrané odvetvia spolu.

Porovnanie podielu vzniknutých a zaniknutých subjektov v SR s vybranými krajinami EÚ

V rámci porovnania podielu novovzniknutých subjektov na celkovom počte aktívnych subjektov (SK NACE B až S) s ostatnými krajinami EÚ sa **Slovensko s podielom 13,5 % zaraduje medzi krajiny s nadpriemernými hodnotami**. Vyšší podiel ako na Slovensku bol dosiahnutý len v Litve (20,1 %) a Portugalsku (15,6 %). Naopak, na opačnom konci pomyselného rebríčka sa nachádza Grécko s podielom vzniknutých PO a FO – podnikateľov na úrovni 4,7 %. Nasleduje Švédsko (6,0 %) a Belgicko (6,3 %). Z krajín V4 dosiahlo porovnateľný podiel novovzniknutých subjektov na celkovom počte aktívnych subjektov (SK NACE B až S) len Maďarsko (13,5 %). Nižší podiel vzniknutých firiem vykázalo Poľsko (12,8 %) a Česká republika, ktorá dosiahla podiel 9,0 %.

Údaje publikované za celú Európsku úniu uvádzajú najvyšší podiel novovzniknutých firiem na celkovom počte aktívnych subjektov v službách a stavebníctve (v oboch sektoroch zhodne 9,9 %). Nižší podiel vzniknutých PO a FO – podnikateľov dosahujú krajiny EÚ v odvetví priemyslu (7,1 %).

Graf č. 30: Podiel vzniknutých PO a FO – podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách EÚ v roku 2017 (%)

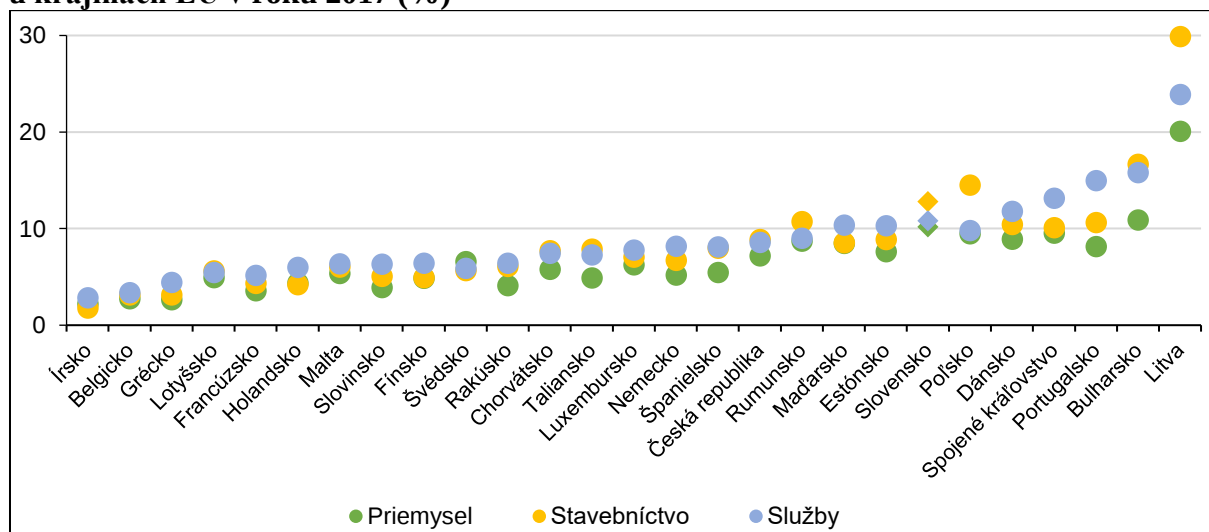
Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje za Cyprus z roku 2016.

Podiel zaniknutých subjektov (pôsobiach v sekciách SK NACE B až S) **sa na Slovensku v medziročnom porovnaní zvýšil z 9,7 % v roku 2016 na 11,0 % v roku 2017.** V EÚ preto Slovensko patrí medzi krajiny s vysokým podielom zaniknutých subjektov. V roku 2017 vykázali celkovo najvyšší podiel Litva (24,7 %) Bulharsko (18,8 %) a Portugalsko (13,9 %). Medzi krajiny s najnižším podielom zaniknutých podnikateľských subjektov patrí Írsko (2,5 %), Belgicko (3,3 %) a Grécko (4,2 %).

V celej EÚ dosahovali najvyššiu mieru zániku PO a FO – podnikatelia pôsobiaci v službách (8,3 %). Pozitívnejšie výsledky, čiže nižší podiel zaniknutých PO a FO – podnikateľov (6,3 %), bol evidovaný v priemysle.

V súbore analyzovaných krajín EÚ sa potvrdzuje vysoká miera korelácie medzi mierou vzniku a zániku podnikateľských subjektov. Hodnota Pearsonovho korelačného koeficientu predstavuje 0,78, čo indikuje, že v krajinách s vysokým podielom vzniknutých subjektov je pravdepodobný aj vysoký podiel zaniknutých subjektov.

Graf č. 31: Podiel zaniknutých PO a FO – podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách EÚ v roku 2017 (%)

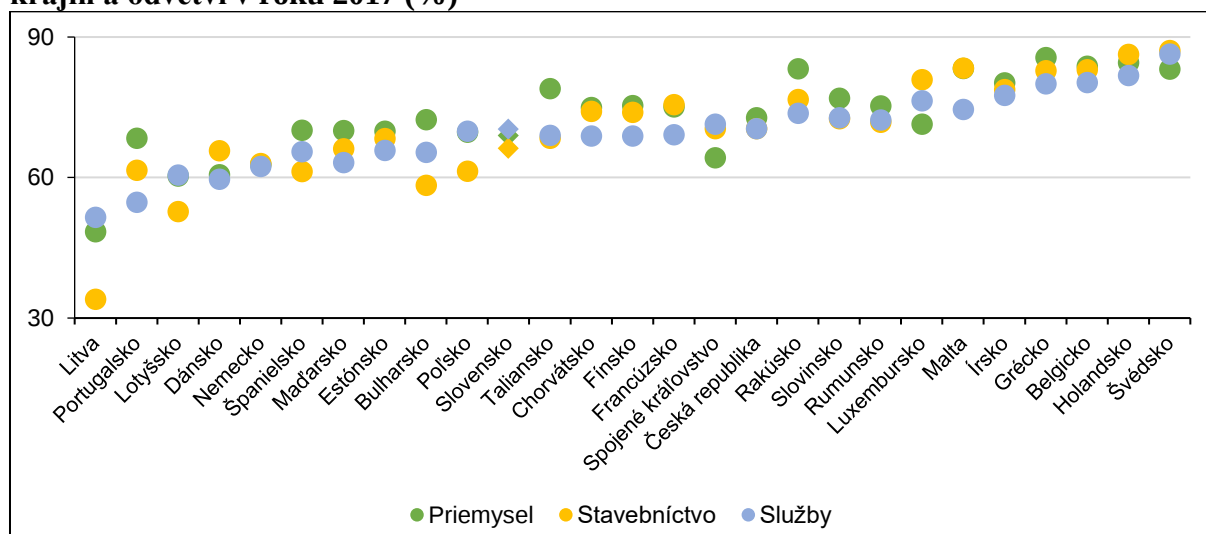

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje za Cyprus neboli dostupné. Údaje za Poľsko z roku 2016.

Miera prežitia firiem na Slovensku po dvoch rokoch od svojho vzniku dosiahla v rovnakom roku 69,7 % (sektie SK NACE B až S). To znamená, že takmer jedna tretina (30,3 %) nových firiem na Slovensku je po dvoch rokoch od svojho vzniku neaktívna. Slovensko mierne zaostáva za priemerom krajín EÚ, ktorý predstavuje 71,0 %. Medzi krajiny s najvyššou mierou prežitia po dvoch rokoch patrí Švédsko (85,6 %), Holandsko (84,3 %) a Belgicko (80,9 %). Na opačnom konci rebríčka, teda medzi krajinami s najnižšou mierou prežitia po dvoch rokoch, sa v roku 2017 ocitli Litva (46,8 %), Portugalsko (56,9 %) a Lotyšsko (57,0 %).

Za celú EÚ vykazovali najvyššiu mieru prežitia po dvoch rokoch PO a FO – podnikatelia pôsobiaci v priemysle (71,4 %). Po dvoch rokoch od vzniku bolo najmenej (68,3 %) firiem aktívnych v stavebníctve.

Graf č. 32: Miera prežitia PO a FO – podnikateľov po dvoch rokoch od vzniku podľa krajín a odvetví v roku 2017 (%)

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

3.2 Vznik a zánik podľa metodiky SBA

Vznik podnikateľských subjektov

Podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR, aj v roku 2019 pokračoval vývoj **počtu novovzniknutých malých a stredných podnikov v rastúcom trende**. Na Slovensku možno tento trend pozorovať už od roku 2016. V medziročnom porovnaní sa **počet vzniknutých malých a stredných podnikov zvýšil o 8,7 %** (resp. o 6 808) **na 84 883 podnikateľských subjektov**.

Z hľadiska jednotlivých právnych foriem tvorili podniky (MSP – právnické osoby) takmer jednu tretinu (29,6 %, resp. 25 139) z celkového počtu vzniknutých malých a stredných podnikov. Ďalších 70,4 % (resp. 59 744) vzniknutých MSP tvorili FO – podnikatelia, pričom najväčší záujem bol o živnostenské podnikanie. Živnostníci tvorili v roku 2019 až 63,9 % (resp. 54 225) z celkového počtu vzniknutých MSP. V menšom počte vznikali podnikateľské subjekty podnikajúce ako slobodné povolania 6,2 % (resp. 5 289) a samostatne hospodáriaci roľníci 0,3 % (resp. 230).

V medziročnom porovnaní vzrástol počet vzniknutých MSP takmer vo všetkých analyzovaných právnych formách. Najdynamickejšie sa zvýšil počet novovzniknutých MSP podnikajúcich pod právnou formou slobodné povolania s medziročným tempom rastu na úrovni 31,5 %. V absolútnej početnosti sa však najviac zvýšil počet vzniknutých živnostníkov – celkovo o 3 287, čo predstavuje dynamiku rastu na úrovni 6,5 %.

Odlišný vývoj bol zaznamenaný len v prípade právnej formy samostatne hospodáriaci roľníci. Medzi rokom 2018 a 2019 poklesol počet novovzniknutých MSP podnikajúcich v tejto právnej forme o viac ako polovicu (53,1 %, resp. 260 subjektov). Z údajov vyplýva, že firmy podnikajúce v odvetví poľnohospodárstva, kam spadajú všetky SHR, čoraz častejšie začínajú podnikat' v právnej forme MSP – právnické osoby, hlavne ako spoločnosti s ručením obmedzeným.

Na rast počtu vzniknutých FO - podnikateľov vplýva množstvo faktorov. V posledných rokoch dochádza najmä k znižovaniu daňového zaťaženia. Medzi pozitívne stimuly vzniku nových FO – podnikateľov možno zaradiť zvýšenie paušálnych výdavkov zo 40 % na 60 % z úhrnu príjmov a zvýšenie ich ročného limitu z 5 040 € na 20 000 € od roku 2017 alebo zvýšenie odpočtu výdavkov na výskum a vývoj od roku 2018. K nárastu nových živnostníkov a osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach prispeli aj ďalšie legislatívne zmeny ako napr. prijatie zákona č. 440/2015 Z. z. o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov alebo novela zákona č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave a jeho novela č. 9/2019 Z. z., ktorá priniesla od 1.4.2019 zmiernenie podmienok pre taxislužby a vodičov (zjednotenie podmienok aj pre platformy zdieľanej ekonomiky). Ďalšie významne zmeny, ako: zníženie sadzby dane z príjmov z 21 % na 15 % pre právnické osoby a živnostníkov s ročnými príjmami do 100 000 Eur, zvýšenie nezdaniateľnej časti základu dane alebo ďalšie navýšenie odpočtu výdavkov na výskum a vývoj vstúpili do platnosti už od začiatku roka 2020.

Aj vyššie uvedené zmeny prispievajú k pomerne vysokej medziročnej dynamike rastu novovzniknutých MSP evidovaných v právnej forme MSP – právnické osoby. Od roku 2018 sa ich počet zvýšil o 11,1 %, resp. o 2 513 subjektov. Rast počtu vzniknutých MSP – právnických osôb bol sprevádzaný hlavne pozitívnym vývojom ekonomiky, rastom domáceho

a zahraničného dopytu a tiež zrušením daňových licencií, ktoré vstúpili do platnosti od začiatku roka 2018. Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa jednotlivých právnych foriem v období rokov 2013-2019 je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tab. č. 13: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa právnych foriem na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR

Právna forma MSP	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Index 2019/2018
MSP – PO (právnické osoby)	27 817	14 806	13 630	19 398	21 662	22 626	25 139	↑ 111,1
Živnostníci	42 664	41 347	35 539	36 518	40 826	50 938	54 225	↑ 106,5
Samostatne hospodáriaci roľníci	332	503	1 203	1 573	456	490	230	↓ 46,9
Slobodné povolania	2 193	2 361	2 274	1 349	2 460	4 021	5 289	↑ 131,5
Spolu MSP	73 006	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075	84 883	↑ 108,7

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR. Údaje sú spracované na základe dátumu vzniku subjektu z celkového počtu aktívnych a neaktívnych podnikateľských subjektov.

V roku 2019 sa zároveň zvýšil počet vzniknutých podnikateľských subjektov prakticky vo všetkých sledovaných odvetviach. Najviac MSP, takmer jedna tretina (30,2 %), vznikla v odvetví obchodných služieb. Ďalších 24,5 % v stavebníctve a 14,0 % v priemysle. Na základe medziročného porovnania, najviac vzrástol záujem o podnikanie v odvetví ubytovanie a stravovanie (o 17,3 %) a stavebníctvo (o 13,7 %). V porovnaní s rokom 2018 sa však **znížil záujem o podnikanie v pôdohospodárstve**. Počet novozaložených firiem sa medziročne znížil o 64, čo predstavuje pokles o 2,1 %.

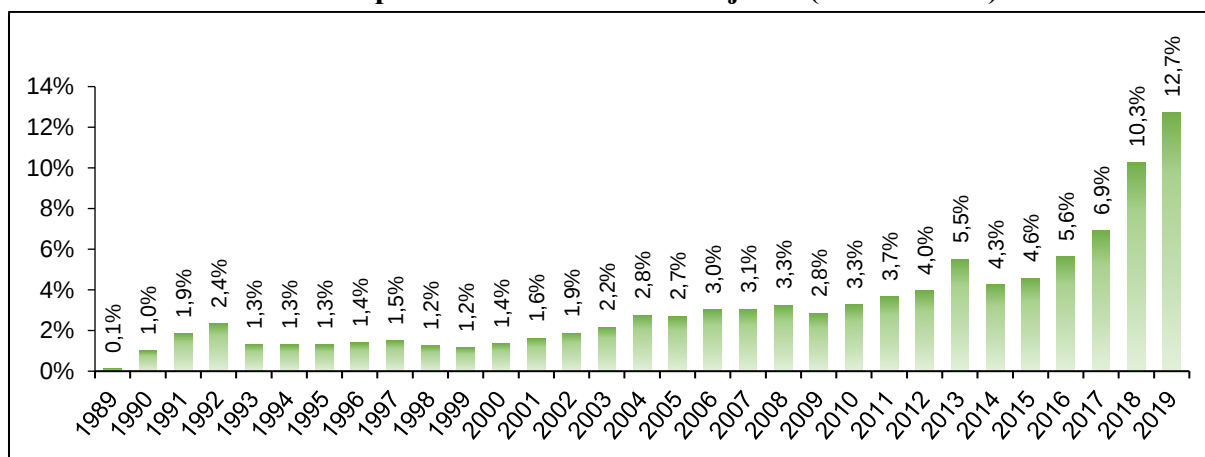
Tab. č. 14: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa odvetví na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR

Odvetvie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Index 2019/2018
Pôdohospodárstvo	3 564	4 294	3 558	3 589	2 669	3 097	3 033	↓ 97,9
Priemysel	8 932	8 290	7 058	7 523	10 176	11 687	11 913	↑ 101,9
Stavebníctvo	14 753	12 932	11 079	11 954	14 814	18 262	20 757	↑ 113,7
Obchod	11 984	6 266	6 952	10 380	5 237	6 100	6 689	↑ 109,7
Doprava a informácie	7 178	5 718	4 665	4 790	6 715	7 672	8 349	↑ 108,8
Ubytovanie a stravovanie	2 215	2 027	1 797	1 622	1 809	2 145	2 517	↑ 117,3
Obchodné služby	19 639	15 185	13 415	14 520	19 103	23 618	25 599	↑ 108,4
Ostatné služby	4 741	4 305	4 122	4 460	4 881	5 494	6 026	↑ 109,7
Spolu MSP	73 006	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075	84 883	↑ 108,7

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

Z celkového počtu aktívnych malých a stredných podnikov bola na konci roka 2019 takmer jedna tretina (29,9 %) vo veku do 3 rokov od vzniku. Podiel etablovaných MSP, ktoré na trhu pôsobia 4 až 10 rokov od svojho vzniku predstavoval tiež takmer jednu tretinu (30,9 %). Už viac ako 10 rokov na Slovensku pôsobí 39,2 % aktívnych MSP. Stabilnou súčasťou podnikateľského prostredia na Slovensku je aj 14,9 % malých a stredných podnikov, ktoré pôsobia na trhu už viac ako 20 rokov.

Graf č. 33: Štruktúra MSP podľa dátumu vzniku subjektu (k 31.12.2019)

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zánik podnikateľských subjektov

V súvislosti so zmenou metodiky spracovania údajov zo strany ŠÚ SR, už od roku 2017 nie je možné členiť zaniknuté podnikateľské subjekty podľa veľkostnej kategórie. Z toho dôvodu sú uvedené údaje do roku 2016 len za MSP a od roku 2017 za všetky podnikateľské subjekty vrátane veľkých podnikov. Tie sa na celkovom počte zaniknutých podnikateľských subjektov podieľajú len minimálne. Podľa posledných dostupných údajov za rok 2016, veľké podniky tvorili len 0,2 % zo všetkých zaniknutých subjektov na Slovensku.

S medziročným nárastom počtu novovzniknutých firiem sa podobne (o 7,5 %) zvýšil aj počet zaniknutých podnikateľských subjektov. Počas roka 2019 **celkovo zaniklo 56 097 subjektov**. Len 8,0 % z toho tvorili právnické osoby. Aj medzi zaniknutými podnikateľskými subjektami tvorili najväčší podiel živnostníci – až 81,6 %. Zaniknuté subjekty podnikajúce v právnej forme slobodné povolania predstavovali 9,8 % zo všetkých zaniknutých podnikateľských subjektov a samostatne hospodáriaci roľníci tvorili len 0,6 %.

Pre podnikateľské prostredie na Slovensku je pozitívnym znakom pokračujúci pokles zaniknutých podnikateľských subjektov podnikajúcich ako právnické osoby o 17,4 % (resp. 945). K medziročnému poklesu zaniknutých podnikateľských subjektov došlo aj v prípade samostatne hospodáriacich roľníkov – pokles o 27,6 % (resp. 125). Naopak, na celkovom náraste počtu zaniknutých podnikateľských sa výrazne podieľali živnostníci (nárast o 10,5 %, resp. 4 337) a slobodné povolania (nárast o 13,6 %, resp. 662).

Tab. č. 15: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa právnych foriem na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR

Právna forma	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Index 2019/2018
Podniky – PO (právnické osoby)	5 086	7 390	9 134	9 131	9 166	5 442	4 497	↓ 82,6
Živnostníci	61 822	47 413	32 502	43 503	42 255	41 417	45 754	↑ 110,5
Samostatne hospodáriaci roľníci	387	314	424	432	560	453	328	↓ 72,4
Slobodné povolania	736	789	878	812	618	4 856	5 518	↑ 113,6
Spolu	68 031	55 906	42 938	53 878	52 599	52 168	56 097	↑ 107,5

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR. Pozn.: do roku 2016 len MSP, od roku 2017 všetky podnikateľské subjekty bez zohľadnenia veľkostnej kategórie podniku.

V roku 2019 na Slovensku zaniklo najviac podnikateľských subjektov (26,1 %) v odvetví obchodných služieb. Na celkovom počte zaniknutých subjektov mali značný podiel aj podnikateľské subjekty, ktoré pôsobili v stavebníctve (22,2 %) a obchode (16,9 %). Najmenej zaniknutých subjektov bolo evidovaných v odvetví ubytovanie a stravovanie (2,9 %) a pôdohospodárstvo (4,4 %).

V medziročnom porovnaní zaniknutých podnikateľských subjektov podľa jednotlivých odvetví bol zaznamenaný nárast takmer vo všetkých odvetviach. Počet zaniknutých subjektov sa najvýraznejšie zvýšil v odvetviach doprava a informácie (o 25,0 %) a priemysel (o 9,3 %). K miernemu poklesu počtu zaniknutých podnikateľských subjektov došlo len v odvetví pôdohospodárstvo, a to o 2,2 %.

Tab. č. 16: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa odvetví na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR

Odvetvie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Index 2019/2018
Pôdohospodárstvo	2 808	2 361	1 963	2 735	3 055	2 540	2 485	↓ 97,8
Priemysel	10 336	8 001	5 806	7 650	7 472	6 792	7 423	↑ 109,3
Stavebníctvo	15 503	13 022	9 252	12 066	12 327	11 597	12 324	↑ 106,3
Obchod	17 650	13 893	10 085	11 616	10 749	8 939	9 500	↑ 106,3
Doprava a informácie	5 868	3 974	3 311	3 980	4 020	3 783	4 729	↑ 125,0
Ubytovanie a stravovanie	2 591	2 043	1 571	1 949	1 804	1 588	1 635	↑ 103,0
Obchodné služby	9 481	9 280	8 225	10 281	9 798	13 713	14 617	↑ 106,6
Ostatné služby	3 794	3 332	2 725	3 591	3 374	3 216	3 384	↑ 105,2
Spolu	68 031	55 906	42 938	53 868	52 599	52 168	56 097	↑ 107,5

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

Čistý prírastok podnikateľských subjektov

Na základe vývoja počtu vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku bol v roku 2019 evidovaný **čistý prírastok podnikateľských subjektov**. V medziročnom porovnaní vzrástla výška čistého prírastku podnikateľských subjektov o 11,1 % na 28 786. Tento pozitívny trend bol spôsobený najmä historicky najvyšším počtom novovzniknutých MSP (84 883). Pozitívom je tiež **postupné zvyšovanie čistého prírastku**, ktoré možno sledovať v ostatných troch rokoch. Čistý prírastok v roku 2019 zároveň dosiahol podobnú úroveň naposledy v roku 2008. Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov na Slovensku v rokoch 2013 – 2019 znázorňuje tabuľka 17.

Tab. č. 17: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov podľa údajov z Registra organizácií ŠÚ SR

Ukazovateľ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Index 2019/2018
Vzniknuté podnikateľské subjekty	73 006	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075	84 883	↑ 108,7
Zaniknuté podnikateľské subjekty	68 031	55 906	42 938	53 868	52 599	52 168	56 097	↑ 107,5
Čistý prírastok	4 975	3 111	9 708	4 970	12 805	25 907	28 786	↑ 111,1

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

4

REGIONÁLNE HĽADISKO PODNIKANIA MSP

Podobne ako sa líši podnikateľské prostredie jednotlivých krajín, líšia sa aj podmienky pre podnikanie na úrovni nižších regionálnych celkov, ktoré prispievajú k nerovnomernému rozvoju malého a stredného podnikania na Slovensku. Nasledujúca kapitola sa preto podrobnejšie zameriava na zhodnotenie vybraných kvantitatívnych ukazovateľov malého a stredného podnikania na úrovni jednotlivých krajov a okresov.

Na Slovensku sa najviac MSP koncentruje na území Bratislavského kraja. Práve v tomto kraji mal sídlo približne **každý piaty** (21,9 %) **aktívny malý a stredný podnik**. Nasleduje Žilinský kraj, kde sídli 13,7 % všetkých aktívnych MSP. V ostatných krajoch je zastúpenie MSP rovnomernejšie (pozri tab. č. 18). Najmenej, len 9,4 % MSP malo v roku 2019 svoje sídlo v Trenčianskom kraji.

Celkový medziročný nárast počtu MSP na Slovensku sa prejavil vo všetkých krajoch. Pozitívom je približne rovnaké tempo rastu početnosti MSP vo všetkých krajoch, čo môže naznačovať spomaľovanie nerovnomerného rozmiestnenia podnikateľských subjektov na Slovensku. Početnosť MSP sa najdynamickejšie zvýšila (o 8,0 %) v Prešovskom kraji. V absolútnom vyjadrení to predstavuje nárast o 5 794 aktívnych podnikateľských subjektov. V prípade ďalších krajov sa počet MSP medziročne zvýšil o 6,0 % až 6,5 %. Nižšia dynamika, na úrovni 4,5 %, bola zaznamenaná len v Banskobystrickom kraji.

Tab. č. 18: Počet podnikateľských subjektov podľa krajov a právnej formy v roku 2019

Kraj SR	Fyzické osoby – podnikatelia			Podniky				MSP	Spolu
	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	Mikro (0 - 9)	Malé (10 – 49)	Stredné (50 – 249)	Veľké (250 +)		
Bratislavský	43 162	4 753	167	78 089	3 438	889	229	130 498	130 727
Trnavský	34 000	2 014	431	20 439	1 350	266	60	58 500	58 561
Trenčiansky	34 423	2 108	231	17 779	1 332	312	85	56 185	56 270
Nitriansky	42 698	2 468	672	24 229	1 530	336	67	71 933	72 000
Žilinský	52 940	2 235	468	23 957	1 591	324	74	81 515	81 589
Banskobystrický	32 971	2 487	705	20 716	1 254	240	52	58 373	58 425
Prešovský	52 117	2 585	501	20 973	1 491	275	50	77 942	77 992
Košický	31 583	2 755	544	23 872	1 413	258	52	60 425	60 477
Spolu SR	323 894	21 405	3 719	230 054	13 399	2 900	669	595 371	596 041

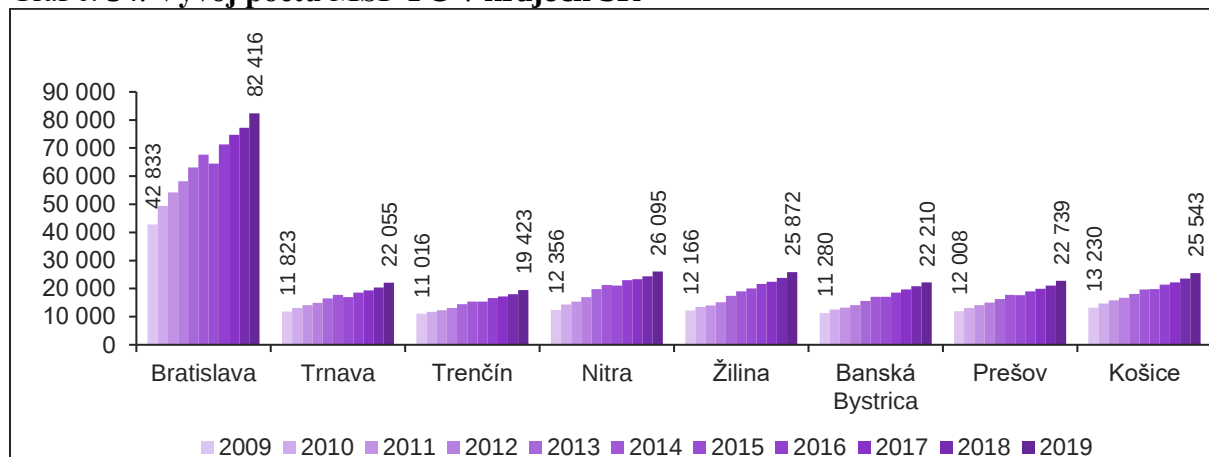
Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

Právnické osoby – podniky

V prípade MSP – právnických osôb sa zdá byť priestor Bratislavského kraja ešte atraktívnejší. V roku 2019 mal približne **každý tretí** (33,5 %) **aktívny malý a stredný podnik – PO** svoje sídlo práve na území Bratislavského kraja. V absolútnom vyjadrení to predstaviuje 82 416 subjektov podnikajúcich v tejto právnej forme. Priestorové rozmiestnenie MSP – právnických osôb je v ostatných krajoch SR rovnomernejšie. Približne rovnaký počet aktívnych MSP – právnických osôb malo sídlo v Nitrianskom (26 095) a Žilinskom kraji (25 872), čo predstavuje 10,6 %, resp. 10,5 % zo všetkých MSP – právnických osôb na Slovensku. Dlhodobý najnižší podiel dosahuje Trenčiansky kraj (7,9 %).

Pozitívnym znakom je tiež pokračujúci medziročný nárast počtu MSP – právnických osôb vo všetkých krajoch SR. V roku 2019 sa najdynamickejšie zvýšil počet MSP – PO v Žilinskom (o 8,5 %) a Košickom kraji (o 8,4 %). Nižším tempom rástla početnosť MSP – PO v Banskobystrickom (6,6 %) a Bratislavskom kraji (6,7 %).

Graf č. 34: Vývoj počtu MSP-PO v krajoch SR

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

Na úrovni jednotlivých okresov SR bola ďalej vyhodnocovaná **miera podnikateľskej aktivity pre právnu formu MSP – právnické osoby**, ktorá je vyjadrená podielom počtu MSP – právnických osôb a ekonomicky aktívneho obyvateľstva daného kraja v %. Inak povedané, koľko subjektov (MSP – právnických osôb) pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov v danom okrese.

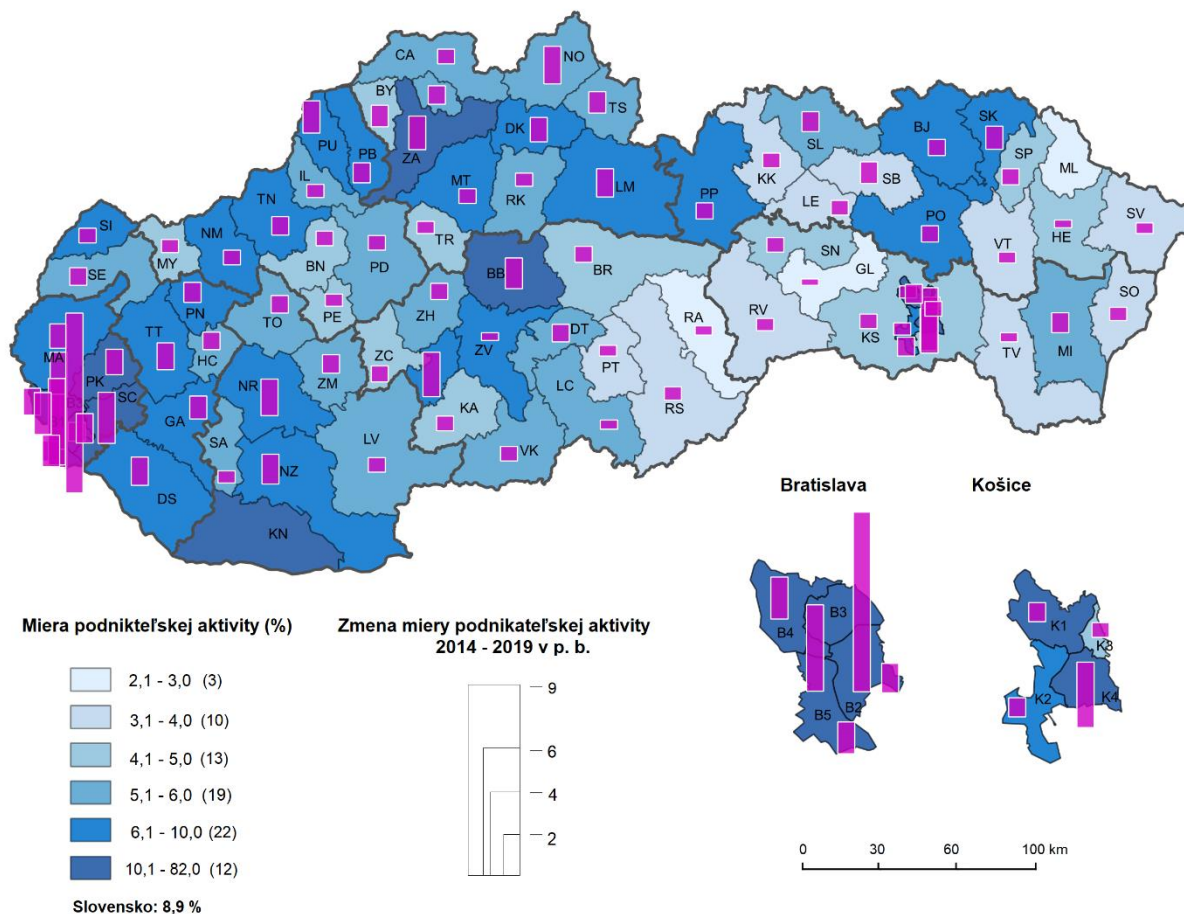
V roku 2019 bola zaznamenaná **najvyššia miera podnikateľskej aktivity MSP – PO v okresoch mesta Bratislavy a Košíc** (mapa č. 1). Extrémom je okres Bratislava I, kde pripadalo takmer 82 MSP – právnických osôb na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov. V porovnaní s mierou podnikateľskej aktivity MSP – PO na celom Slovensku, ktorá dosiahla 8,9 %, bola vysoká miera podnikateľskej aktivity zistená aj v okresoch: Bratislava III (39,9 %), Bratislava II (33,0 %), Košice IV (16,8 %) a Košice I (16,2 %). Vyššou podnikateľskou aktivitou sa vyznačujú aj ďalšie krajské mestá ako Banská Bystrica a Žilina, ale tiež okresy Bratislavského kraja Senec a Pezinok. Všeobecne platí, že vyššia miera podnikateľskej aktivity MSP – PO prevláda v okresoch západného Slovenska, na Považí a severe Slovenska, čo súvisí aj s rozvinutosťou týchto regiónov. Naopak, najnižšia miera podnikateľskej aktivity MSP – PO bola evidovaná v okresoch južného a východného Slovenska ako: Gelnica (2,4 %), Revúca (2,8 %), Medzilaborce (3,0 %), Poltár (3,2 %) a tiež v okrese Sobrance (3,3 %).

Pozitívnym znakom je postupné zvyšovanie miery podnikateľskej aktivity MSP – PO takmer vo všetkých okresoch Slovenska. V období medzi rokom 2014 a 2019 dochádza k najväčšiemu nárastu miery podnikateľskej aktivity v okresoch Bratislava III (o 8,5 p. b.), Bratislava I (o 4,1 p. b.) a Senec (3,8 p. b.). V ostatných okresoch Slovenska rástla miera podnikateľskej aktivity menšou intenzitou. Najmenej sa zvyšovala v okresoch východného Slovenska: Gelnica (o 0,5 p. b.) a Humenné (o 0,6 p. b.). V porovnávaných rokoch sa miera podnikateľskej aktivity nezmenila len v okresoch Medzilaborce a Komárno.

Miera podnikateľskej aktivity MSP – PO rastie dynamickejšie práve v tých okresoch Slovenska, ktoré sa už dlhodobo vyznačujú vyššou mierou podnikateľskej aktivity. **Rôzne vývojové tendencie v podnikateľskej aktivite MSP – PO možno pozorovať aj medzi okresmi mesta Bratislava a Košice.** Pokým v okresoch mesta Bratislava sa miera podnikateľskej aktivity v období 2014 a 2019 zvýšila v intervale od 1,4 p. b. (Bratislava II) po 8,5 p. b. (Bratislava III), v prípade okresov mesta Košice bol evidovaný nárast len od 0,7 p. b. do 0,9 p. b. Výnimkou je len okres Košice IV, kde sa miera podnikateľskej aktivity v sledovanom období zvýšila o 3,1 p. b. Na základe analyzovaných údajov tak možno

usudzovať, že na Slovensku **dochádza k prehľbovaniu medziregionálnych rozdielov podnikateľskej aktivity MSP – PO.**

Mapa č. 1: Miera podnikateľskej aktivity MSP-PO podľa okresov v roku 2019

Zdroj: Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky. Zdroj údajov: Register organizácií ŠÚ SR a ÚPSVaR. Miera podnikateľskej aktivity je vypočítaná ako podiel počtu MSP – právnických osôb a ekonomicky aktívneho obyvateľstva v %.

Fyzické osoby – podnikatelia

MSP podnikajúce v rámci právnej formy **fyzické osoby – podnikatelia mali v roku 2019 svoje sídlo najčastejšie na území Žilinského alebo Prešovského kraja.** Z celkového počtu aktívnych FO – podnikateľov na Slovensku malo 15,9 % sídlo v Žilinskom kraji a 15,8 % v Prešovskom. Z údajov ďalej vyplýva, že najmenej aktívnych fyzických osôb – podnikateľov malo sídlo v Košickom kraji (10,0 %).

V medziročnom porovnaní sa počet fyzických osôb – podnikateľov zvýšil vo všetkých krajoch SR. Najdynamickejší rast o 8,1 % bol zaznamenaný v Prešovskom kraji. Medziročné tempo rastu FO – podnikateľov sa v ďalších krajoch pohybovalo približne na úrovni 5 % až 6 %. Výnimku predstavujú len FO – podnikatelia z Banskobystrického kraja, ktorých počet vzrástol o 3,3 %. Napriek tomu sa početnosť FO – podnikateľov z dlhodobého hľadiska znižuje takmer vo všetkých krajoch, čo dokumentuje aj graf č. 35. Pokles je najzreteľnejší v Bratislavskom kraji, kde sa počet

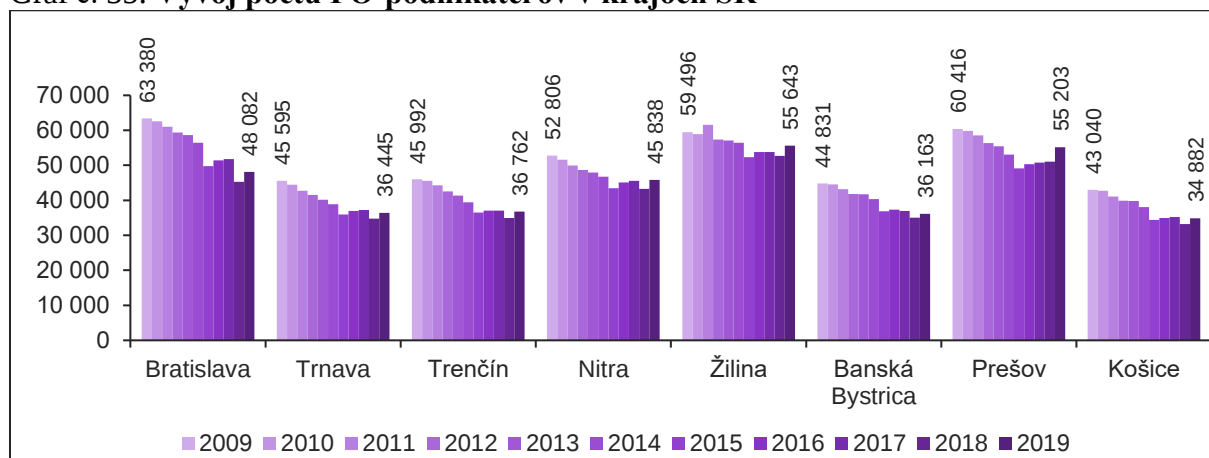
FO – podnikateľov znížil od roku 2008 o 24,1 %. Inak sa vyvíja početnosť FO – podnikateľov v Žilinskom alebo Prešovskom kraji. Pokles sa zastavil v roku 2016, pričom do roku 2019 sa početnosť FO – podnikateľov opätovne zvýšila v Žilinskom kraji o 3,5 % a v Prešovskom kraji dokonca o 9,6 %.

Najviac živnostníkov sa v roku 2019 koncentrovalo na území Žilinského kraja. Z celkového počtu 323 894 aktívnych živnostníkov na Slovensku to predstavovalo 16,3 %. Nasledoval Prešovský kraj s podielom živnostníkov na úrovni 16,1 %. Najmenej živnostníkov, len 9,8 %, bolo z Košického kraja.

Približne **jedna pätina (22,2 %) osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach na Slovensku sa nachádza v Bratislavskom kraji.** Zastúpenie ostatných krajov bolo podstatne nižšie a pohybovalo sa na úrovni od 10 % do 13 %. Zo všetkých krajov SR bol zaznamenaný najnižší podiel slobodných povolani v Trnavskom kraji (9,4 %).

Samostatne hospodáriaci roľníci sa na Slovensku prirodzene sústreďujú v krajoch s vhodnými podmienkami na poľnohospodárstvo. **Najväčší podiel SHR sa nachádza v Banskobystrickom (19,0 %).** Samostatne hospodáriaci roľníci sa vo väčšej miere koncentrujú aj v ďalších krajoch ležiacich v oblastiach s vhodnými podmienkami pre poľnohospodárstvo, najmä v Nitrianskom (18,1 %) a Košickom kraji (14,6 %). Najnižší výskyt samostatne hospodáriacich roľníkov je charakteristický v krajoch so silným zastúpením priemyslu a vysokou mierou urbanizácie. Do tejto skupiny krajov patrí Bratislavský kraj, kde uvádza svoje sídlo 4,5 % všetkých SHR a Trenčiansky kraj s podielom 6,2 %.

Graf č. 35: Vývoj počtu FO-podnikateľov v krajoch SR

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

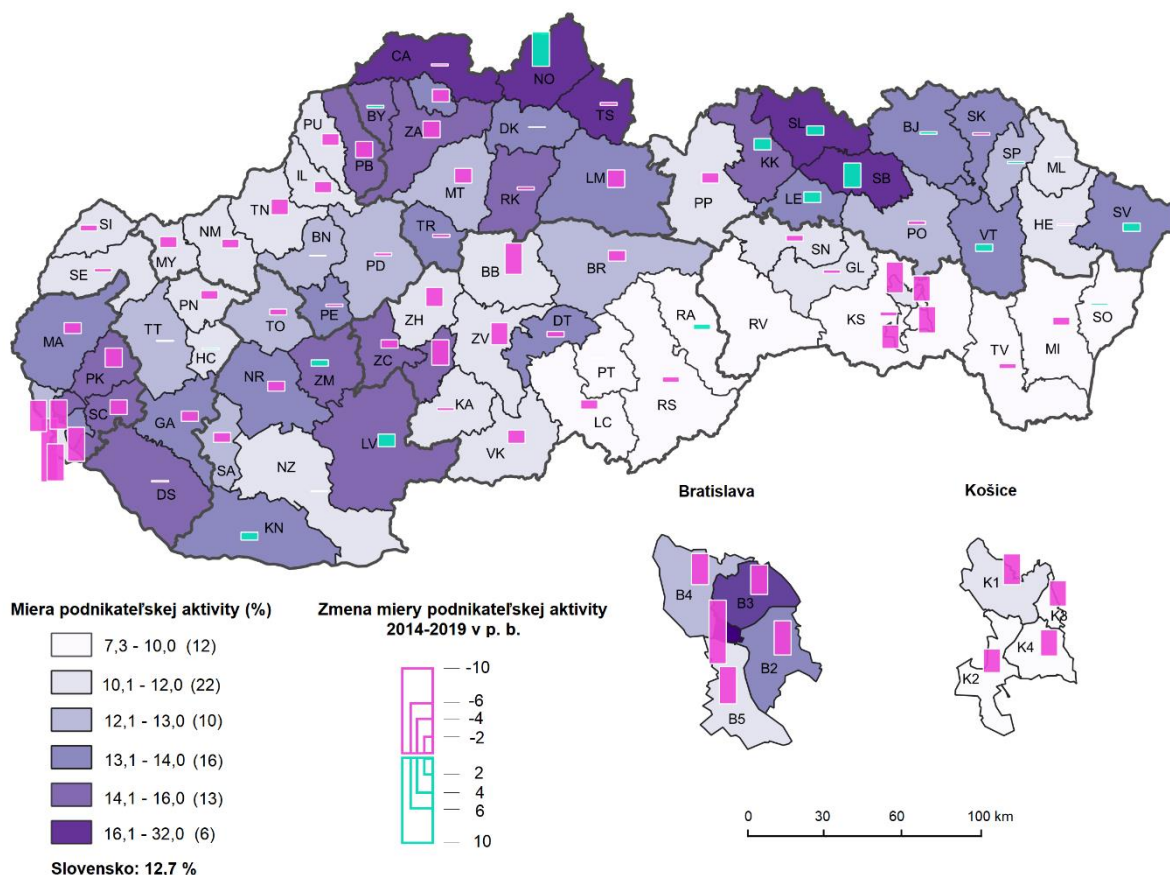
Ukazovateľ miery podnikateľskej aktivity pre skupinu FO – podnikateľov podľa okresov pre rok 2019 je zobrazený na mape č. 2. **Najvyššia miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov bola zaznamenaná v okresoch na severe Slovenska:** Námestovo (31,4 %), Stará Ľubovňa (23,0 %) a Tvrdošín (20,3 %). Za celoslovenskou úrovňou podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov (12,7 %) najvýraznejšej zaostávali okresy lokalizované na juhu stredného a východného Slovenska. Patria sem okresy ako: Košice III (7,3 %), Košice - okolie (7,9 %), Trebišov (8,1 %), alebo Rimavská Sobota (8,2 %).

V súlade s dlhodobým poklesom počtu FO – podnikateľov na Slovensku sa znižuje aj miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov. Medzi rokom 2014 a 2019 bol identifikovaný **rast podnikateľskej aktivity len u štvrtiny okresov Slovenska. Miera podnikateľskej aktivity**

FO – podnikateľov rástla najvýraznejšie v **okrese Námestovo** (o 4,1 p. b.) a Sabinov (o 2,8 p. b.). V prípade ďalších okresov dosiahol rast len minimálnu úroveň v intervale od 0,1 po 1,5 p. b.

Výsledky prezentované na mape č. 2 poukazujú na **prevažujúci pokles podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov v okresoch**. Medzi rokom 2014 a 2019 dochádza k najvýraznejšiemu poklesu miery podnikateľskej aktivity v okresoch mesta Bratislava, konkrétne: Bratislava I (pokles o 7,4 p. b.), Bratislava V (pokles o 4,3 p. b.) a Bratislava II (pokles o 4,0 p. b.). Z značného poklesu však dochádza aj v okresoch mesta Košice alebo v okrese Banská Bystrica.

Mapa č. 2: Miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov podľa okresov v roku 2019

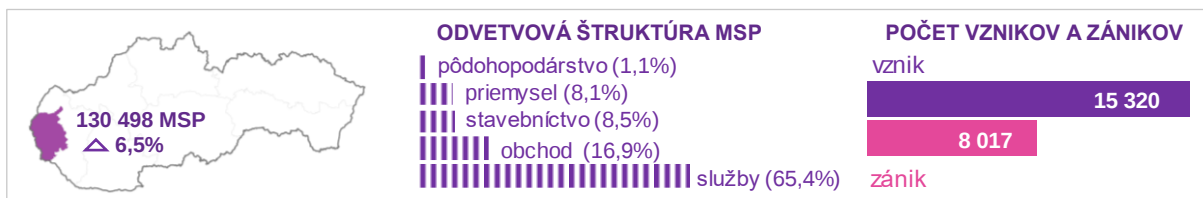
Zdroj: Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky. Zdroj údajov: Register organizácií ŠÚ SR a ÚPSVaR. Miera podnikateľskej aktivity je vypočítaná ako podiel počtu FO – podnikateľov a ekonomicky aktívneho obyvateľstva v %.

4.1 Bratislavský kraj

V roku 2019 bolo na území Bratislavského kraja evidovaných 130 5498 aktívnych malých a stredných podnikov. Mikropodniky s 0 až 9 zamestnancami tvorili 96,4 %, čo predstavuje najnižší podiel zo všetkých krajov SR. Malé podniky tvorili 2,7 % a najmenej zastúpenou veľkostnou kategóriou MSP boli stredné podniky s 0,7 %. Priestor Bratislavského kraja je atraktívnejší pre väčšie veľkostné kategórie podnikov. Potvrďuje to vyššie zastúpenie malých, stredných a veľkých podnikov v porovnaní s veľkostnou štruktúrou podnikov na národnej úrovni. **Viac ako jedna pätina (22,2 %) MSP v kraji mala sídlo na území okresu Bratislava II.** Najmenej MSP sídlilo v okresoch v tesnom zázemí hlavného mesta – Pezinok (6,3 %) a Malacky (6,5 %).

Z pohľadu odvetvového zamerania sa MSP v Bratislavskom kraji v najväčšej miere orientujú na poskytovanie služieb, ktoré v roku 2019 predstavovali 65,4 %. **Významnou zložkou sú najmä MSP vykonávajúce svoju hlavnú činnosť podnikania v odvetví obchodných služieb.** V roku 2019 ich podiel predstavoval 41,9 %. Uvedený podiel je zároveň najvyšší spomedzi všetkých krajov SR a výrazne prevyšuje zastúpenie odvetvia obchodných služieb na celom Slovensku (26,6 %). Nadpriemerné zastúpenie (12,3 %) majú v Bratislavskom kraji aj MSP s hlavnou činnosťou v odvetví doprava a informácie.

Počas roka 2019 vzniklo na území Bratislavského kraja historicky najviac – 15 320 malých a stredných podnikov, čo predstavuje takmer pätinu (18,0 %) so všetkých vzniknutých MSP na Slovensku. **V porovnaní s rokom 2018 sa počet vzniknutých MSP zvýšil o 5,2 %.** V Bratislavskom kraji počas rovnakého obdobia zaniklo 8 017 podnikateľských subjektov¹⁰. Z celkového počtu zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku to predstavovalo 14,3 %. MSP z Bratislavského kraja zároveň dosiahli najvyšší čistý prírastok zo všetkých krajov SR o veľkosti 7 303 podnikateľských subjektov.

Bratislavský kraj sa od ostatných krajov významne líši aj v štruktúre FO – podnikateľov podľa veku. **Ako v jedinom kraji tu prevažujú starší podnikatelia vo veku 60 rokov a viac (14,2 %) nad skupinou mladých podnikateľov do 30 rokov (11,7 %).** Zo všetkých krajov SR sa Bratislavský kraj dlhodobo vyznačuje najnižším zastúpením fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov a najvyšším zastúpením podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov. Vplyvom viacerých faktorov (napr. starnutie populácie, predlžovanie aktívneho života, alebo problémy s nástupníctvom) sa zastúpenie podnikateľov v kategórii nad 60 rokov postupne zvyšuje.

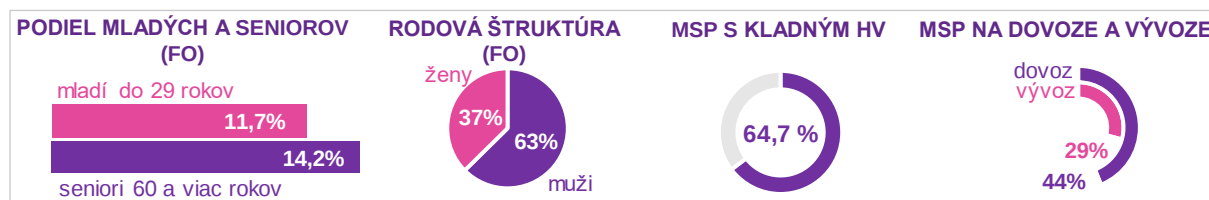
¹⁰ Vzhľadom na zmenu metodiky spracovania údajov ŠÚ SR, nie je od roku 2017 možné diferencovať počet zaniknutých podnikateľských subjektov podľa veľkostnej kategórie. Údaje o zánikoch preto nepredstavujú len malé a stredné podniky ale aj veľké podniky, ktoré sú spoločne označované ako „podnikateľské subjekty“. V roku 2016 predstavoval podiel zaniknutých veľkých podnikov 0,02 % zo všetkých zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku.

V rodovej štruktúre fyzických osôb – podnikateľov prevažovali v Bratislavskom kraji muži s podielom 62,6 %. Ženy podnikateľky tvorili zvyšných 37,4 %. Zastúpenie žien – podnikateliek bolo v Bratislavskom kraji o 9,2 p. b. vyššie ako na celom Slovensku. Práve v Bratislavskom kraji bol v roku 2019 zaznamenaný najvyšší podiel žien podnikateliek spomedzi všetkých krajov.

Na základe údajov spracovaných z aktuálne dostupných finančných výkazov za rok 2018, dosiahol podiel MSP (účtujúcich v podvojnóm účtovníctve) s kladným hospodárskym výsledkom na celkovom počte MSP v Bratislavskom kraji 64,7 %. Bratislavský kraj tak dosahuje najnižšiu hodnotu podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom (HV) spomedzi krajov SR a za národným priemerom zaostáva o 1,7 p. b. V rovnakom roku bola evidovaná rentabilita tržieb MSP v kraji na úrovni 5,0 %, čo približne zodpovedá úrovni na celom Slovensku.

Podľa aktuálne dostupných definitívnych údajov zahraničného obchodu za rok 2018, tvorili proexportne orientované malé a stredné podniky sídlia v Bratislavskom kraji 29,2 % z celkového vývozu všetkých podnikateľských subjektov v kraji. Naopak, na celkovom dovoze, ktorý bol realizovaný subjektami so sídlom v Bratislavskom kraji sa MSP podieľali výraznejšie, a to 44,0 %.

Malé a stredné podniky registrované v Bratislavskom kraji ďalej vykazujú nadpriemerné zastúpenie v odvetviach s vysokou technologickou úrovňou (tzv. high-tech odvetvia). V roku 2019 dosiahol podiel MSP v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP evidovaných v odvetviach priemyselnej výroby a služieb na území kraja 8,6 %.

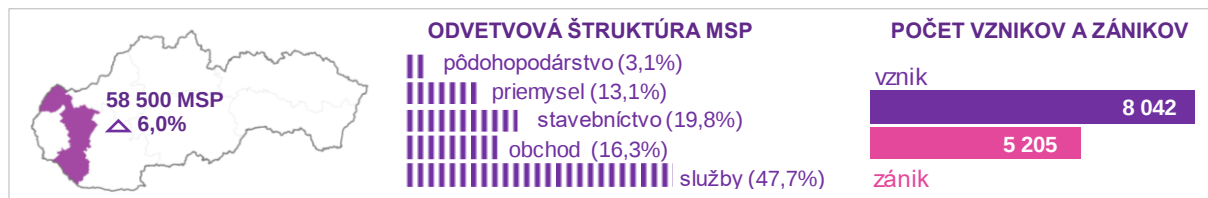

4.2 Trnavský kraj

V Trnavskom kraji bolo v roku 2019 registrovaných 58 500 subjektov patriacich do veľkostnej kategórie malých a stredných podnikov. V porovnaní s rokom 2018 dochádza k medziročnému nárastu o 6,0 %. Najväčší podiel 96,9 % tvorila veľkostná skupina mikropodnikov. Nižšie zastúpenie mali malé (2,5 %) a stredné podniky (0,5 %). Štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií podnikov tak zodpovedá celonárodným hodnotám. Z priestorového rozmiestnenia MSP na území Trnavského kraja ďalej vyplýva vyššia významnosť okresov Dunajská Streda a Trnava, v ktorých sídli polovica všetkých aktívnych MSP v kraji.

V odvetvovej štruktúre malých a stredných podnikov v Trnavskom kraji je najviac zastúpený sektor služieb s podielom 47,7 %. Štvrtina MSP vykonávala svoju hlavnú činnosť v odvetví obchodných služieb. Ďalšia pätina MSP pôsobila v odvetví stavebníctva.

Počas roku 2019 vzniklo na území Trnavského kraja 8 042 malých a stredných podnikov, čo je druhý najnižší počet spomedzi všetkých krajov. V percentuálnom vyjadrení to predstavuje 9,5 %. Početnosť novovzniknutých MSP sa medziročne zvýšila o 10,2 %. V Trnavskom kraji bol v rovnakom období evidovaný najnižší počet zaniknutých podnikateľských subjektov (5 205). Vplyv nízkeho počtu zaniknutých subjektov pozitívne vplýval na čistý prírastok, ktorý dosiahol hodnotu 2 837 MSP.

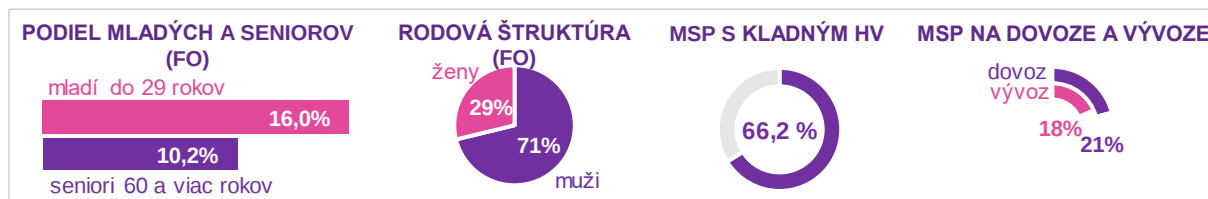

Podľa vekovej štruktúry FO – podnikateľov na území Trnavského kraja tvorili **mladí podnikatelia do 30 rokov 16,0 %**. Približne každá desiatá FO – podnikateľ v Trnavskom kraji patril do vekovej skupiny seniorov **nad 59 rokov**. Zastúpenie oboch skupín FO – podnikateľov sa vyvíja v súlade s celonárodnou vekovou štruktúrou FO – podnikateľov. Pri vekovej štruktúre FO – podnikateľov Trnavského kraja je charakteristické najpočetnejšie zastúpenie podnikateľov vo vekovej skupine 40 – 49 rokov. **Prevaha mužov podnikateľov** sa prejavila aj medzi FO – podnikateľmi v Trnavskom kraji. Z celkového počtu FO – podnikateľov evidovaných v Trnavskom kraji **bolo 71,2 % mužov a 28,8 % žien**. Uvedený pomer približne zodpovedá rodovej štruktúre FO – podnikateľov za celé Slovensko.

V roku 2018 dosiahol **podiel MSP** (účtujúcich v podvojnom účtovníctve) **s kladným hospodárskym výsledkom** (vrátane nulového HV) **na celkovom počte MSP v Trnavskom kraji 66,2 %**. V medziročnom porovnaní sa podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom znížil o 2,4 p. b. Klesala tiež rentabilita tržieb MSP o 1,7 p. b., čím dosiahla hodnotu 5,3 %.

Podiel vývozu a dovozu malých a stredných podnikov na celkovej hodnote vyvezených, resp. dovezených tovarov v Trnavskom kraji predstavoval najnižšie hodnoty medzi všetkými kraji SR. V roku 2018 tvorili MSP na celkovom vývoze z kraja 18,4 %. Podiel MSP na dovoze predstavoval 20,9 %. K nízkemu podielu MSP na zahranično-obchodných aktivitách prispieva hlavne väčší podiel veľkých podnikov v kraji, ktoré prioritne pôsobia v oblasti automobilového a elektrotechnického priemyslu.

Zastúpenie malých a stredných podnikov Trnavského kraja v high-tech odvetviach v roku 2019 predstavovalo 4,8 % na celkovom počte MSP pôsobiach v odvetviach priemyselnej výroby a službách, čím sa začleňuje medzi kraje SR s vyššou úrovňou rozvoja znalostnej ekonomiky.

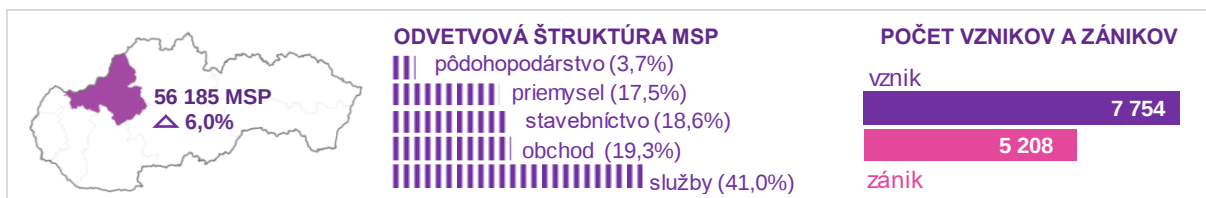

4.3 Trenčiansky kraj

Na území Trenčianskeho kraja bolo v roku 2019 registrovaných spolu 56 185 aktívnych malých a stredných podnikov s jasnou dominanciou mikropodnikov, ktoré predstavovali 96,7 % všetkých MSP. Sektor MSP ďalej doplnili malé podniky s 2,6 % a stredné podniky s 0,6 %. Približne pätina zo všetkých MSP v Trenčianskom kraji mala sídlo v okresoch **Trenčín (21,9 %) a Prievidza (21,2 %)**. Naopak, najnižšie zastúpenie dosiahli okresy Myjava (4,2 %) a Bánovce nad Bebravou (5,9 %).

V odvetvovej štruktúre MSP v Trenčianskom kraji **prevládajú malé a stredné podniky vykonávajúce svoju hlavnú činnosť v službách (41,0 %)**, kam možno začleniť obchodné služby (21,9 %), dopravu a informácie (7,0 %), ubytovanie a stravovanie (3,3 %) a ostatné služby (8,8 %). Oproti odvetvovej štruktúre MSP na celom Slovensku bolo v Trenčianskom kraji vo väčšej miere zastúpené odvetvie obchodu, ktoré tvorilo 19,3 %. **Špecifický význam priemyslu** pre Trenčiansky kraj potvrdzuje podiel malých a stredných podnikov (17,5 %), ktoré pôsobia v tomto odvetví (podiel v SR 13,7 %). Uvedený podiel je zároveň najvyšší spomedzi všetkých krajov SR.

Trenčiansky kraj sa dlhodobo vyznačuje nízkou dynamikou MSP. Znamená to, že tu vzniká a zaniká menej firiem. Počas roka 2019 tu **vzniklo 7 754 malých a stredných podnikov**. V porovnaní s ostatnými krajmi je to najnižší počet, pričom predstavuje len 9,1 % zo všetkých vzniknutých MSP na Slovensku. **Počet vzniknutých MSP sa medziročne zvýšil o 10,9 %**. Z celkového počtu zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku bolo 9,3 % z Trenčianskeho kraja (v absolútnom vyjadrení 5 208 subjektov). Výsledkom je čistý prírastok 2 546 MSP v roku 2019.

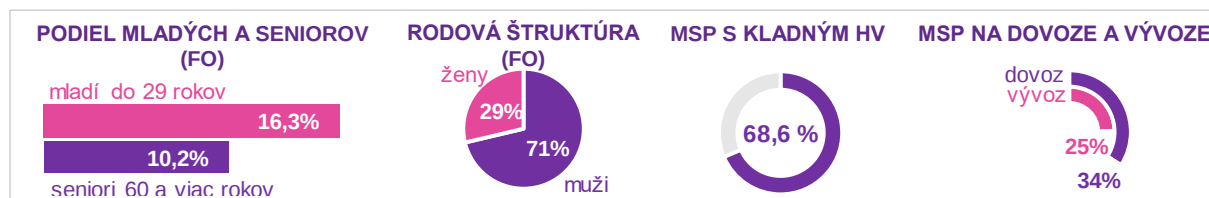

Veková štruktúra FO – podnikateľov v Trenčianskom kraji sa vyvíja v súlade s národnými tendenciami, pričom **najvyššie zastúpenie je pozorované vo vekovej kategórii 40 – 49 ročných (27,5 %)**. Pozitívnym prvkom pre ďalší rozvoj podnikania je **zložka mladých podnikateľov do 29 rokov, ktorá v tomto prípade predstavuje 16,3 %** zo všetkých FO – podnikateľov v kraji. Najmenej zastúpenou vekovou kategóriou medzi FO – podnikateľmi sú podnikatelia vo veku 60 a viac rokov. Táto skupina podnikateľov tvorí 10,2 % všetkých FO – podnikateľov v kraji. V rodovej štruktúre fyzických osôb – podnikateľov **prevládajú muži s podielom 71,3 %**. **Ženy tvoria ďalších 28,7 %**. Uvedený pomer žien a mužov podnikateľov zodpovedá celonárodnej pohlavnej štruktúre FO – podnikateľov.

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom na celkovom počte MSP v Trenčianskom kraji dosiahol v roku 2018 hodnotu 68,6 %, čo je o 2,2 p. b. viac ako SR spolu. Podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom bol v Trenčianskom kraji najvyšší spomedzi všetkých krajov SR. Okrem toho, MSP z Trenčianskeho kraja vykázali za rok 2018 aj najvyššiu rentabilitu tržieb na úrovni 6,1 %.

MSP v Trenčianskom kraji sa podieľali približne na štvrtine (24,7 %) celkového vývozu z kraja. Z celkového dovozu podnikateľských subjektov v Trnavskom kraji, zrealizovali malé a stredné podniky 34,1 %.

Podľa údajov z Registra organizácií ŠÚ SR dosiahol **podiel malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP evidovaných v odvetviach priemyselnej výroby a služieb na území kraja 4,5 %**, pričom podiel za celé Slovensko predstavoval 5,6 %.

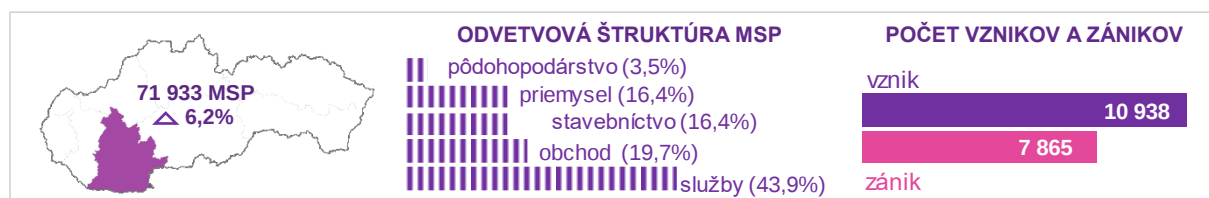

4.4 Nitriansky kraj

V Nitrianskom kraji bolo na konci roka 2019 evidovaných celkovo 71 933 aktívnych MSP. Z hľadiska veľkosti tvorili **mikropodniky až 97,1 %**. Podiel malých podnikov predstavoval 2,4 % a stredných podnikov 0,5 %. Viac ako štvrtina **MSP (26,5 %) uvádzala svoje sídlo v okrese Nitra** a takmer pätina (19,1 %) v okrese Nové Zámky. Najmenej MSP bolo registrovaných v okrese Zlaté Moravce (5,8 %).

V štruktúre MSP podľa oblasti pôsobenia prevládali v Nitrianskom kraji subjekty podnikajúce v službách (43,9 %). Približne jedna **štvrtina MSP pôsobila v odvetví obchodných služieb (24,9 %)** a pätina v obchode (19,7 %). Atraktívnym odvetvím pre MSP v Nitrianskom kraji je tiež priemysel. Podiel uvedeného odvetvia predstavuje 16,4 % (podiel všetkým MSP na Slovensku pôsobiacich v priemysle predstavoval 13,7 %). Zastúpenie MSP v ostatných odvetviach zodpovedá odvetvovej štruktúre MSP na celom území Slovenska (podrobnejšie v kapitole 2).

Počas roka 2019 vzniklo na území Nitrianskeho kraja 10 938 malých a stredných podnikov, čo predstavuje 12,9 % zo všetkých vzniknutých MSP na Slovensku v danom roku. Počet novovzniknutých MSP sa medziročne zvýšil o 7,5 %. **Počet 7 865 zaniknutých podnikateľských subjektov v Nitrianskom kraji, predstavoval 14,0 %** so všetkých zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku a čistý prírastok dosiahol v sledovanom roku 3 073 MSP.

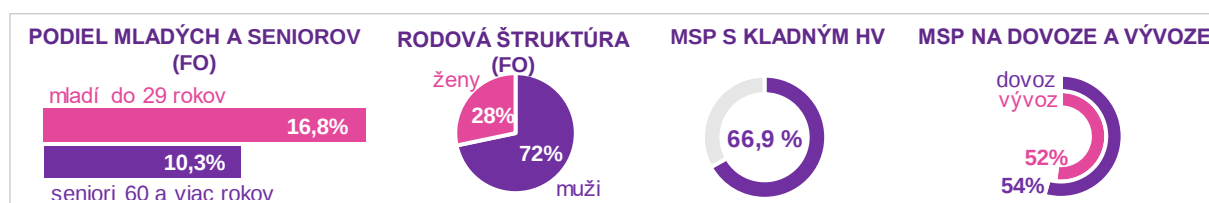
V rámci vekovej štruktúry FO – podnikateľov mali v Nitrianskom kraji najvyššie zastúpenie podnikatelia vo vekovej kategórii 40 – 49 ročných (28,1 %). Pozitívnom je **vyššie zastúpenie mladých podnikateľov do 29 rokov, ktoré dosiahlo 16,8 %** a je tretie najvyššie medzi kraji na Slovensku. S podielom 10,3 % sú najmenej zastúpenou vekovou skupinou FO – podnikatelia

vo veku 60 a viac rokov. V rodovej štruktúre FO – podnikateľov Nitrianskeho kraja **prevažovali muži s podielom 71,7 %**. Ženy podnikateľky tvorili ďalších **28,3 %**.

Podľa údajov spracovaných z dostupných finančných výkazov **za rok 2018 dosiahol podiel MSP účtujúcich v podvojnom účtovníctve s kladným hospodárskym výsledkom** (vrátane nulového HV) **na celkovom počte MSP v Nitrianskom kraji 66,9 %**. Medziročne sa podiel MSP s kladným hospodárskym znížil o 3,4 p. b. V rovnakom roku klesla aj rentabilita tržieb na úroveň 4,9 %.

Z definitívnych údajov ŠÚ SR o zahraničnom obchode za rok 2018 vyplýva, že proexportne orientované **malé a stredné podniky so sídlom v Nitrianskom kraji tvorili viac ako polovicu (52,0 %) z celkového vývozu všetkých podnikateľských subjektov v kraji**. Jedná sa o najvyšší podiel MSP spomedzi krajov SR. Dôležitá úloha MSP sa prejavila aj na dovoze podnikateľských subjektov v kraji, kde sa MSP podieľali 54,3 %.

Medzi MSP so sídlom v Nitrianskom kraji je nižšie zastúpenie v odvetviach s vysokou technologickou úrovňou. **Podľa údajov za rok 2018 predstavoval podiel MSP pôsobiach v high-tech odvetviach 4,3 %** z celkového počtu MSP evidovaných v odvetviach priemyselnej výroby a služieb. Nižšie hodnoty uvedeného ukazovateľa (v komparácii s hodnotami za ostatné kraje SR a národnou úrovňou) môžu indikovať nižšiu úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky v kraji.

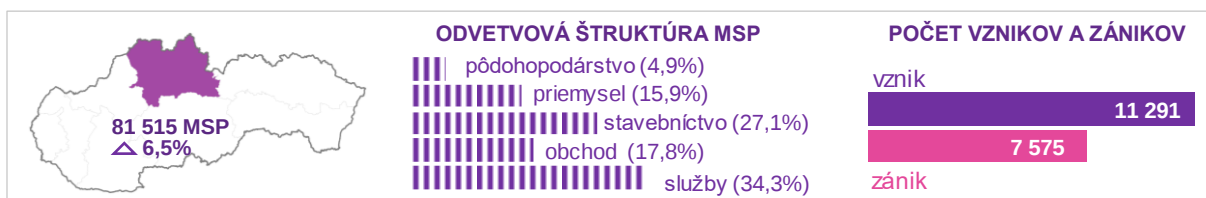
4.5 Žilinský kraj

V roku 2019 dosiahol celkový počet MSP v Žilinskom kraji 81 515. Pre Žilinský kraj je charakteristické početnejšie **zastúpenie mikropodnikov, ktoré v sledovanom roku predstavovalo 97,3 %**. Za vysokým podielom mikropodnikov stoja najmä FO – živnostníci, ktorí dosahujú v Žilinskom kraji najvyššiu početnosť spomedzi všetkých krajov. Vyšší podiel mikropodnikov sa prejavil na nižšom zastúpení subjektov spadajúcich do veľkostnej kategórie malých podnikov. Tie tvorili podiel 2,2 %, čo je najnižšia hodnota spomedzi všetkých krajov SR. **Za centrum podnikateľských aktivít v Žilinskom kraji možno považovať okres Žilina, ktorý v roku 2019 koncentroval 26,9 % MSP z celého kraja**. Najmenej MSP malo sídlo svojho podnikania umiestnené v okrese Turčianske Teplice (1,8 %) a Bytča (3,6 %).

Na základe údajov o odvetvovom členení MSP so sídlom v Žilinskom kraji, **možno pozorovať vyššiu aktivitu MSP v oblasti služieb (34,3 %)**. Napriek tomu je pre MSP v Žilinskom kraji charakteristická najmä vysoká orientácia na stavebníctvo. **Viac ako štvrtina (27,1 %) zo všetkých MSP v Žilinskom kraji uvádzala ako svoju hlavnú činnosť podnikania stavebníctvo**. Tento podiel predstavuje druhú najvyššiu hodnotu so všetkých krajov Slovenska. Vysokú početnosť MSP v odvetví stavebníctva na území Žilinského kraja

podporuje najmä výrazné zastúpenie živnostníkov. S podielom 15,9 % má nadpriemerné zastúpenie aj odvetvie priemyslu.

Na území Žilinského kraja vzniklo v roku 2019 celkovo 11 291 malých a stredných podnikov. Oproti roku 2018 to predstavuje nárast o 7,1 %. Silné postavenie MSP v odvetví stavebníctva sa potvrdzuje aj v prípade vzniknutých podnikateľských subjektov, z ktorých tretina (33,9 %) uvádza svoju hlavnú činnosť práve v stavebníctve. V rovnakom roku zároveň zaniklo 7 575 podnikateľských subjektov a čistý prírastok predstavoval 3 716 podnikateľských subjektov.

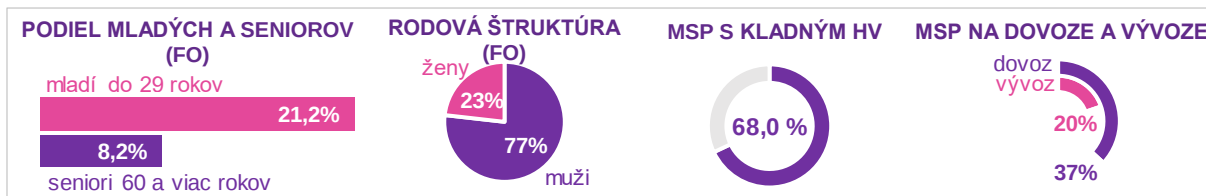

Spomedzi všetkých krajov SR sa Žilinský kraj vyznačuje najvyšším zastúpením fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov (21,2 %) a zároveň najnižším zastúpením podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov (8,2 %). Rodová štruktúra fyzických osôb – podnikateľov sa v Žilinskom kraji dlhodobo prezentuje dominantným zastúpením mužov, ktorí v roku 2019 tvorili 76,8 %. Podiel žien podnikateliek predstavoval 23,2 %, čo je o 5,0 p. b. menej v porovnaní s celkovým zastúpením žien podnikateliek na Slovensku.

Z dostupných finančných výkazov za rok 2018 vyplýva, že podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom (vrátane nulového HV) na celkovom počte MSP v Žilinskom kraji predstavoval 68,0 %, teda o 1,6 p. b. viac ako podiel na národnej úrovni. V medziročnom porovnaní sa však podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom mierne znížil o 2,7 p. b. S rentabilitou tržieb 5,9 % patria MSP v Žilinskom kraji medzi najrentabilnejšie v rámci celej republiky.

V Žilinskom kraji sa malé a stredné podniky podieľajú na celkovej hodnote vyvezených, resp. dovezených tovarov menšou mierou. V roku 2018 tvorili MSP 19,8 % celkového vývozu z kraja. Podiel MSP na celkovom dovoze predstavoval 36,9 %. K nižšiemu zastúpeniu MSP na zahranično-obchodných aktivitách prispieva najmä silné postavenie etablovaných veľkých podnikov v odvetví strojárkeho a automobilového priemyslu.

V roku 2019 pôsobilo v high-tech odvetviach 4,8 % MSP z celkového počtu firiem pôsobiach v odvetviach priemyselnej výroby a službách. Ukazovateľ podielu MSP v high-tech odvetviach v kraji mierne zaostáva za celonárodnou úrovňou o 0,8 p. b.

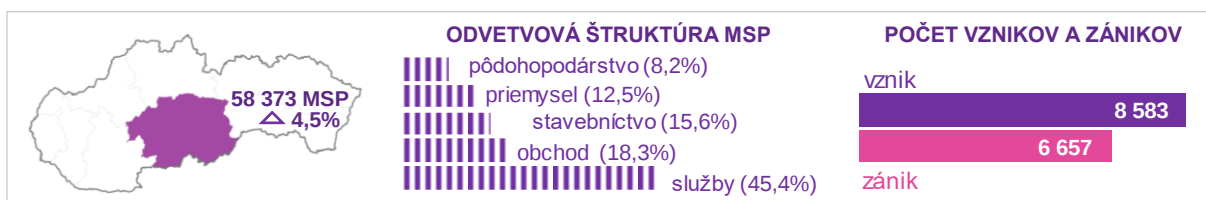

4.6 Banskobystrický kraj

Počet aktívnych malých a stredných podnikov sa v Banskobystrickom kraji medziročne zvýšil o 4,5 % a dosiahol úroveň 58 373. Veľkostná štruktúra MSP v kraji zodpovedá štruktúre MSP na celom Slovensku s dominantným **podielom mikropodnikov (97,1 %)** a nižším podielom veľkostnej kategórie malých (2,4 %) a stredných podnikov (0,5 %). Na základe početnosti MSP možno v rámci kraja identifikovať **dva okresy s vyššou koncentráciou podnikateľských subjektov – okres Banská Bystrica**, kde bolo evidovaných 26,6 % zo všetkých aktívnych MSP na území Banskobystrického kraja **a okres Zvolen** s podielom 11,7 %. Medzi okresy s najnižším podielom MSP v kraji patria Poltár (2,2 %), Krupina (3,0 %), Banská Štiavnica (3,3 %) a Revúca (3,5 %).

V odvetvovej štruktúre malých a stredných podnikov v Banskobystrickom kraji prevláda sektor služieb (45,4 %). Banskobystrický kraj sa však vyznačuje **nadpriemerným zastúpením odvetvia poľnohospodárstva**. V roku 2019 dosiahli najvyšší podiel (8,2 %) spomedzi všetkých krajov na Slovensku. Zastúpenie ostatných odvetví sa výraznejšie nevymyká celkovej odvetvovej štruktúre MSP na Slovensku.

Počas roka 2019 vzniklo na území Banskobystrického kraja 8 583 MSP. Počet novo registrovaných MSP v kraji vzrástol oproti predchádzajúcemu roku o 2,9 % - najmenej zo všetkých krajov. Podľa údajov z Registra organizácií ŠÚ SR, takmer tretina vzniknutých MSP (28,9 %) vykonávala hlavnú činnosť podnikania v odvetví obchodných služieb. **V tom istom roku zaniklo 6 657 podnikateľských subjektov** a čistý prírastok predstavoval 1 926 podnikateľských subjektov. V roku 2019 je to najmenší čistý prírastok v jednotlivých krajoch Slovenska.

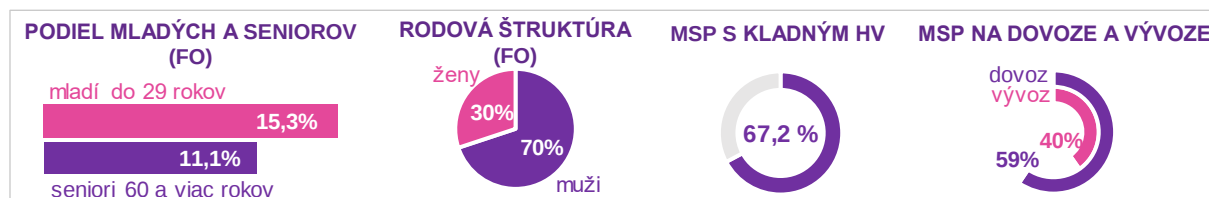
Veková štruktúra FO – podnikateľov registrovaných v Banskobystrickom kraji sa najviac približuje štruktúre za celé Slovensko, pričom v roku 2019 bolo najväčšie zastúpenie pozorované vo vekovej kategórii 40 – 49 rokov (27,8 %) a najnižšie v kategórii 60 a viac rokov (11,1 %). Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov evidovaných **v Banskobystrickom kraji bolo 69,9 % mužov a 30,1 % žien**. Zastúpenie žien v kraji prevažovalo podiel žien na národnej úrovni o 1,9 p. b.

V roku 2018 tvoril **podiel MSP** (účtujúcich v podvojnom účtovníctve) **s kladným hospodárskym výsledkom** (vrátane nulového HV) **na celkovom počte MSP v Banskobystrickom kraji 67,2 %**. V medziročnom porovnaní sa podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom znížil o 1,9 p. b. K podobnému poklesu došlo aj pri rentabilite tržieb MSP. Tá medziročne poklesla o 1,7 p. b., čím dosiahla úroveň 5,3 %.

Malé a stredné podniky so sídlom v Banskobystrickom kraji tvorili 40,3 % z celkového vývozu všetkých podnikateľských subjektov v kraji. Ešte dôležitejšiu úlohu zohrávajú MSP

pri dovoze, kde tvorili 59,4 % z celkovej hodnoty dovezených tovarov v kraji. V roku 2018 to znamená najvyšší podiel MSP na dovoze spomedzi všetkých krajov SR.

Podiel malých a stredných podnikov pôsobiach v high-tech odvetviach predstavuje 4,9 %. Pozitívnym znakom je postupné zvyšovanie počtu MSP v high-tech odvetviach. Napriek tomu, MSP z Banskobystrického kraja vykazujú nižší podiel MSP v high-tech odvetviach v porovnaní s národnou úrovňou (5,6 %).

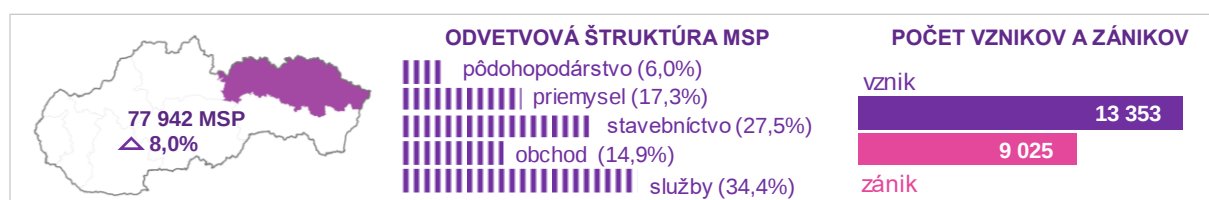

4.7 Prešovský kraj

Podľa údajov z Registra organizácii ŠÚ SR bolo k 31. decembru 2019 v **Prešovskom kraji registrovaných 77 942 aktívnych podnikateľských subjektov patriacich do kategórie malých a stredných podnikov**. Práve v tomto kraji došlo k najdynamickejšiemu nárastu počtu MSP, medziročne o 8,0 %. Najpočetnejšou veľkostnou kategóriou boli mikropodniky, ktoré tvorili 97,4 % z celkového počtu aktívnych MSP v Prešovskom kraji. **Na základe početnosti aktívnych podnikateľských subjektov, možno za centrá podnikateľskej aktivity v regióne označiť okresy Prešov a Poprad**, v ktorých sa koncentruje 21,8 %, resp. 13,6 % všetkých MSP v kraji. Nízky počet MSP je dlhodobo evidovaný v okresoch Medzilaborce (1,0 %), Stropkov (2,4 %) a Levoča (3,4 %).

Medzi MSP z Prešovského kraja je v menšej miere zastúpený sektor služieb. V roku 2019 pôsobilo v službách len 34,4 % MSP. **Významným odvetvím je pre MSP v Prešovskom kraji najmä stavebníctvo**, kde v roku 2019 pôsobila viac ako štvrtina (27,5 %) MSP z celého kraja. V porovnaní s ostatnými kraji možno hovoriť o najvyššom podiele MSP podnikajúcich v stavebníctve, ktorý prevyšuje zastúpenie na celom Slovensku o 9,5 p. b. V Prešovskom kraji je tiež početnejšie zastúpené odvetvie priemyslu (17,3 %) a pôdohospodárstva (6,0 %).

Zo všetkých krajov na Slovensku bol v roku 2019 evidovaný druhý najvyšší počet vzniknutých MSP na území Prešovského kraja (13 353), čo predstavuje 15,7 % so všetkých novo registrovaných MSP na Slovensku. Početnosť vzniknutých MSP sa medziročne zvýšila o 13,1 %. Zo všetkých novo vzniknutých MSP pôsobilo až 40,9 % v odvetví stavebníctva. **Počas roka 2019 bolo zdokumentovaných aj 9 025 zaniknutých podnikateľských subjektov** v Prešovskom kraji, čo je celkovo najvyšší počet medzi kraji na Slovensku. Napriek tomu dosiahol Prešovský kraj druhý najvyšší čistý prírastok na úrovni 4 328 podnikateľských subjektov.

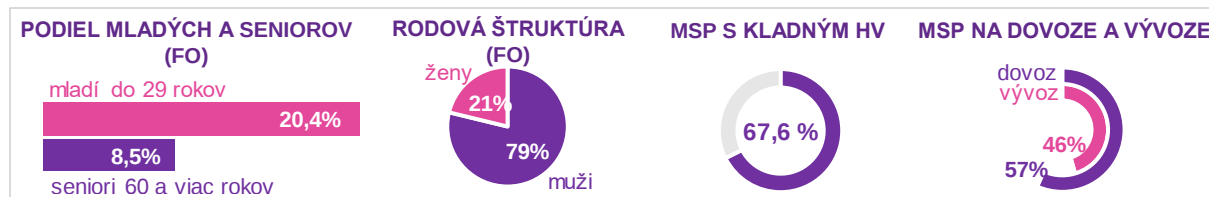

Prešovský kraj je, podobne ako Žilinský, **charakteristický vysokým podielom fyzických osôb – podnikateľov v najmladšej vekovej kategórii do 29 rokov (20,4 %)** a nízkym zastúpením starších podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov (8,5 %). **Rodová štruktúra fyzických osôb – podnikateľov sa v Prešovskom kraji vyznačuje dominantným zastúpením mužov.** V roku 2019 sa ich podiel pohyboval na úrovni 78,8 %, čo je najviac medzi krajmi SR. Ženy podnikateľky tvorili 21,2 % zo všetkých FO – podnikateľov registrovaných v kraji.

Podľa finančných výkazov za rok 2018 dosiahol **podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom (vrátane nulového HV) na celkovom počte MSP v Prešovskom kraji 67,6 %** (o 1,2 p. b. viac ako SR). Medziročne sa podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom znížil o 3,1 p. b. Medziročne sa znížila aj rentabilita tržieb MSP, ktorá dosiahla 5,1 %.

MSP so sídlom v Prešovskom kraji sa vyznačujú vysokou participáciou na zahraničnom obchode. V roku 2018 **realizovali 45,5 % z celkového vývozu z kraja.** Na celkovom dovoze bol podiel MSP ešte vyšší – 56,6 %. K vysokej participácii MSP na zahranično-obchodných aktivitách v kraji prispieva najmä nižšie zastúpenie proexportne orientovaných veľkých podnikov.

Malé a stredné podniky z Prešovského kraja dlhodobo vykazujú podpriemerné zastúpenie v high-tech odvetviach. V roku 2019 dosiahol **podiel malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP evidovaných v odvetviach priemyselnej výroby a služieb 4,0 %.** V komparácii s ostatnými krajmi to znamená najnižšie zastúpenie v SR, čo môže negatívne ovplyvňovať úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky v kraji.

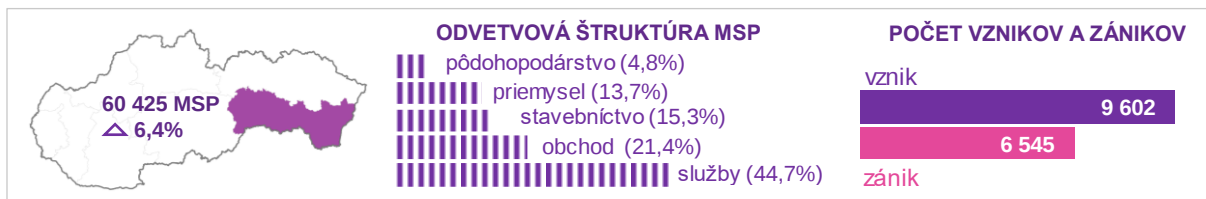
4.8 Košický kraj

Podobne ako vo ostatných krajoch na Slovensku, aj v Košickom kraji došlo v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2018 k zvýšeniu počtu MSP. **V roku 2019 bolo na území Košického kraja evidovaných spolu 60 425 aktívnych malých a stredných podnikov s najpočetnejším zastúpením mikropodniky (96,9 %).** Priestorové rozmiestnenie MSP na úrovni okresov je v prípade Košického kraja rovnomernejšie. **Najviac MSP (15,6 %) malo svoje sídlo v okrese Košice I.** Nasledovali okresy Košice IV (12,3 %) a Michalovce (12,1 %). Do skupiny okresov s najnižším zastúpením MSP v kraji patria okresy: Sobrance (2,2 %), Gelnica (3,0 %) a Košice III (3,5 %).

Z odvetví sú medzi MSP najpočetnejšie zastúpené služby s podielom 44,7 %. Z údajov ďalej vyplýva, že pre malé a stredné podniky v Košickom kraji je strategické aj odvetvie obchodu. **Práve v odvetví obchodu pôsobila v roku 2019 viac ako pätina (21,4 %) všetkých MSP registrovaných na území kraja,** čo je najviac spomedzi krajov a o 3,6 p. b. viac ako

v prípade všetkých MSP na Slovensku. Najmä vďaka vhodným pôdnym a klimatickým predpokladom regiónu dosahujú MSP nadpriemerné zastúpenie (4,8 %) aj v odvetví pôdohospodárstva.

V roku 2019 vzniklo v Košickom kraji 9 602 malých a stredných podnikov. Početnosť novo registrovaných MSP rástla najdynamickejšie s medziročným rastom 14,7 %. Približne jedna štvrtina nových MSP pôsobila v obchodných službách. **V kraji zároveň zaniklo 6 545 podnikateľských subjektov.** Výsledkom vývoja vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov je čistý prírastok, ktorý v Košickom kraji predstavoval 3 057 subjektov.

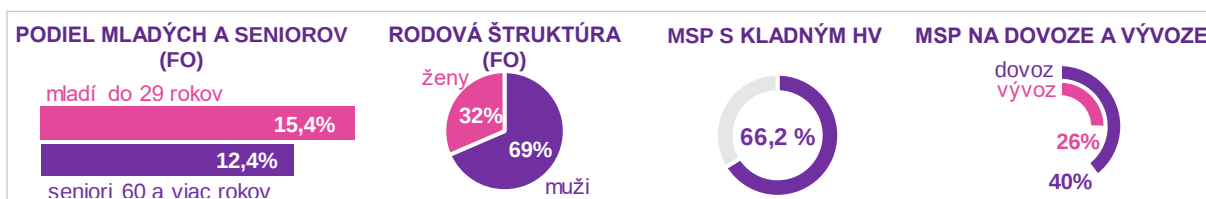

Rodová a veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov sa v Košickom kraji mierne odkláňa od hodnôt na národnej úrovni a s menším odstupom kopíruje tendencie pozorované v Bratislavskom kraji. V Košickom kraji je **vyváženejšia veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov**. Najpočetnejšou je skupina FO – podnikateľov vo veku 40 až 49 rokov, ktorí tvoria 26,6 %. Podiel mladých podnikateľov do 29 rokov (15,4 %) je mierne nižší ako na celom Slovensku. Košický kraj sa spolu s Bratislavským krajom vyznačuje **nadpriemerným zastúpením (12,4 %) starších podnikateľov vo veku viac ako 59 rokov**. Aj v Košickom kraji **prevládali v rodovej štruktúre fyzických osôb – podnikateľov muži s podielom 68,5 %**. O nadpriemernej aktivite žien podnikateliek v kraji svedčí ich takmer tretinové (31,5 %) zastúpenie na všetkých aktívnych FO – podnikateľoch v kraji.

Z pohľadu hospodárskych výsledkov MSP patrí Košický kraj medzi kraje s podpriemernými výsledkami. V roku 2018 predstavoval **podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom (vrátane nulového HV) na celkovom počte MSP v Košickom kraji 66,2 %**. MSP okrem toho vykazujú aj najnižšiu rentabilitu tržieb spomedzi všetkých analyzovaných krajov (4,3 %).

MSP so sídlom na území Košického kraja nepatria medzi najaktívnejšie v oblasti zahraničného obchodu. V roku 2018 **sa na celkovom vývoze z kraja podieľali jednou štvrtinou (25,5 %)**. Významnejšou úlohu zohrávajú MSP pri dovoze, kde realizovali 39,7 % celkového dovozu v kraji.

Zastúpenie malých a stredných podnikov Košického kraja v high-tech odvetviach dosiahlo 4,9 % na celkovom počte MSP pôsobiach v odvetviach priemyselnej výroby a službách. Na základe uvedeného podielu možno Košický kraj začleniť medzi skupinu krajov s nižšou úrovňou rozvoja znalostnej ekonomiky.

5

CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANOSTI MSP

Malé a stredné podniky sú hlavnými tvorcami pracovných miest tak na Slovensku, ako aj v Európskej únii. Systémové zlepšovanie podmienok na podnikanie malých a stredných podnikov je preto kľúčové pri vytváraní nových pracovných miest a znižovaní miery nezamestnanosti.

Pozitívne tendencie na slovenskom trhu práce pretrvávali aj v roku 2019. Priemerný počet zamestnaných osôb v národnom hospodárstve sa medziročne zvýšil o 1,0 %. V absolútnom vyjadrení dosiahol 2 416,1 tisíc zamestnaných osôb (podľa štvrťročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR). Dosiahnutý rast bol nižší ako v roku 2018 (2,1 %).

Z celkového počtu zamestnaných osôb v národnom hospodárstve SR (2 416,1 tisíc) bolo 1 937,6 (80,2 %) tis. osôb zamestnaných v ziskovo orientovanom podnikovom sektore. V medziročnom porovnaní sa zamestnanosť v ziskovo orientovanom podnikovom sektore zvýšila o 0,8 % (o 16,2 tis. osôb).

V roku 2019 dosiahli malé a stredné podniky 73,8 % podiel na zamestnanosti v podnikovej ekonomike a 59,2 % podiel na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR (podľa štvrťročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR). V porovnaní s rokom 2018 sa podiel malých a stredných podnikov na zamestnanosti v podnikovej ekonomike zvýšil o 0,6 p. b.

Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií a právnych foriem sa na celkovom počte zamestnaných osôb v podnikovom sektore podieľali jednou tretinou (33,3 %) FO – podnikatelia (FO – podnikatelia a nimi zamestnávané osoby). Podiel mikropodnikov predstavoval 13,4 %, malých podnikov 12,4 % a stredných podnikov 14,8 %. Viac ako jednou štvrtinou (26,1 %) sa na celkovom počte zamestnaných osôb podieľali veľké podniky.

Tab. č. 19: Počet zamestnaných osôb podľa veľkostnej kategorizácie a právnych foriem

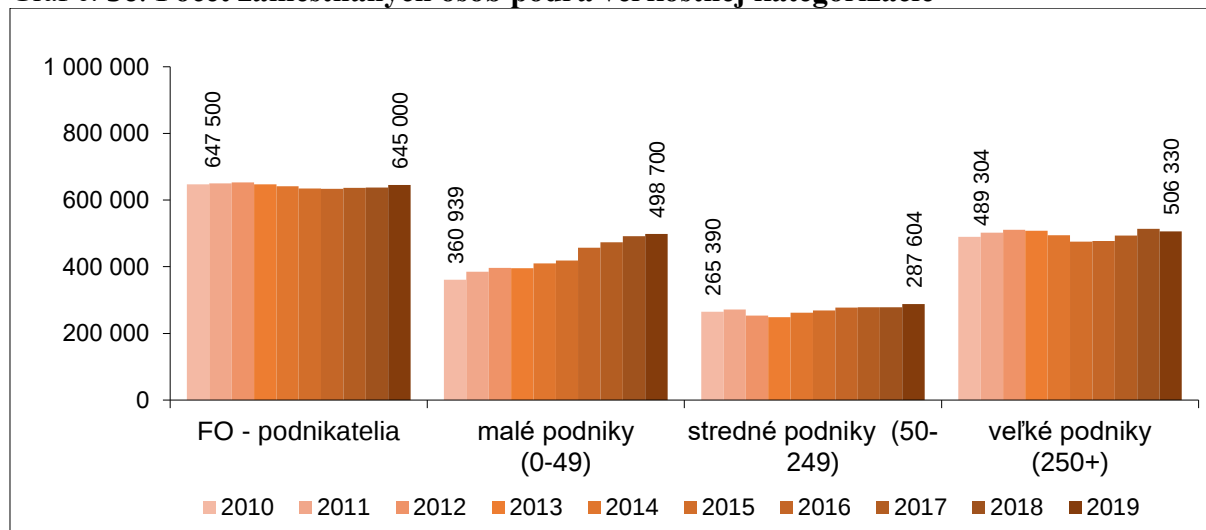
Právne formy a veľkostné kategórie	2018	2019		rozdiel 2019 a 2018	index 2019/2018
		abs.	v %		
FO - podnikatelia (odhad)	637 750	645 000	33,3%	7 250	101,1
Mikropodniky (0-9)	251 228	258 925	13,4%	7 697	103,1
Malé podniky (10-49)	239 988	239 775	12,4%	-213	99,9
Stredné podniky (50-249)	278 608	287 604	14,8%	8 996	103,2
Veľké podniky (250 a viac)	513 817	506 330	26,1%	-7 487	98,5
Spolu MSP (0-249)	1 407 324	1 430 804	73,8%	23 480	101,7
Spolu podnikateľské subjekty	1 921 391	1 937 634	100,0%	16 243	100,8

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR. Pozn.: v kategórii Spolu MSP (0-249) je započítaný počet zamestnaných osôb FO - podnikateľov po vylúčení dvoch subjektov s počtom zamestnancov 250 a viac.

V sektore malých a stredných podnikov (vrátane FO – podnikateľov) sa zamestnanosť medziročne zvýšila o 1,7 % (o 23,5 tis. osôb) na 1 430,8 zamestnaných osôb. Zamestnanosť v sektore malých a stredných podnikov rástla vyšším tempom ako v roku 2018 (1,4 %).

V relatívnom vyjadrení sa najvýznamnejšie zamestnanosť zvýšila v rámci mikropodnikov (o 3,1 %) a stredných podnikov (o 3,2 %). Rast zamestnanosti dosiahli aj fyzické osoby – podnikatelia (o 1,1 %). Mierny pokles zaznamenala zamestnanosť v rámci malých podnikov (o 0,1 p. b.). Na porovnanie, priemerný počet zamestnaných osôb u veľkých podnikov medziročne poklesol o 1,5 %, pričom pokles zamestnanosti u veľkých podnikov bol zaznamenaný po prvý krát od roku 2016.

Graf č. 36: Počet zamestnaných osôb podľa veľkostnej kategorizácie

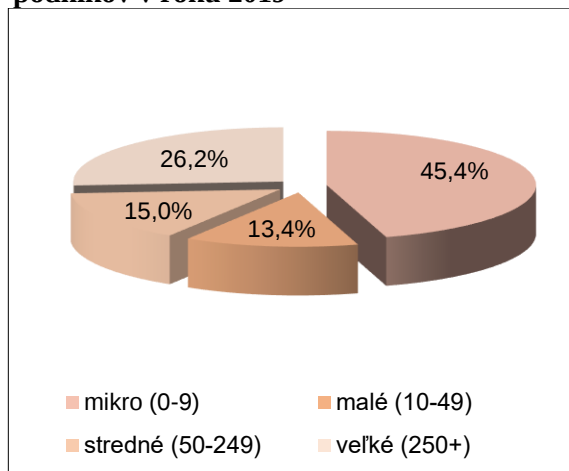
Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

V grafe č. 37 je znázornená celková štruktúra zamestnanosti v podnikovej ekonomike v roku 2019 podľa veľkostných kategórií podnikov (vrátane FO – podnikateľov), ktorá bola spracovaná na základe údajov ŠÚ SR a odhadu SBA.

Najvýznamnejšie zastúpenie na zamestnanosti naďalej dosahujú mikropodniky (vrátane FO – podnikateľov), ktorých podiel v roku 2019 predstavoval 45,4 %. Podstatne nižší podiel dosahujú malé (13,4 %) a stredné podniky (15,0 %). Podiel veľkých podnikov (vrátane dvoch živnostníkov v kategórii 250 a viac) na zamestnanosti v podnikovej ekonomike predstavoval viac ako jednu štvrtinu (26,2 %).

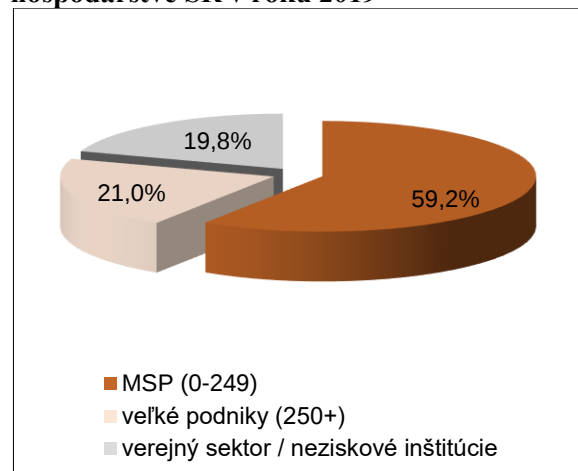
Postavenie malých a stredných podnikov na celkovej zamestnanosti v národnom hospodárstve SR podľa štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR je prezentované v grafe č. 38. Z uvedeného grafu vyplýva, že malé a stredné podniky si naďalej udržiavajú pozíciu najvýznamnejšieho zamestnávateľa v národnom hospodárstve SR. Podiel MSP v národnom hospodárstve v roku 2019 dosiahol 59,2 %. Približne jednou pätinou sa na celkovej zamestnanosti podieľali veľké podniky (21,0 %) a verejný/neziskový sektor (19,8 %).

Graf č. 37: Zamestnanosť v podnikovej ekonomike podľa veľkostných kategórií podnikov v roku 2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Graf č. 38: Podiel MSP (vrátane FO - podnikateľov) na zamestnanosti v národnom hospodárstve SR v roku 2019

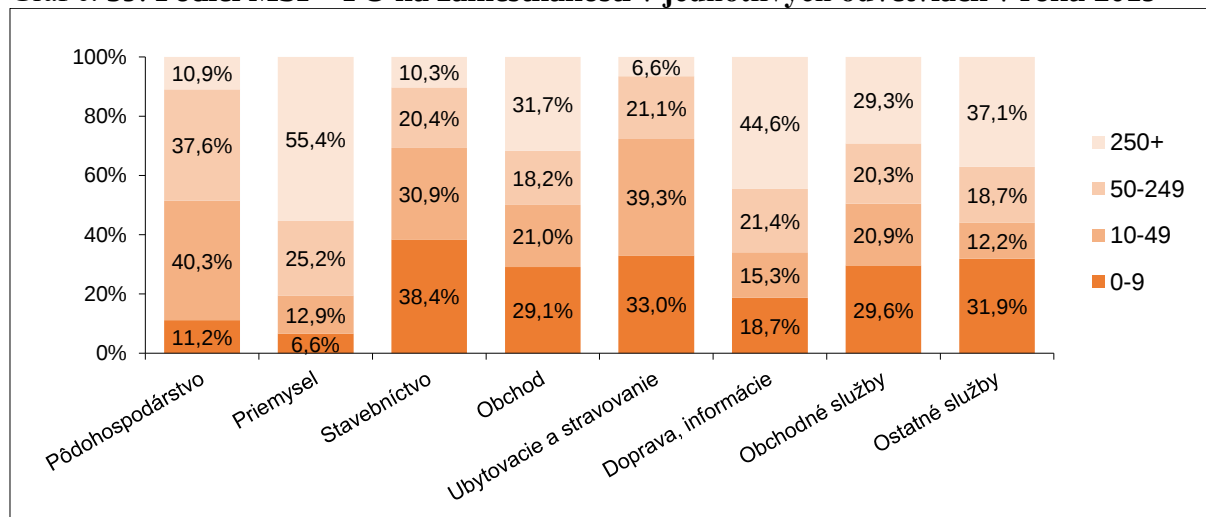

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Z odvetvového hľadiska je možné monitorovať stav a vývoj zamestnanosti podľa veľkostných kategórií za skupinu podnikov – právnických osôb. Najvyšší podiel dosahujú MSP-PO na zamestnanosti v odvetví ubytovania a stravovania (93,4 %), pôdohospodárstva (89,1 %) a stavebníctva (89,7 %).

Približne dve tretiny pracovných miest vytvárajú MSP-PO v odvetví obchodu (68,3 %), obchodných služieb (70,7 %) a ostatných služieb (62,9 %). Viac ako polovicu (55,4 %) dosahuje podiel MSP-PO v doprave a informačných a komunikačných činnostiach. Jediným odvetvím, v rámci ktorého sa prejavuje dominancia veľkých podnikov (PO) na zamestnanosti je priemysel (podiel MSP-PO predstavuje 44,6 %).

Graf č. 39: Podiel MSP - PO na zamestnanosti v jednotlivých odvetviach v roku 2019

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR Poznámka: V odvetviach pôdohospodárstva a ubytovania a stravovania, pri veľkostnej kategórii stredných a veľkých podnikov bol použitý odhadovaný počet zamestnancov. Presný počet zamestnancov nebolo možné použiť/zverejniť pre dôverný charakter týchto údajov.

Porovnanie zamestnanosti MSP v SR a v krajinách EÚ

Podľa údajov a metodiky Eurostatu sa malé a stredné podniky v roku 2017 podieľali takmer dvoma tretinami (65,1 %) na celkovom počte zamestnaných osôb v odvetviach nefinančnej podnikovej ekonomiky v rámci krajín EÚ-28. Podiel mikropodnikov na celkovom počte zamestnaných osôb v krajinách EÚ predstavoval takmer jednu tretinu (28,5 %). Malé podniky sa na zamestnanosti v podnikovej ekonomike EÚ podieľali jednou pätinou (19,9 %) a podiel stredných podnikov predstavoval 16,7 %.

Malé a stredné podniky na Slovensku dosahujú vyšší podiel na zamestnanosti ako v krajinách EÚ. V roku 2017 bol podiel slovenských MSP vyšší o 6,9 p. b. ako v krajinách EÚ-28. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií majú na Slovensku v porovnaní s krajinami EÚ-28 dominantnejšie postavenie mikropodniky (podiel vyšší o 13,5 p. b.).

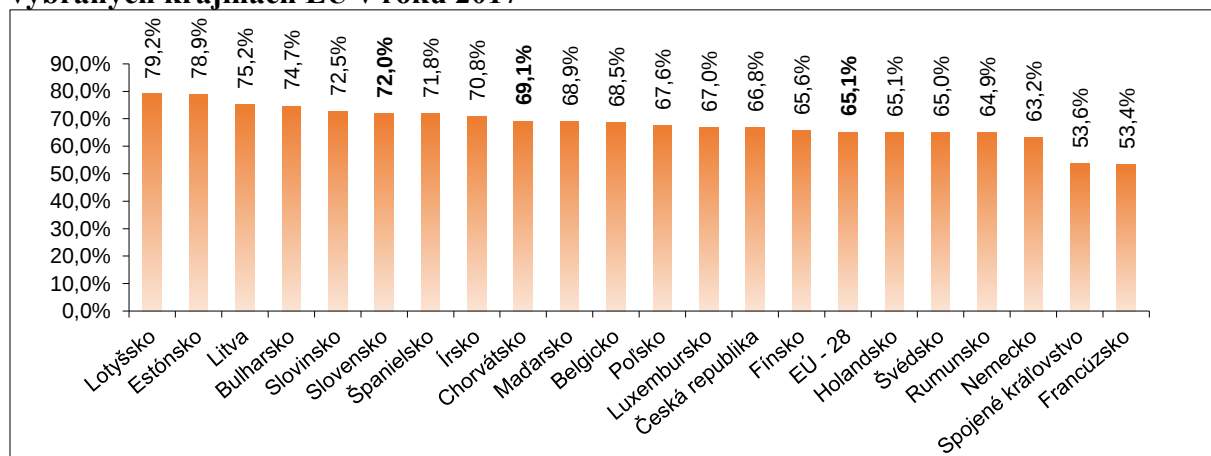
Tab. č. 20: Porovnanie zamestnanosti podľa veľkostných kategórií podnikov v SR a EÚ v roku 2017

		Veľkosť podniku				MSP	Spolu
		Mikro (0 – 9)	Malý (10 – 49)	Stredný (50 – 249)	Veľký (250+)		
EÚ-28	počet zamestnaných osôb v nefinan. podnikovej ekonomike (v tis.)	41 412,2	28 921,8	24 265,4	50 629,9	94 599,4	145 229,4
	podiel na zamestnanosti	28,5%	19,9%	16,7%	34,9%	65,1%	100,0%
Slovensko	počet zamestnaných osôb v nefinan. podnikovej ekonomike (v tis.)	675,5	224,3	257,3	450,9	1 157,1	1 607,9
	podiel na zamestnanosti	42,0%	13,9%	16,0%	28,0%	72,0%	100,0%

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje pokrývajú odvetvia SK NACE B až N a divíziu 95. V čase spracovania materiálu dostupné za rok 2017.

V medzinárodnom porovnaní sa Slovensko aj naďalej zaraďuje medzi krajiny s nadpriemerným podielom malých a stredných podnikov na zamestnanosti. Významnejší podiel na zamestnanosti ako v celej EÚ dosahujú malé a stredné podniky aj v rámci ostatných krajín V4. Najvyšší podiel dosahujú MSP na zamestnanosti v krajinách ako Lotyšsko (79,2 %), Estónsko (78,9 %) a Litva (75,2 %). Naopak na posledných priečkach sa umiestňujú krajiny ako Francúzsko (53,4 %), Spojené kráľovstvo (53,6 %) a Nemecko (63,2 %).

Graf č. 40: Podiel MSP na zamestnanosti v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2017

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Výška priemernej mzdy v hospodárstva SR podľa veľkostných kategórií podnikov v roku 2019

Pre slovenský trh práce bolo v posledných rokoch príznačná klesajúca nezamestnanosť a nedostatok voľných pracovných síl. Narastajúce nároky zamestnávateľov na voľnú pracovnú silu vytvárali tlak na rast miezd zamestnancov. S rýchlo rastúcimi mzdovými nákladmi sa musia vysporiadať aj malé a stredné podniky.

Výška priemernej mzdy podľa veľkostných kategórií podnikov (právnických osôb) v roku 2019 je prezentovaná v nižšie uvedenej tabuľke. Z uvedených údajov vyplýva, že k nárastu priemernej mzdy dochádzalo v minulom roku v rámci všetkých veľkostných kategórií malých a stredných podnikov.

Najvýznamnejšie sa zvýšili mzdy zamestnancom v rámci stredných podnikov (o 7,5 %). Mierne nižší nárast zaznamenali mikropodniky (o 6,7 %). Najmenej sa zvýšili mzdy zamestnancom malých podnikov (o 4,1 %). Pre porovnanie, mzdy rástli aj zamestnancom veľkých podnikov, ich rast dosiahol 6,6 %.

Pri pohľade na výšku priemernej mzdy podľa veľkostných kategórií podnikov je možné skonštatovať, že čím väčšia veľkostná kategória podnikov, tým je vyššia úroveň priemernej mzdy. Najnižšiu úroveň priemernej mzdy dosahujú zamestnanci zamestnávaní mikropodnikmi (712 Eur). Naopak, najvyššiu dosahujú v rámci MSP zamestnanci stredných podnikov (1 224 Eur).

Tab. č. 21: **Priemerná mesačná mzda zamestnancov podľa veľkostných kategórií podnikov** (právnické osoby)

Priemerná mesačná mzda (EUR)	2018	2019	Index nominálnej mzdy 2019/2018
Mikropodniky (0 - 9)	667	712	↑ 106,7
Malé podniky (10 - 49)	985	1 025	↑ 104,1
Stredné podniky (50 - 249)	1 139	1 224	↑ 107,5
Veľké podniky (250 +)	1 304	1 390	↑ 106,6
Spolu podniky	1 084	1 150	↑ 106,1

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

6

EKONOMICKÉ UKAZOVATELE MSP

V roku 2019 slovenská ekonomika znížila tempo svojho rastu. V medziročnom porovnaní zaznamenala rast v stálych cenách o 2,4 %, čo bolo podstatne menej ako rast dosiahnutý v roku 2018 (3,9 %). V absolútnom vyjadrení sa v minulom roku vytvoril hrubý domáci produkt v objeme 94 171,2 mil. Eur. V bežných cenách sa hrubý domáci produkt zvýšil o 5,1 %.

Z hľadiska jednotlivých položiek produkčnej metódy zostavovania hrubého domáceho produktu ovplyvnil jeho tvorbu medziročný rast hrubej produkcie o 1,2 %, medzispotreby o 0,6 % a pridanej hodnoty o 2,2 %. Čisté dane z produktov medziročne vzrástli o 4,4 % (v stálych cenách).

V rámci položiek výdavkovej metódy zostavovania súvisel rast HDP s nárastom zahraničného dopytu (o 1,7 %). Rast domáceho dopytu v roku 2019 predstavoval 3,2 %, v dôsledku rastu konečnej spotreby domácností o 2,1 %, tvorby hrubého kapitálu o 4,7 % (z toho tvorby hrubého fixného kapitálu o 6,8 %) a konečnej spotreby verejnej správy o 4,6 %. Konečná spotreba neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam vzrástla o 7,2 %.

V roku 2019 sa hrubá produkcia v bežných cenách v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšila na úroveň 218 163,6 mil. Eur a pridaná hodnota na 84 289,3 mil. Eur. Medzispotreba dosiahla úroveň 133 874,3 Eur a čisté dane z produktov sa zvýšili na 9 881,9 mil. Eur.

Viac ako jednu pätinu (21,9 %) z celkového hrubého domáceho produktu tvoril v roku 2019 priemysel. Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov, doprava a skladovanie, ubytovacie a stravovacie služby tvorili 16,2 % hrubého domáceho produktu, verejná správa, obrana, povinné sociálne zabezpečenie, vzdelávanie, zdravotníctvo a sociálna pomoc 14,0 %, odborné, vedecké a technické činnosti (administratívne služby) a činnosti v oblasti nehnuteľností 9 %, stavebníctvo 6,9 %. Zastúpenie ostatných odvetví nepresiahlo 4,1 %. Podiel čistých daní z produktov predstavoval 10,5 % HDP Slovenska.

6.1 Tržby vo vybraných odvetviach

V nasledujúcej časti podkapitoly sú prezentované spracované ukazovatele dokumentujúce postavenie malých a stredných podnikov vo vybraných najvýznamnejších sektoroch nefinančnej podnikovej ekonomiky, za ktoré sú zo strany ŠÚ SR publikované údaje podľa veľkostných kategórií podnikov. Prezentované sú tržby za vlastné výkony a tovar (v prípade stavebníctva stavebná produkcia) podľa klasifikácie SK NACE v priemysle (sekcia B, C, D, E), v stavebníctve (sekcia F) a v službách (vrátane obchodu). Služby pokrývajúce nasledovné ekonomické činnosti: veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov (45 až 47); doprava a skladovanie (49 až 53); informácie a komunikácia (58 až 63); činnosti v oblasti nehnuteľností (68); odborné, vedecké a technické činnosti (69 až 71, 73, 74); administratívne a podporné služby (77 až 82); vzdelávanie (85.5; 85.6); umenie, zábava a rekreácia (92, 93); ostatné činnosti (95, 96).

Priemysel

V roku 2019 dosiahol rast priemyselnej produkcie na Slovensku len 0,4 %, pričom tržby subjektov vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť v priemysle sa v reálnom vyjadrení znížili o 0,9 %. Nízky rast priemyselnej produkcie ovplyvnil hlavne pokles produkcie v sektore výroby dopravných prostriedkov, ktorý bol zaznamenaný počas druhého polroku 2019.

V odvetví priemyslu sa v roku 2019 zrealizovali tržby v celkovej hodnote 100 157,5 mil. Eur. Dominantné zastúpenie na realizovaných tržbách za vlastné výkony a tovar v priemysle si naďalej udržiavajú veľké podniky. Podiel veľkých podnikov predstavoval viac ako dve tretiny (67,3 %). **Malé a stredné podniky sa na tržbách v odvetví priemyslu podieľali takmer jednou tretinou (32,7 %)**, čo predstavuje mierne nižší podiel ako v roku 2018 (33,4 %). Oslabenie postavenie MSP na tržbách v priemysle je možné pozorovať už druhý rok po sebe a vyplýva z rozbehu produkcie štvrtej slovenskej automobilky v roku 2018.

Tab. č. 22: Vývoj tržieb za vlastné výkony a tovar v priemysle podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)

Kategória podnikateľských subjektov	2017	2018	2019	Podiel v roku 2019 v %	Index 2019/18 v b.c
Živnostníci	5 650,4	6 444,3	6 774,5	6,8%	↑ 105,1
Malé podniky (0-49)	10 243,1	10 872,5	11 459,2	11,4%	↑ 105,4
Stredné podniky (50-249)	16 100,3	16 085,4	14 539,4	14,5%	↓ 90,4
Veľké podniky (250 a viac)	61 042,5	66 512,2	67 384,5	67,3%	↑ 101,3
MSP	31 993,9	33 402,2	32 773,1	32,7%	↓ 98,1
Spolu	93 036,4	99 914,4	100 157,5	100,0%	↑ 100,2

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

V rámci sektora MSP sa na tvorbe tržieb v roku 2018 najväčšou mierou podieľali stredné podniky (50-249) s podielom 14,5 %. Mierne nižší podiel dosiahli malé podniky s počtom zamestnancov do 49 (11,4 %) a živnostníci (6,8 %).

Z hľadiska dynamiky vývoja došlo k zvýšeniu tržieb vo všetkých veľkostných kategóriách podnikateľských subjektov, okrem stredných podnikov, v rámci ktorých sa tržby v medziročnom porovnaní znížili (o 9,6 %).

Najvýraznejší rast tržieb zaznamenali malé podniky (o 5,4 %). Tržby živnostníkom sa zvýšili o 5,1 %. **Tržby celého sektora MSP vrátane živnostníkov medziročne poklesli (v bežných cenách) o 1,9 %**, hlavne vplyvom poklesu tržieb na strane stredných podnikov. Tržby malých a stredných podnikov zaznamenali pokles po prvýkrát v priebehu poslednej dekády. Na porovnanie, veľké priemyselné podniky zaznamenali v roku 2019 medziročný rast tržieb na úrovni (o 1,3 %).

Stavebníctvo

Stavebná produkcia zaznamenala v roku 2019, po predchádzajúcom náraste, pokles v stálych cenách o 3,5 %. Tržby za vlastné výkony a tovar v stavebníctve sa oproti roku 2018 znížili v stálych cenách o 0,1 %. Pokles stavebnej produkcie v roku 2019 ovplyvnilo hlavne zníženie stavebnej produkcie realizovanej v tuzemsku. Za poklesom tuzemského stavebníctva stojí predovšetkým pokles verejného stavebníctva na inžinierskych stavbách v segmente

výstavby infraštruktúry (diaľnic). Stavebná produkcia realizovaná v zahraničí naopak narástla.

Na celkovom objeme stavebnej produkcie (5 761,2 mil. Eur, bez započítania stavebných závodov nestavebných podnikov) sa najvyššou mierou podieľali malé podniky, ktorých podiel dosiahol 41,6 %. Podiel živnostníkov na vytvorenej stavebnej produkcii dosiahol viac ako jednu štvrtinu (25,7 %). Podiel stredných podnikov predstavoval takmer jednu pätinu (19,4 %).

Malé a stredné podniky (vrátane živnostníkov) **súhrnne tvorili až 86,8 % z celkovej stavebnej produkcie v roku 2019**. Podiel veľkých podnikov predstavoval 13,2 %. Vývoj stavebnej produkcie jednotlivých kategórií podnikateľských subjektov znázorňuje nasledujúca tabuľka.

Tab. č. 23: Vývoj stavebnej produkcie podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)

Kategória podnikateľských subjektov	2017	2018	2019	Podiel v roku 2019 v %	Index 2019/2018 v b.c
Živnostníci	1 476,3	1 510,4	1 483,4	25,7%	↓ 98,2
Malé podniky (0-49)	1 706,8	2 018,6	2 395,0	41,6%	↑ 118,6
Stredné podniky (50-249)	832,5	1 001,1	1 119,6	19,4%	↑ 111,8
Veľké podniky (250 a viac)	1 121,2	1 227,9	763,2	13,2%	↓ 62,1
MSP	4 015,6	4 530,1	4 998,0	86,8%	↑ 110,3
Spolu	5 136,9	5 758,1	5 761,2	100,0%	↑ 100,1

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA. Údaje nezahŕňajú produkciu stavebných závodov nestavebných podnikov.

V medziročnom porovnaní sa **stavebná produkcia malých a stredných podnikov** (vrátane živnostníkov) **v bežných cenách súhrnne zvýšila o 10,3 %**. Stavebná produkcia živnostníkov sa v porovnaní s rokom 2018 znížila o 1,8 %. Naopak vysokú dynamiku rastu zaznamenala stavebná produkcia malých podnikov (0-49) a stredných podnikov (50-249), v prípade ktorých sa zvýšila o 18,6 %, resp. o 11,8 %. V rámci veľkých podnikov (250 a viac) dosiahol pokles stavebnej produkcie 37,9 %.

Služby (vrátane obchodu)

Od roku 2018 publikuje Štatistický úrad SR údaje o tržbách za sektor služieb podľa veľkostných kategórií podnikov súhrnne za vybrané sektory služieb vrátane obchodu. V sektore služieb (vrátane obchodu) sa v roku 2019 zrealizovali tržby za vlastné výkony a tovar v hodnote 99 486,9 mil. Eur. V medziročnom porovnaní sa celkový objem tržieb v bežných cenách zvýšil o 3,3 %.

Na celkovom objeme tržieb v službách sa najväčšou mierou podieľali malé podniky, ktorých podiel na celkových tržbách v roku 2019 predstavoval 44,3 %. Podiel živnostníkov na celkovom objeme tržieb v službách dosiahol 8,0 % a stredných podnikov 22,6 %. Jednou štvrtinou sa na celkových tržbách v sektore služieb podieľali veľké podniky (25,1 %). **V roku 2019 tvoril podiel malých a stredných podnikov (vrátane živnostníkov) na tržbách v sektore služieb (vrátane obchodu) tri štvrtiny (74,9 %)**¹¹. Z hľadiska dynamiky vývoja došlo

¹¹ V prípade zaradenia dvoch živnostníkov s počtom zamestnancov nad 250 do veľkých subjektov (250 a viac zamestnancov) by odhadovaný podiel MSP na celkových tržbách v sektore služieb predstavoval 74,8 %.

k zvýšeniu tržieb vo všetkých kategóriách podnikateľských subjektov, okrem živnostníkov, ktorým sa tržby znížili o 5,7 %. Tržby malým podnikom v službách vzrástli o 4,0 % a stredným podnikom o 3,9 %. Obdobný nárast zaznamenali v bežných cenách aj tržby veľkých podnikov (o 4,6 %).

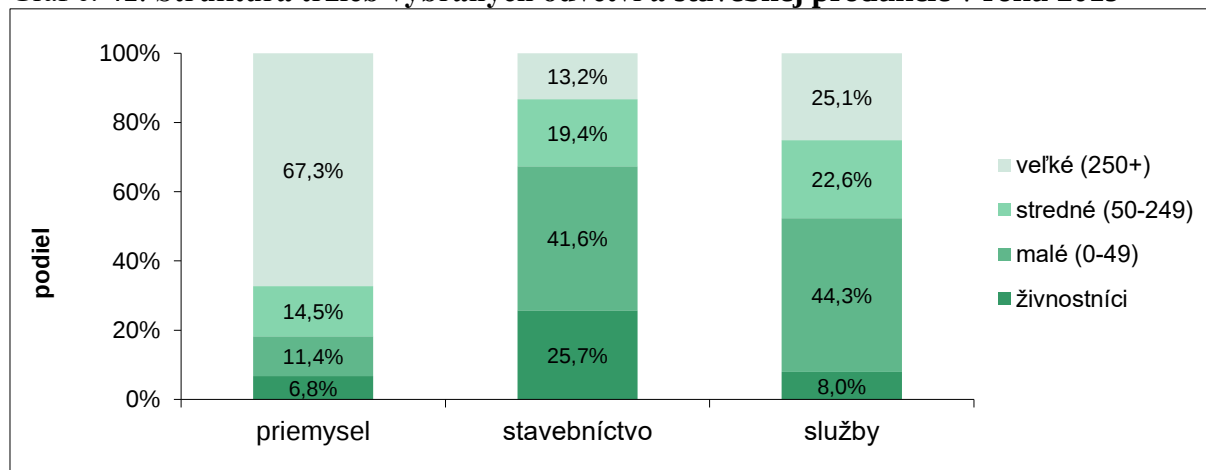
Tab. č. 24: Tržby za vlastné výkony a tovar v službách (vrátane obchodu) podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)

Kategória podnikateľských subjektov	2018	2019	Podiel v roku 2019 v %	Index 2019/2018 v b.c
Živnostníci	8 408,6	7 929,8	8,0%	↓ 94,3
Malé podniky (0-49)	42 420,2	44 110,7	44,3%	↑ 104,0
Stredné podniky (50-249)	21 651,2	22 502,1	22,6%	↑ 103,9
Veľké podniky (250 a viac)	23 855,2	24 944,3	25,1%	↑ 104,6
MSP	72 480,0	74 542,6	74,9%	↑ 102,8
Spolu	96 335,2	99 486,9	100,0%	↑ 103,3

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

Podľa nižšie uvedeného grafu sa malé a stredné podniky významnou mierou podieľajú na celkovom objeme stavebnej produkcie a realizovaných tržieb za vlastné výkony a tovar v jednotlivých odvetviach národného hospodárstva. Najvyšší podiel dosiahli MSP v odvetví stavebníctva, kde tvorili v roku 2019 až 86,8 % celkového objemu stavebnej produkcie. Mierne nižší podiel na celkovom objeme tržieb dosahovali MSP aj v oblasti služieb (vrátane obchodu, 74,9 %). V odvetví priemyslu sú etablovaní významní veľkí výrobcovia. Podiel malých a stredných podnikov je v priemysle prirodzene podstatne nižší. V roku 2019 dosiahol takmer jednu tretinu (32,7 %). Podiel MSP na kumulatívnej hodnote tržieb a stavebnej produkcii všetkých hodnotených odvetví dosiahol 54,7 %.

Graf č. 41: Štruktúra tržieb vybraných odvetví a stavebnej produkcie v roku 2019

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

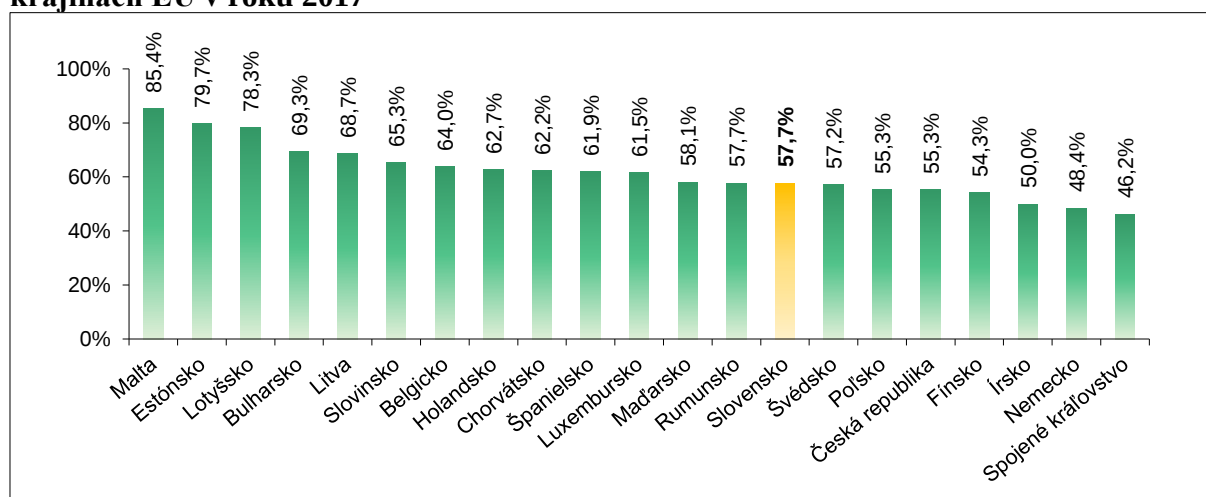
Porovnanie podielu MSP na tržbách v nefinančnej podnikovej ekonomike v SR a v krajinách EÚ

Podľa údajov a metodiky Eurostatu dosiahli slovenské malé a stredné podniky v roku 2017 v nefinančnej podnikovej ekonomike 57,7 % podiel na tržbách za vlastné výkony a tovar. V porovnaní s predchádzajúcim hodnotením sa podiel slovenských MSP na tržbách, podľa údajov Eurostatu, medziročne nezmenil.

Na základe dosiahnutého podielu sa Slovensko v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ nachádza v druhej polovici rebríčka. Najvyšší podiel na tržbách dosiahli MSP pôsobiace na Malte (85,4 %), v Estónsku (79,7 %) a v Lotyšsku (78,3 %). Medzi krajiny s najnižším podielom MSP na objeme tržieb možno zaradiť Spojené kráľovstvo (46,2 %), Nemecko (48,4 %) a Írsko (50,0 %).

V rámci krajín V4 nie sú medzi jednotlivými krajinami zaznamenané významnejšie rozdiely. Vyšší podiel ako Slovensko dosiahlo Maďarsko (58,1 %). Naopak, za Slovenskom sa umiestnilo Poľsko a Česká republika s identickým podielom (55,3 %). Podiel MSP na tržbách v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2017 znázorňuje nasledujúci graf.

Graf č. 42: Podiel MSP na tržbách v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2017

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu. Poznámka: v čase spracovania výstupu neboli dostupné zo strany Eurostatu dáta za EÚ 28 za rok 2017

6.2 Hrubá produkcia

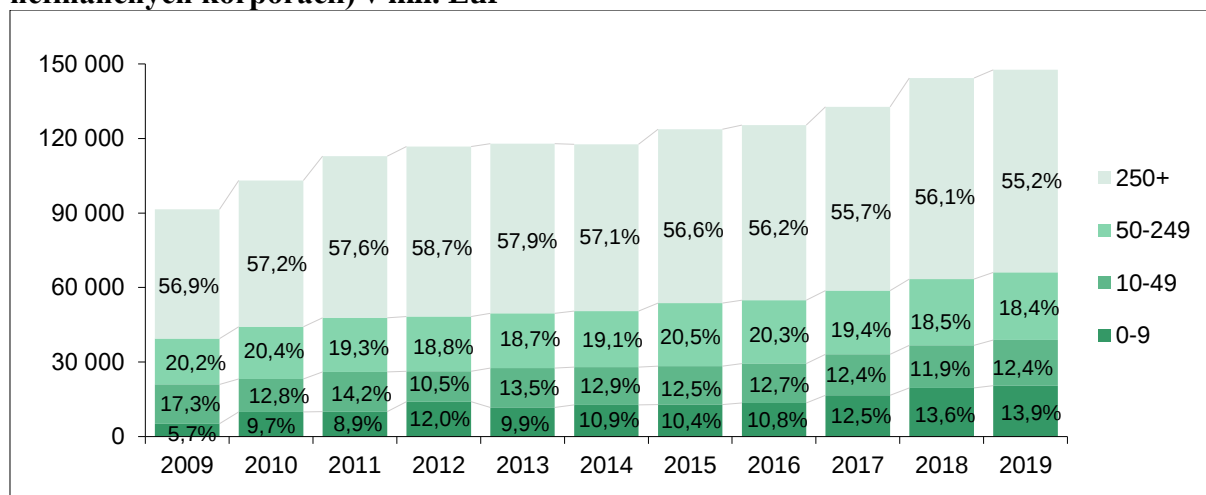
V roku 2019 sa zvýšila hrubá produkcia MSP – právnických osôb v bežných cenách o 4,3 %, čo však predstavuje podstatne nižší rast ako v roku 2018 (7,8 %). V absolútnom vyjadrení dosiahla úroveň 66 085,3 mil. Eur.

Dosiahnutý rast hrubej produkcie MSP súvisel predovšetkým s rastom hrubej produkcie mikropodnikov (0-9), ktorým sa na medzioročnej báze zvýšila o 4,6 % na úroveň 20 498,1 mil. Eur. Mikropodniky (0-9) sa na celkovom prírastku hrubej produkcie v roku 2019 podieľali viac ako jednou štvrtinou (27,0 %). Hrubá produkcia malých podnikov (10-49) sa v roku 2019 zvýšila o 7,3 % na 18 361,7 mil. Eur a hrubá produkcia stredných podnikov (50-249) vzrástla o 2,1 % na 27 225,4 mil. Eur¹².

V roku 2019 dosiahol podiel MSP – právnických osôb na hrubej produkcii v nefinančnom podnikovom sektore 44,8 %, pričom sa oproti predchádzajúcemu roku zvýšil o 0,9 p. b. Z hľadiska dlhodobého časového horizontu (2009-2019) sa dosiahnutý podiel v roku 2019 nachádza na najvyššej hodnote.

V rámci jednotlivých veľkostných kategórií MSP sa medzioročný podiel na hrubej produkcii zvýšil v prípade mikropodnikov (0-9) na 13,9 % (o 0,3 p. b.) a malých podnikov (10-49) na 12,4 % (o 0,5 p. b.). Podiel stredných podnikov (50-249) sa mierne znížil na 18,4 % (pokles o 0,1 p. b.). Na druhej strane, podiel veľkých podnikov – právnických osôb (250+) na hrubej produkcii predstavoval 55,2 %, pričom sa v medzioročnom porovnaní znížil o 0,9 p. b.

Graf č. 43: Vývoj hrubej produkcie podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

¹² Podľa metodiky ŠÚ SR sú za nefinančné korporácie považované ziskovo orientované podnikateľské subjekty zapísané v Obchodnom registri vo všetkých oblastiach činnosti, okrem finančných činností. Patria sem tiež príspevkové organizácie, ktoré svoje výdavky kryjú z viac ako 50 % tržbami.

6.3 Pridaná hodnota

Pridaná hodnota patrí medzi najdôležitejšie kvantitatívne ukazovatele, prostredníctvom ktorých sa hodnotí dosiahnutá výkonnosť sektora malých a stredných podnikov.

V roku 2019 dosiahol rast tvorby pridanej hodnoty MSP – právnických osôb 3,6 %. Pridaná hodnota MSP zaznamenala podstatne nižší nárast ako v roku 2018 (11 %). V absolútnom vyjadrení dosiahla pridaná hodnota MSP úroveň 25 055,0 mil. Eur.

V medziročnom porovnaní sa pridaná hodnota zvýšila v rámci všetkých veľkostných kategórií podnikov, okrem mikropodnikov (0-9), v prípade ktorých zaznamenala pokles o 0,5 % na úroveň 8 917,7 mil. Eur. Pridaná hodnota malých podnikov (10-49) sa v medziročnom porovnaní zvýšila o 4,0 % na úroveň 7 083,5 mil. Eur a stredných podnikov (50-249) o 7,8 % na úroveň 9 053,8 mil. Eur. Rast pridanej hodnoty stredných podnikov bol najvýznamnejší za posledné štyri roky. Pridaná hodnota veľkých podnikov vykázala medziročný nárast 2,5 % a dosiahla úroveň 20 607,8 mil. Eur.

Tab. č. 25: Vývoj pridanej hodnoty právnických osôb – nefinančných korporácií podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)

Kategória podnikateľských subjektov	2017	2018	2019	Podiel v roku 2019 v %	Index 2019/2018 v b.c
Mikropodniky (0-9)	7 618,6	8 966,4	8 917,7	19,5%	↓ 99,5
Malé podniky (10-49)	6 121,6	6 811,2	7 083,5	15,5%	↑ 104,0
Stredné podniky (50-249)	8 034,4	8 401,4	9 053,8	19,8%	↑ 107,8
Veľké podniky (250 a viac)	18 875,9	20 096,0	20 607,8	45,1%	↑ 102,5
MSP	21 774,6	24 179,0	25 055,0	54,9%	↑ 103,6
Spolu	40 650,5	44 275,0	45 662,8	100,0%	↑ 103,1

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

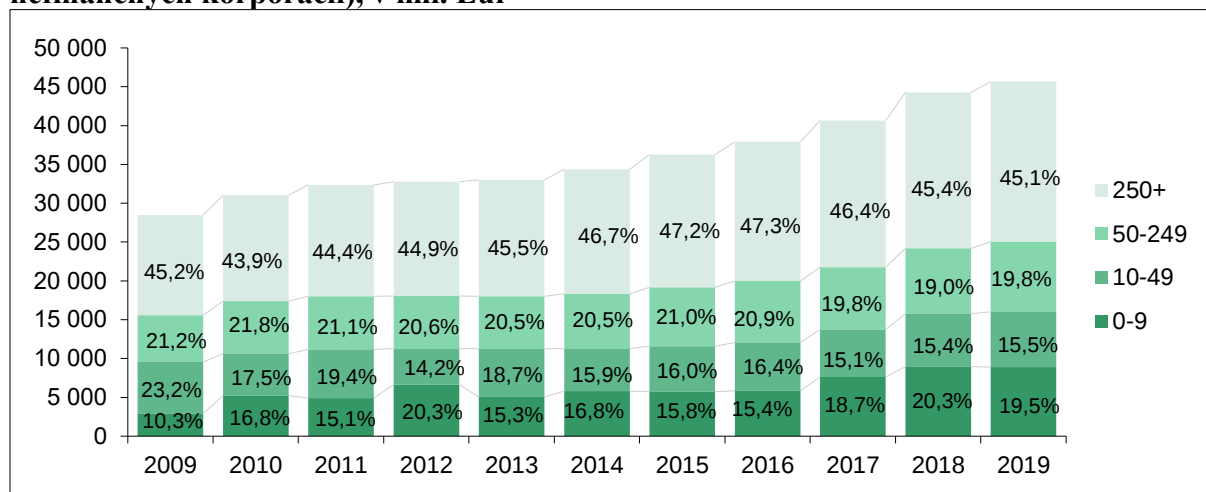
Pozitívny príspevok na tvorbe medziročného prírastku pridanej hodnoty MSP – právnických osôb mali kategórie malých a stredných podnikov, ktorým sa pridaná hodnota v absolútnom vyjadrení zvýšila o 652,4 mil. Eur, resp. o 272,3 mil. Eur. Naopak, negatívny príspevok bol zaznamenaný na strane mikropodnikov, ktorým sa pridaná hodnota znížila o 48,6 mil. Eur.

Z odvetvového hľadiska súvisel rast vytvorenej pridanej hodnoty MSP predovšetkým s rastom pridanej hodnoty MSP v stavebníctve, v službách a v priemysle.

Podiel MSP – právnických osôb na vytvorenej pridanej hodnote v nefinančnom podnikovom sektore dosiahol v roku 2019 úroveň 54,9 %. V medziročnom porovnaní sa dosiahnutý podiel zvýšil o 0,3 p. b. Aktuálne dosiahnutá úroveň podielu MSP je najvyššia za posledných sedem rokov.

V rámci jednotlivých veľkostných kategórií podnikov dosiahol podiel mikropodnikov (0-9) na pridanej hodnote 19,5 % (pokles o 0,8 p. b.). Podiel malých podnikov (10 – 49) predstavoval 15,5 % (nárast o 0,1 p. b.) a podiel stredných podnikov (50-249) 19,8 % (nárast o 0,8 p. b.). Na porovnanie, podiel veľkých podnikov dosiahol 45,1 %, pri medziročnom znížení o 0,3 p. b.

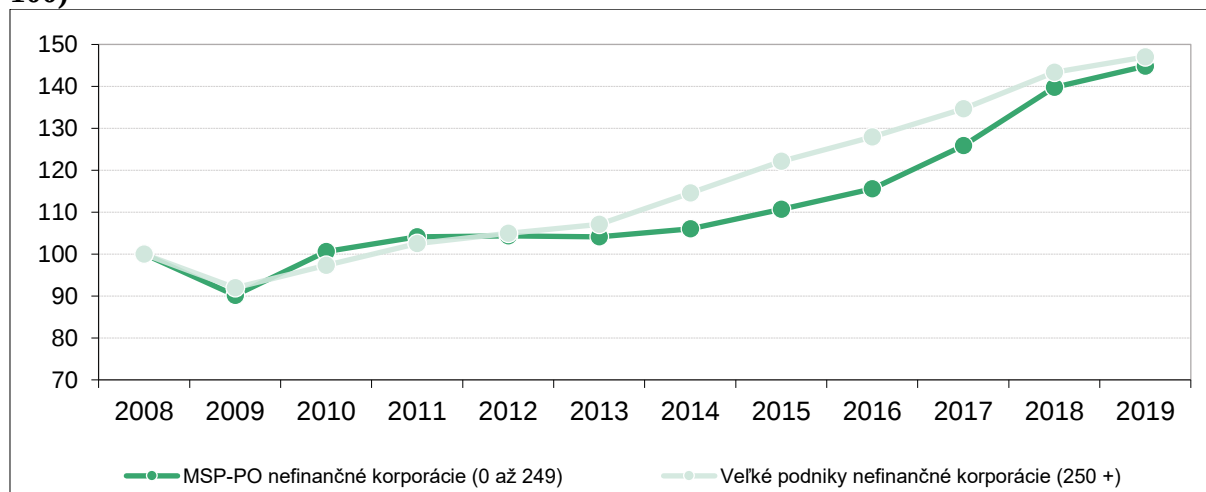
Graf č. 44: Vývoj pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií podnikov (PO - nefinančných korporácií), v mil. Eur

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

V grafe č. 45 je znázornený trend vývoja pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií podnikov od predkrízového roku 2008. Po hospodárskom poklese v roku 2009 si udržiavali malé a stredné podniky vyššiu dynamiku rastu pridanej hodnoty v porovnaní s veľkými podnikmi. Po roku 2012 sa však trend nárastu pridanej hodnoty malých a stredných podnikov nevyrovnal pomerne významnej akcelerácii rastu pridanej hodnoty veľkých podnikov. V období posledných troch rokov však pridaná hodnota MSP rástla dynamickejšie ako v prípade veľkých podnikov, čo sa odrazilo na znižovaní rozdielu v trende vývoja medzi MSP a veľkými podnikmi.

Graf č. 45: Trend vývoja pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií podnikov (2008 = 100)

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

V rámci hlavných zložiek HDP bol nárast pridanej hodnoty malých a stredných podnikov, ktoré sa vo väčšej miere orientujú na domáci trh, v posledných rokoch podporovaný predovšetkým pozitívnym vývojom domáceho dopytu.

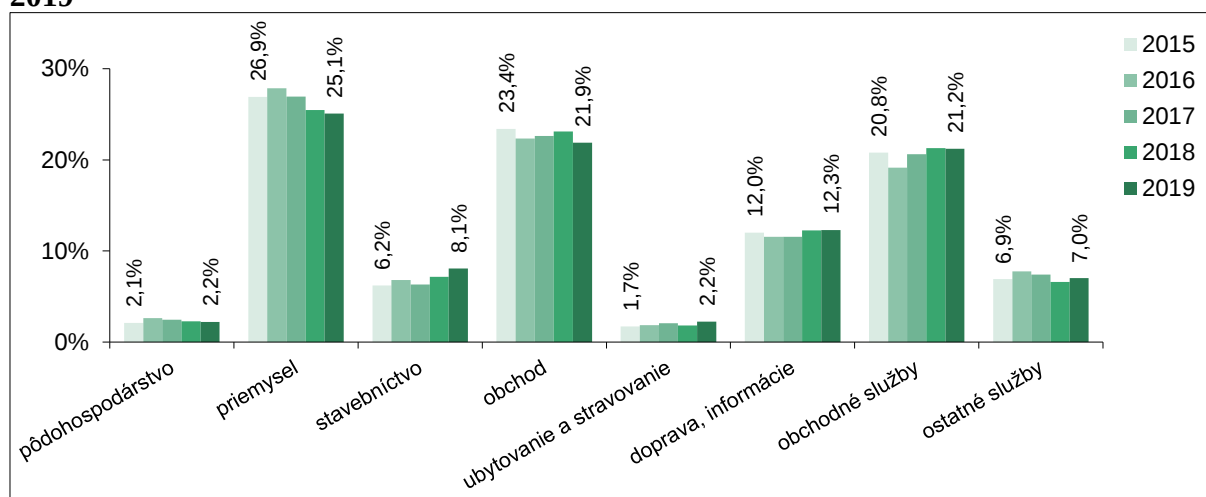
Odvetvová štruktúra pridanej hodnoty MSP

Najvýznamnejším sektorom z pohľadu tvorby pridanej hodnoty MSP zostáva priemysel. V roku 2019 viac ako jednu štvrtinu (25,1 %) z celkovej pridanej hodnoty MSP – právnických osôb vytvorili MSP v oblasti priemyslu. Postavenie priemyslu z pohľadu tvorby pridanej hodnoty MSP sa však v posledných rokoch oslabuje.

Podiel obchodu na celkovej vytvorenej hodnote MSP dosiahol viac ako jednu pätinu (21,9 %), pričom v medziročnom porovnaní poklesol. Viac ako jednu pätinu (21,2 %) dosiahli aj obchodné služby, pričom sa ich podiel po predchádzajúcom náraste znížil. Odvetvie dopravy, informačných a komunikačných činností dosiahlo podiel 12,3 %.

Podiel ostatných odvetví bol na podstatne nižšej úrovni, čo poukazuje na menšiu významnosť uvedených odvetví na tvorbe pridanej hodnoty MSP. Podiel stavebníctva na tvorbe pridanej hodnoty MSP sa zvýšil na 8,1 %, ostatných služieb na 7,0 %, pôdohospodárstva sa znížil na 2,2 % a ubytovania a stravovania narástol na 2,2 %.

Graf č. 46: Odvetvová štruktúra pridanej hodnoty nefinančných MSP – PO v rokoch 2015-2019

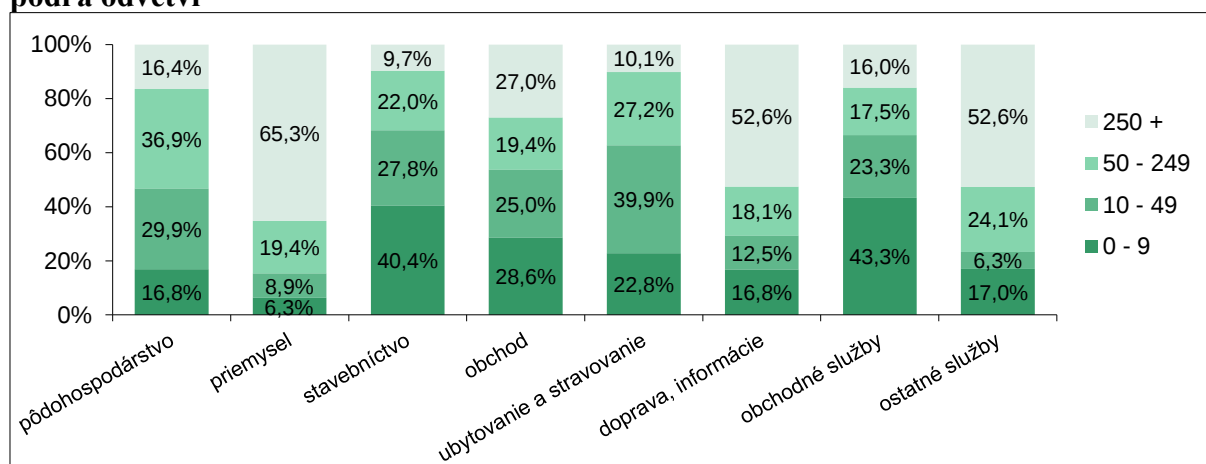

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

Najvyšší podiel na vytvorenej pridanej hodnote dosahujú malé a stredné podniky – právnické osoby v stavebníctve (90,3 %), v odvetví ubytovania a stravovania (89,9 %), v obchodných službách (84 %) a v pôdohospodárstve (83,6 %). V obchode predstavoval podiel malých a stredných podnikov na vytvorenej pridanej hodnote takmer tri štvrtiny (73,0 %).

V ostatných odvetviach sa prejavovala výraznejšia dominancia veľkých podnikov na vytvorenej pridanej hodnote. Menej ako polovicu predstavoval podiel MSP na vytvorenej pridanej hodnote v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (47,4 %) a v ostatných službách (47,4 %). Viac ako jednu tretinu dosiahol podiel MSP na vytvorenej pridanej hodnote v priemysle (34,7 %).

Graf č. 47: Veľkostná štruktúra pridanej hodnoty nefinančných MSP – PO v roku 2019 podľa odvetví

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

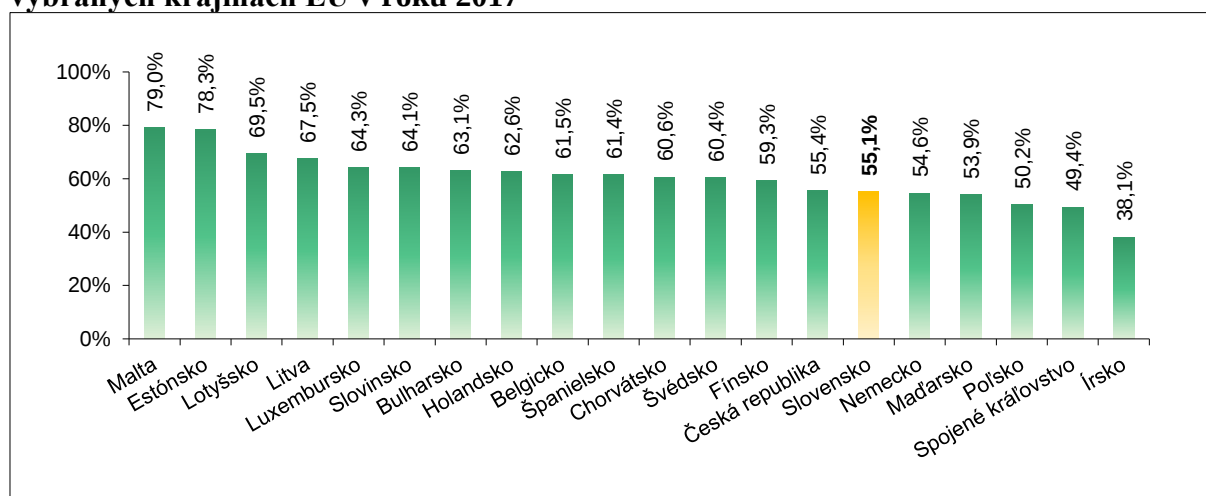
Porovnanie tvorby pridanej hodnoty MSP v SR a v krajinách EÚ

Podľa údajov a metodiky Eurostatu dosahuje podiel malých a stredných podnikov na vytvorenej pridanej hodnote na Slovensku (55,1 %) naďalej nižšiu úroveň ako vo väčšine krajín EÚ.

V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa na podpriemernej úrovni v danom porovnaní nachádzajú aj ostatné krajiny V4: Česká republika (55,4 %), Maďarsko (53,9 %) a Poľsko (50,2 %). Najvyšší podiel na vytvorenej pridanej hodnote dosahujú malé a stredné podniky na Malte (79,0 %), v Estónsku (78,3 %) a v Lotyšsku (69,5 %).

Naopak najnižší podiel bol zaznamenaný v Írsku (38,1 %) a v Spojenom kráľovstve (49,4 %).

Graf č. 48: Podiel MSP na pridanej hodnote v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2017

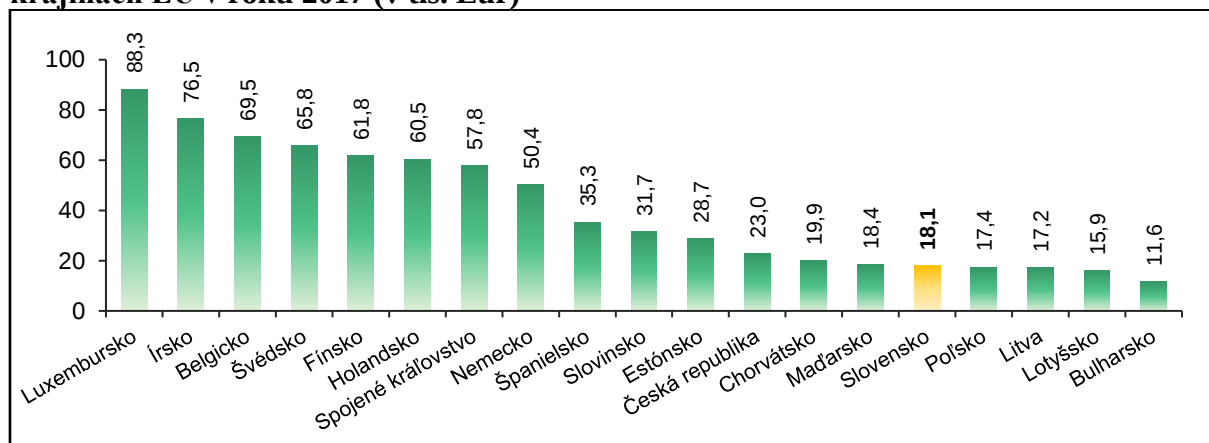

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

6.4 Produktivita práce

Produktivita práce je dôležitý ukazovateľ, ktorý odzrkadľuje úroveň konkurencieschopnosti a ekonomickej výkonnosti sektora MSP. Podľa údajov Eurostatu **malé a stredné podniky na Slovensku zaostávajú v dosiahnutej úrovni produktivity práce** za svojimi konkurentami v krajinách EÚ. V roku 2017 dosahovali MSP na Slovensku produktivitu práce na úrovni 18,1 tisíc Eur (objem vytvorenej pridanej hodnoty na jednu zamestnanú osobu). **V krajinách EÚ-28 dosahuje produktivita práce MSP takmer dva a pol násobne vyššiu úroveň (42,3 tisíc Eur, údaj za rok 2016) ako na Slovensku.** Podpriemernou úrovňou dosiahnutej produktivity práce sa vyznačujú aj ostatné krajiny V4. Najvyššiu produktivitu práce dosahujú malé a stredné podniky v krajinách ako Luxembursko (88,3 tisíc Eur), Írsko (76,5 tisíc Eur) a Belgicko (69,5 %). Naopak najnižšia je zaznamenaná v Bulharsku (11,6 tisíc Eur), v Lotyšsku (15,9 %) a v Litve (17,2 %).

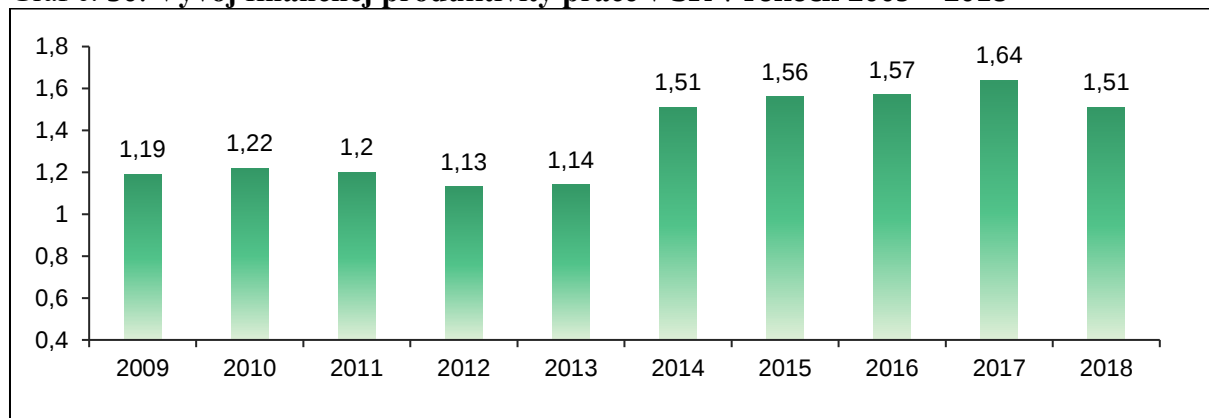
Graf č. 49: Produktivita práce MSP v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2017 (v tis. Eur)

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Produktivita práce bola kalkulovaná ako celkový objem pridanej hodnoty na počet zamestnaných osôb.

Úroveň výkonnosti malých a stredných podnikov je možné posudzovať aj prostredníctvom vývoja finančnej produktivity práce, spracovanej z finančných výkazov podnikateľských subjektov. Finančná produktivita práce vyjadruje koľko eur pridanej hodnoty je vyprodukovaných z eura osobných nákladov. V roku 2018 dosiahol medián finančnej produktivity práce MSP 1,51 Eura, pričom sa v medzioročnom porovnaní znížil o 0,13 Eura.

Graf č. 50: Vývoj finančnej produktivity práce v SR v rokoch 2009 – 2018

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA. Ukazovateľ vyjadruje koľko € pridanej hodnoty vyprodukuje 1 € osobných nákladov.

6.5 Zisk pred zdanením

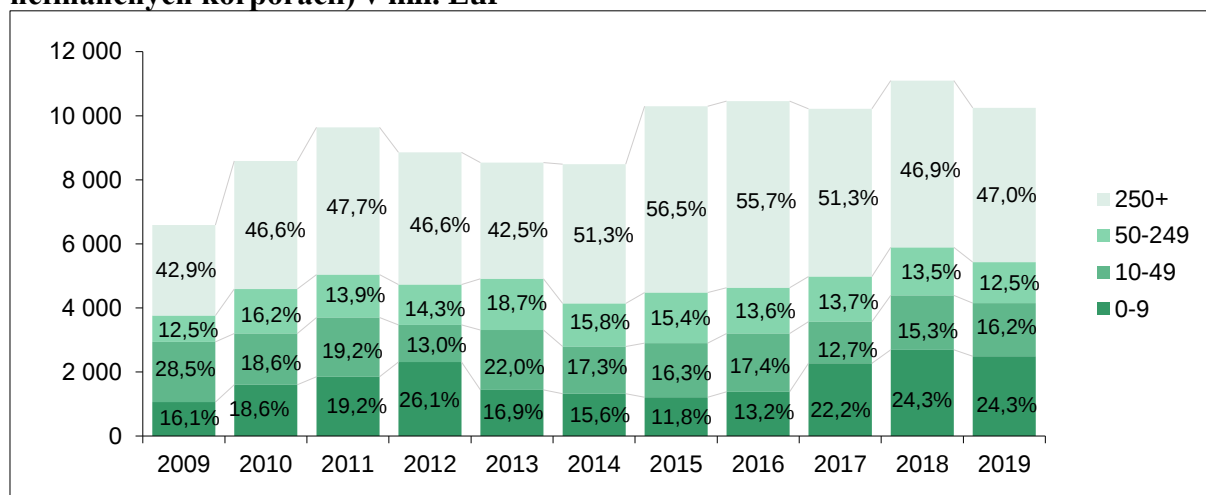
V podnikateľskej praxi patrí zisk medzi najčastejšie používané absolútne ukazovatele finančnej výkonnosti. **V roku 2019 sa zisk malých a stredných podnikov – právnických osôb v nefinančnom podnikovom sektore znížil o 7,8 %.** V absolútnom vyjadrení dosiahol hodnotu 5 430,0 mil. Eur.

Z pohľadu jednotlivých veľkostných kategórií MSP sa medziročná tvorba zisku znížila v rámci všetkých kategórií podnikov. Zisk pred zdanením mikropodnikov (0-9) sa medziročne znížil o 7,4 % na úroveň 2 492,7 mil. Eur, zisk pred zdanením malých podnikov (10-49) medziročne poklesol o 2,6 % na úroveň 1 654,8 mil. Eur a zisk stredných podnikov (50-249) sa znížil o 14,1 % na úroveň 1 282,8 mil. Eur.

Na porovnanie, zisk pred zdanením veľkých podnikov (250 +) v medziročnom porovnaní poklesol o 7,6 % na hodnotu 4 810,0 mil. Eur.

Podiel MSP – právnických osôb na zisku pred zdanením v nefinančnom podnikovom sektore v roku 2019 dosiahol 53,0 %. V porovnaní s rokom 2018 sa takmer nezmenil. Napriek miernemu poklesu je dosiahnutý podiel druhý najvyšší od roku 2013. Na celkovej tvorbe zisku v nefinančnom podnikovom sektore sa v roku 2019 podieľali mikropodniky takmer jednou štvrtinou (24,3 %). Podiel malých podnikov sa zvýšil na 16,2 % a podiel stredných podnikov naopak poklesol na 12,5 %. Podiel veľkých podnikov (47,0 %) zostal na približne rovnakej úrovni ako v roku 2018.

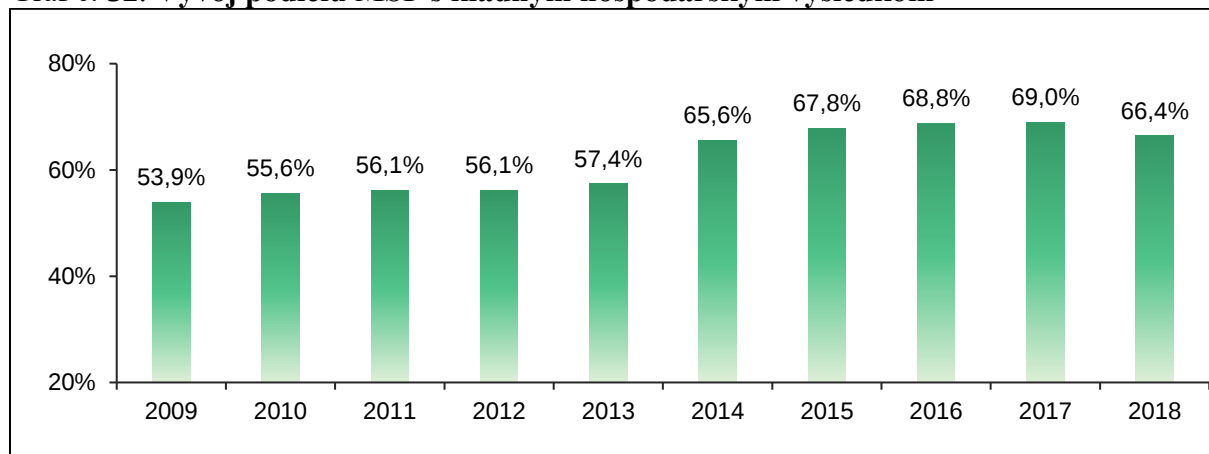
Graf č. 51: Vývoj zisku pred zdanením podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj v oblasti tvorby zisku MSP je možné pozorovať aj na nižšie uvedenom grafe, na ktorom je znázornený podiel malých a stredných podnikov s dosiahnutým kladným hospodárskym výsledkom od roku 2009. V roku 2018 dosahovali na Slovensku dve tretiny (66,4 %) malých a stredných podnikov kladný hospodársky výsledok (vrátane nulového hospodárskeho výsledku), pričom uvedený podiel sa v medziročnom porovnaní mierne znížil.

Graf č. 52: Vývoj podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Najnižší podiel subjektov s kladným hospodárskym výsledkom je dosahovaný v rámci kategórie mikropodnikov (65,4 %), najvyšší zaznamenávajú stredné podniky (81,6 %). Medzi odvetvia s najvyšším podielom MSP s kladným hospodárskym výsledkom je možné zaradiť pôdohospodárstvo (70,7 %) a stavebníctvo (68,7 %).

Z regionálneho hľadiska patria Trenčiansky (68,6 %) a Žilinský kraj (68,0 %) medzi regióny s najvyšším podielom MSP s kladným hospodárskym výsledkom. Najnižší podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom bol v poslednom dostupnom roku zaznamenaný v Bratislavskom kraji (64,7 %).

6.6 Tvorba hrubého fixného kapitálu

Investičnú aktivitu podnikov je možné hodnotiť prostredníctvom tvorby hrubého fixného kapitálu. Podľa metodiky ŠÚ SR zahŕňa tvorba hrubého fixného kapitálu nadobudnutie dlhodobého majetku zníženého o úbytok (resp. predaj) dlhodobého majetku výrobcami – rezidentmi v priebehu daného obdobia, pričom pod dlhodobým majetkom sa rozumejú hmotné a nehmotné aktíva, ktoré boli vyrobené ako produkcia vo výrobnom procese a budú sa používať opakovane alebo trvalo po dobu dlhšiu ako 1 rok.

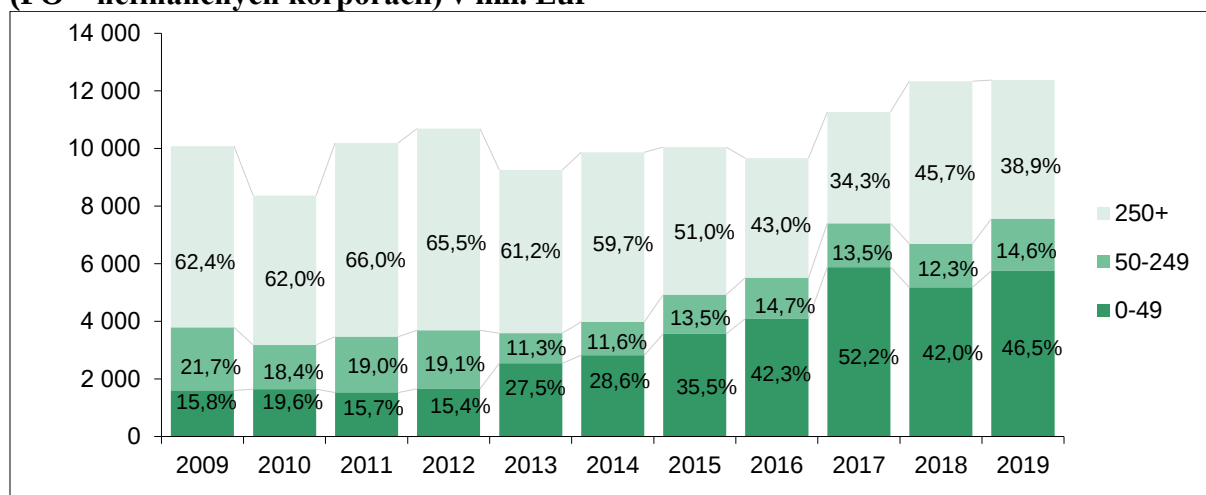
Investičná aktivita malých a stredných podnikov zaznamenala v roku 2019 pozitívny vývoj. Tvorba hrubého fixného kapitálu MSP sa v medziročnom porovnaní zvýšila o 12,9 %. V absolútnom vyjadrení dosiahla tvorba hrubého fixného kapitálu MSP objem 7 562,5 mil. Eur.

Nárast investičnej aktivity malých a stredných podnikov bol ovplyvnený zvýšenou tvorbou hrubého fixného kapitálu na strane malých podnikov (0-49), ako aj stredných podnikov (50-249).

V porovnaní s rokom 2018 sa tvorba hrubého fixného kapitálu malých podnikov zvýšila o 11,1 % na úroveň 5 751,7 mil. Eur. Tvorba hrubého fixného kapitálu stredných podnikov sa zvýšila až o 19,3 % na úroveň 1 810,8 mil. Eur. Na porovnanie, tvorba hrubého fixného kapitálu veľkých podnikov zaznamenala pokles o 14,7 % na úroveň 4 815,8 mil. Eur.

Podiel MSP – právnických osôb na tvorbe hrubého fixného kapitálu sa zvýšil z 54,3 % v roku 2018 na 61,1 % v roku 2019. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií MSP sa na tvorbe hrubého fixného kapitálu v roku 2019 najväčšou mierou podieľali malé podniky, ktorých podiel predstavoval 46,5 %, čo bolo o 4,5 p. b. viac ako v predchádzajúcom roku. Podiel stredných podnikov v medziročnom porovnaní mierne vzrástol (o 2,3 p. b.) na 14,6 %. Podiel veľkých podnikov sa v roku 2019 znížil na 38,9 %.

Graf č. 53: Vývoj tvorby hrubého fixného kapitálu podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

7

POSTAVENIE MSP V ZAHRANIČNOM OBCHODE SR

Podľa predbežných údajov Štatistického úradu SR a NBS sa v roku 2019 zo Slovenska vyviezli **tovary a služby v celkovej hodnote 87 713,7 mil. Eur** pri medziročnom raste v bežných cenách o 1,7 %. **Dovoz tovarov a služieb** sa medziročne zvýšil o 2,8 % a **dosiahol úroveň 86 738,5 mil. Eur**.

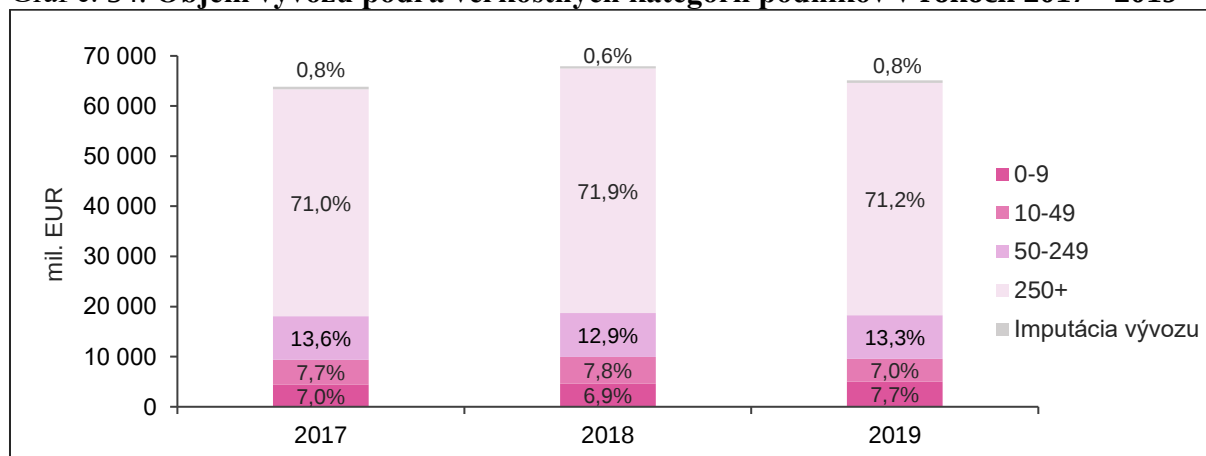
Vývoz samotných tovarov sa medziročne zvýšil o 1,5 % na úroveň 77 150,3 mil. Eur. V porovnaní s rokom 2018 vzrástol aj dovoz tovarov o 2,5 % a dosiahol hodnotu 76 876,9 mil. Eur. **Exportná výkonnosť ekonomiky**, vyjadrujúca podiel vývozu výrobkov a služieb na HDP, **dosiahla v roku 2019 hodnotu 93,1 %**. **Dovozná náročnosť**, ktorú možno interpretovať ako podiel dovozu výrobkov a služieb na HDP **predstavovala 92,1 %**.

7.1 Vývoz MSP

Predbežné výsledky zahraničného obchodu Slovenska za rok 2019 naznačujú medziročný pokles vývozu tovarov malých a stredných podnikov o 2,5 %. V absolútnom vyjadrení dosiahol vývoz MSP 18 243,5 mil. Eur (do údajov neboli započítané operácie vykonávané zahraničnými osobami). V porovnaní s rokom 2018 sa hodnota celkového vývozu MSP znížila o 459,3 mil. Eur.¹³

Vývoj objemu vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov za ostatné tri roky sumarizuje graf č. 54¹⁴. Medzi rokom 2019 a 2018 došlo k poklesu objemu vývozu v prípade malých i stredných podnikov. Vývoz sa medziročne zvýšil len vo veľkostnej kategórii mikropodnikov o 7,8 %, čo predstavuje hodnotu 362,0 mil. Eur. Hodnota vývozu najvýraznejšie poklesla v kategórii malých podnikov o 13,6 %. V absolútnom vyjadrení o 718,2 mil. Eur. Miernejšie klesala hodnota vývozu u stredných podnikov, medziročne o 1,2 %, resp. o 103,0 mil. Eur. Najväčší vplyv na medziročný vývoj celkového vývozu Slovenska mali veľké podniky. Tie v roku 2019 znížili objem vývozu o 5,0 %, čo v absolútnom vyjadrení znamená pokles o 2 452,7 mil. Eur.

Graf č. 54: **Objem vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov v rokoch 2017 - 2019**

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR.

¹³ Medziročné porovnanie je spracované na základe a predbežných výsledkov štatistiky zahraničného obchodu za rok 2019 a definitívnych výsledkov za rok 2018.

¹⁴ V súvislosti so zavedením novej metodiky ŠÚ SR sa začali do štatistiky zahraničného obchodu imputovať hodnoty vybraných obchodných operácií (pre plyn a elektrinu). Z tohto dôvodu metodika použitá v predchádzajúcich ročníkoch nie je kompatibilná s novou metodikou. Za účelom zachytenia medziročných zmien boli údaje od roku 2017 prepočítané podľa súčasnej metodiky.

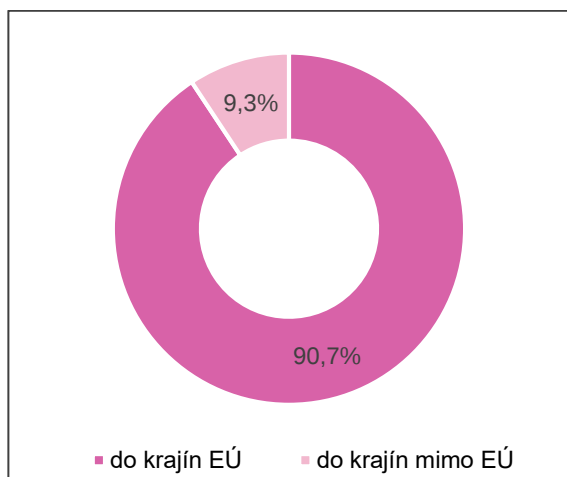
Malé a stredné podniky sa na celkovom vývoze Slovenska v roku 2019 podieľali 28,0 %. V prípade započítania operácií zahraničných osôb, by sa podiel MSP na celkovom vývoze znížil na 22,7 %. Mikropodniky (0 - 9) realizovali 7,7 % objemu celkového vývozu, čo predstavuje 5 015,9 mil. Eur (v kategórii mikropodnikov sú zahrnuté aj podniky s nezisteným počtom zamestnancov). Veľkostná kategória malých podnikov (10 - 49) sa na celkovom vývoze podieľala 7,0 %, v absolútnom vyjadrení 4 554,5 mil. Eur. Stredné podniky (50 - 249) realizovali 13,3 % vývozu v objeme 8 673,2 mil. Eur. Podiel veľkých podnikov sa znížil na 71,2 %, pričom hodnota vývozu veľkých podnikov dosiahla úroveň 46 361,4 mil. Eur.

Pri celkovom počte 595 371 aktívnych malých a stredných podnikov, ktoré boli v roku 2019 evidované v Registri organizácii ŠÚ SR, **vykonávalo podľa predbežných údajov ŠÚ SR vývoz tovaru 31 392 MSP**, čo predstavuje 5,3 %. Početnosť vyvážajúcich sa medzioročne zvýšila o 908 MSP.

Teritoriálna štruktúra vývozu MSP

Teritoriálna štruktúra vývozu malých a stredných podnikov na Slovensku sa dlhodobo vyznačuje dominanciou spoločného trhu EÚ, kde má Slovensko svojich najvýznamnejších obchodných partnerov ako napr. Nemecko, Česko, Maďarsko, Poľsko alebo Rakúsko. **V roku 2019 predstavoval podiel vývozu malých a stredných podnikov do členských krajín EÚ 90,7 % z celkového vývozu MSP.** V absolútnom vyjadrení to predstavuje vyvezený tovar v hodnote 16 543,8 mil. Eur. Vývoz do starých členských krajín EÚ-15 dosiahol podiel 47,7 %. Ďalších 43,0 % vývozu smerovalo do nových členských krajín EÚ-13. **Podiel vývozu MSP do krajín mimo EÚ sa medzioročne mierne zvýšil o 0,5 p. b. na 9,3 %, čo predstavuje objem vývozu v hodnote 1 699,7 mil. Eur.**

Graf č. 55: Teritoriálna štruktúra vývozu MSP v roku 2019

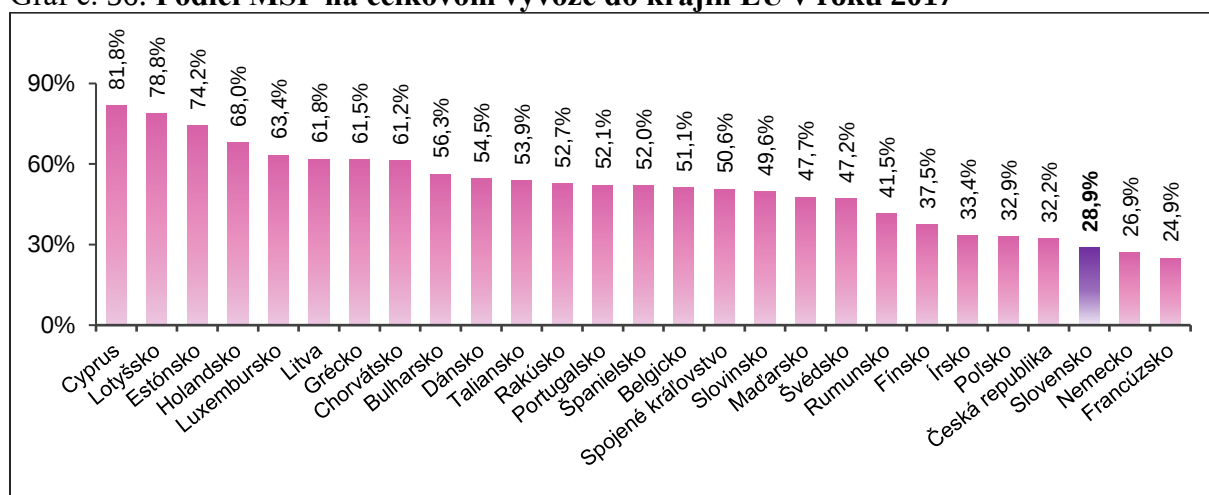

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

MSP na Slovensku realizujú 28,9 % celkového vývozu do krajín EÚ. **V medzinárodnom porovnaní sa Slovensko zaraďuje medzi krajiny EÚ s najslabším pomerom.** To znamená, že viac ako dve tretiny vývozu do krajín EÚ realizujú veľké podniky. Nižší podiel ako Slovensko dosiahlo už len Nemecko (26,9 %) a Francúzsko (24,9 %). Postavenie jednotlivých členských krajín EÚ podľa podielu MSP na celkovom vývoze do krajín EÚ znázorňuje graf č. 56.

Na opačnom konci rebríčka, teda medzi krajinami s najväčším podielom malých a stredných podnikov na vývoze do krajín EÚ, sa už dlhodobo umiestňujú krajiny ako: Cyprus (81,8 %), Lotyšsko (78,8 %), Estónsko (74,2 %) alebo Holandsko (68,0 %). Vyšší podiel MSP na vývoze do krajín EÚ dosahujú aj ostatné krajiny V4. V Maďarsku realizovali MSP 47,7 % z celkového vývozu do krajín EÚ a v Poľsku a Českej republike približne jednu tretinu.

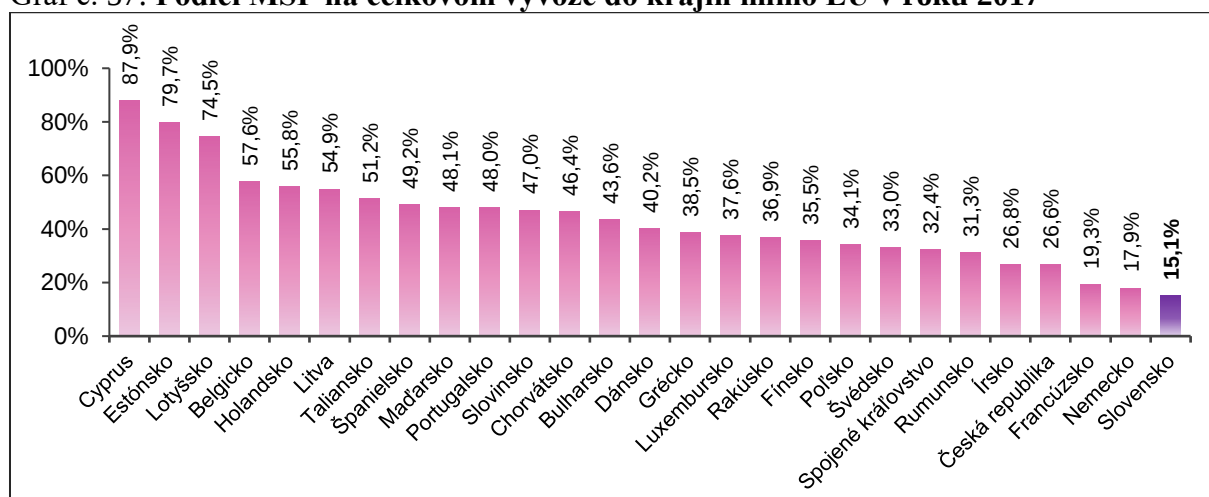
Graf č. 56: Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín EÚ v roku 2017

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Poznámka: údaje nezahŕňajú obchodné operácie podnikov s nezisteným počtom zamestnancov. Porovnanie bolo spracované za vybrané krajiny EÚ, pre ktoré boli v čase spracovania materiálu dostupné údaje podľa veľkostných kategórií podnikov (nezačlenená Malta).

Pri vývoze MSP do krajín mimo EÚ sa Slovensko umiestnilo medzi ostatnými členskými štátmi na poslednej priečke. **MSP tvorili len 15,1 % z celkového vývozu zo Slovenska do tretích krajín.** Aj v roku 2017 sa potvrdila pozícia Slovenska z predchádzajúcich rokov, kedy podiel MSP na celkovom vývoze do krajín mimo EÚ nepresiahol ani 18 %. Najvyšší podiel na vývoze do krajín mimo EÚ dosiahli malé a stredné podniky na Cypre (87,9 %). S miernym odstupom nasledovali Estónsko (79,7 %) a Lotyšsko (74,5 %). Výrazne vyššie zastúpenie MSP na vývoze mimo jednotný trh EÚ dosiahli aj ostatné krajiny V4. MSP v Maďarsku realizovali takmer polovicou (48,1 %) celkového vývozu Maďarska mimo EÚ, poľské MSP prispeli viac ako jednou tretinou (34,1 %) a MSP z Českej republiky viac ako štvrtinou (26,6 %).

Graf č. 57: Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín mimo EÚ v roku 2017

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Poznámka: údaje nezahŕňajú obchodné operácie podnikov s nezisteným počtom zamestnancov. Porovnanie bolo spracované za vybrané krajiny EÚ, pre ktoré boli v čase spracovania materiálu dostupné údaje podľa veľkostných kategórií podnikov (nezačlenená Malta).

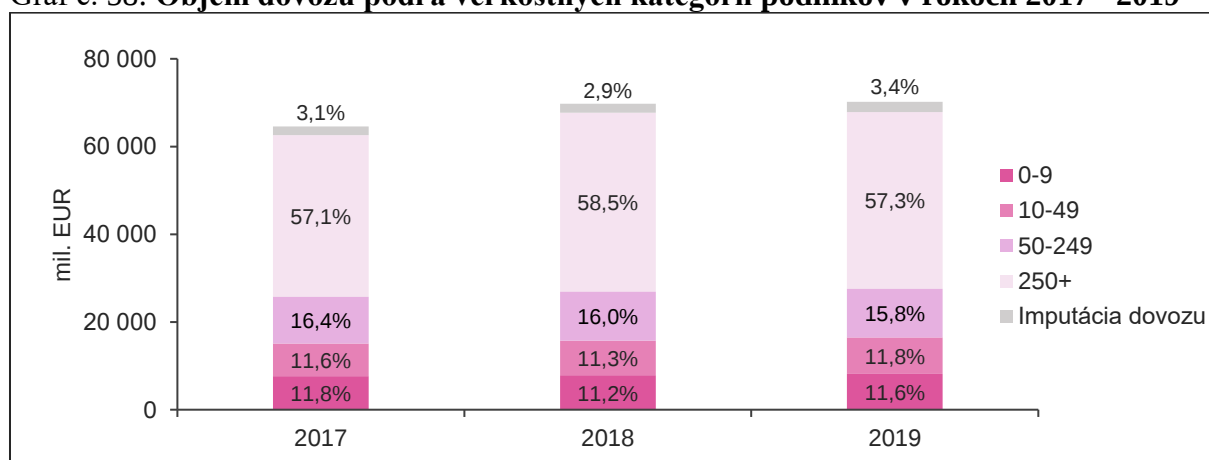
7.2 Dovoz MSP

Podľa predbežných výsledkov Štatistického úradu SR **dosiahol dovoz MSP v roku 2019 úroveň 27 590,9 mil. Eur**, pri medziročnom náraste o 2,5 % (resp. o 680,6 mil. Eur). Do údajov neboli započítané operácie vykonávané zahraničnými osobami.

V medziročnom porovnaní sa zvýšil dovoz v kategórii mikropodnikov a malých podnikov. **Najdynamickejšie (o 5,1 %) rástol dovoz v prípade malých podnikov, čo v absolútnom vyjadrení znamená nárast hodnoty dovezených tovarov o 405,4 mil. Eur.** Pomalším tempom o 4,3 % (resp. 337,3 mil. Eur.) rástol dovoz realizovaný mikropodnikmi. Medziročný pokles dovozu o 0,6 % bol zaznamenaný vo veľkostnej kategórii stredných podnikov. Dovoz sa znížil aj v kategórii veľkých podnikov, medziročne o 1,3 %. V absolútnom vyjadrení to predstavuje pokles hodnoty dovezeného tovaru o 523,3 mil. Eur.

V roku 2019 dosiahol podiel malých a stredných podnikov na celkovom dovoze 39,3 %. Veľkostná kategória mikropodnikov zrealizovala 11,6 % celkového dovozu na Slovensko v hodnote 8 181,1 mil. Eur. Malé podniky sa na celkovom dovoze podieľali 11,8 %, v absolútnom vyjadrení 8 281,9 mil. Eur a stredné podniky doviezli 15,8 % všetkých tovarov v hodnote 11 127,9 mil. Eur. Viac ako polovicu (57,3 %) dovozu v hodnote 40 248,1 mil. Eur realizovali veľké podniky.

Graf č. 58: Objem dovozu podľa veľkostných kategórií podnikov v rokoch 2017 - 2019

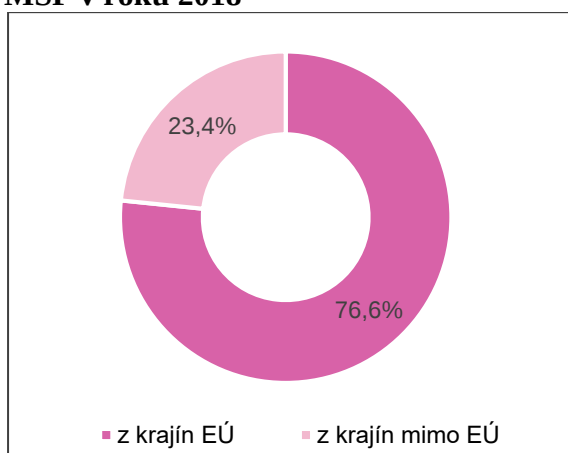

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

Teritoriálna štruktúra dovozu MSP

Údaje o zahraničnom obchode Slovenska vypovedajú o určitej podobnosti v orientácii malých a stredných podnikov pri vývoze a dovoze, pričom v oboch prípadoch zohráva dôležitú úlohu jednotný trh EÚ. **Malé a stredné podniky doviezli v roku 2019 z členských krajín EÚ-28 viac ako tri štvrtiny (76,6 %, resp. 21 138,9 mil. Eur) z celkového dovozu MSP na Slovensko.**

Graf č. 59: Teritoriálna štruktúra dovozu MSP v roku 2018

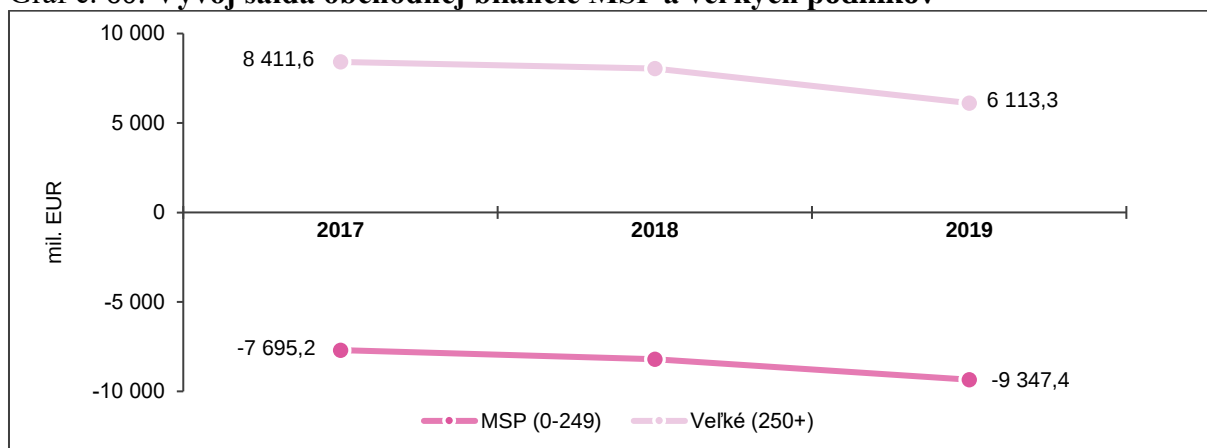
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2018 došlo k poklesu podielu dovozu z krajín EÚ o 1,2 p. b. Dovoz z tzv. starých členských krajín EÚ-15 tvoril podiel 40,4 % a dovoz z nových členských krajín EÚ-13 ďalších 36,2 %. **Podiel dovozu MSP z tretích krajín predstavoval 23,4 %** a medziročne vzrástol o 1,2 p. b.¹⁵

Na základe vývoja vývozu a dovozu tovarov od roku 2017 (graf č. 60), možno sledovať pretrvávajúci trend pasívneho salda zahraničného obchodu v kategórii malých a stredných podnikov. V prípade veľkých podnikov je saldo zahranično-obchodnej bilancie kladné, no aj v tejto veľkostnej

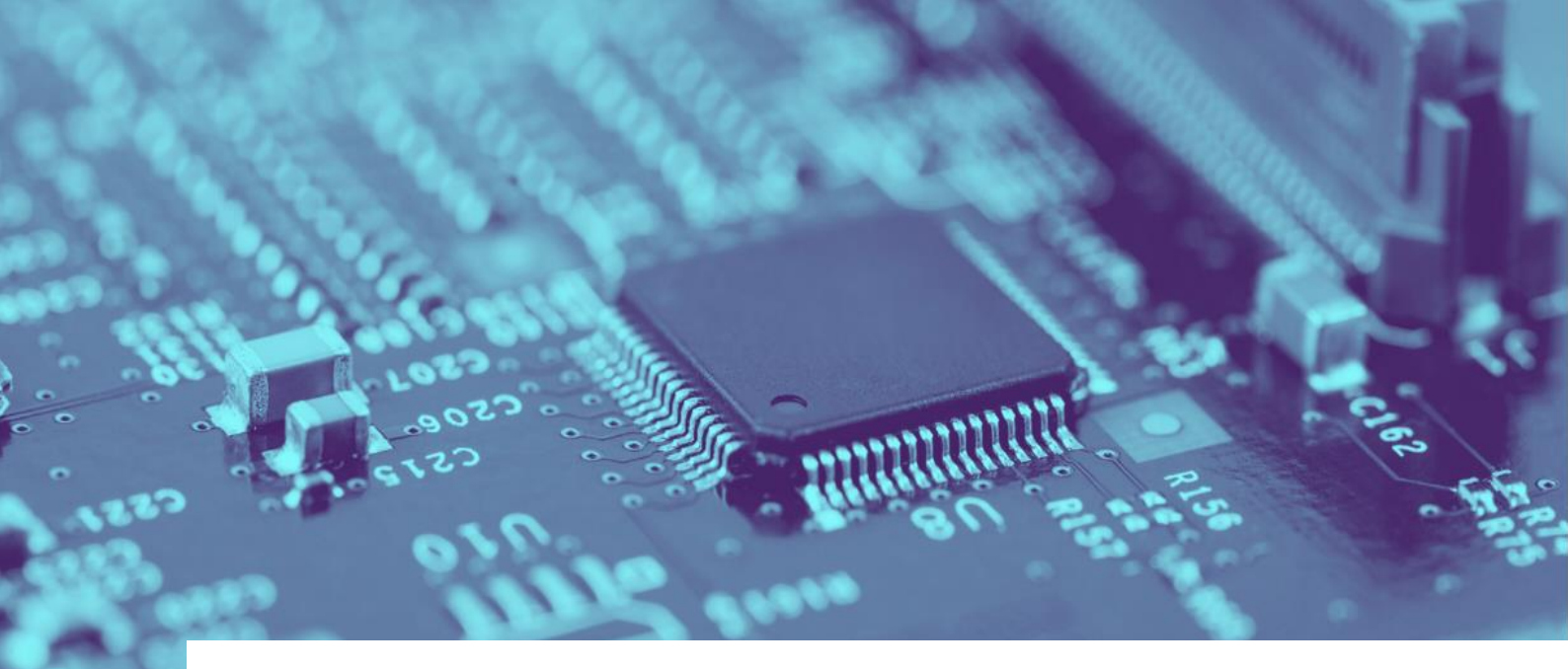
kategórii dochádza k postupnému poklesu. **Pasívne saldo MSP dosiahlo v roku 2019 hodnotu 9 347,4 mil. Eur.** V porovnaní s predchádzajúcim rokom to predstavuje medziročné zhoršenie zahranično-obchodnej bilancie o 1 139,9 mil. Eur, resp. o 13,9 %. Zhoršujúce sa postavenie MSP na zahraničnom obchode Slovenska indikuje aj postupujúci trend zvyšovania pasívneho salda zahraničného obchodu MSP, ktoré bolo zaznamenané už tri roky po sebe.

Graf č. 60: Vývoj salda obchodnej bilancie MSP a veľkých podnikov

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

¹⁵ Podrobnejšie štatistické informácie o zahranično-obchodných aktivitách malých a stredných podnikov sú vyhodnotené vo výstupe Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR, ktorý je každoročne publikovaný na: <http://monitoringmsp.sk/2020/05/15/analyticke-a-statisticke-vystupy-pravidelne/>

8

HIGH-TECH UKAZOVATELE MSP

8.1 Početnosť a štruktúra MSP v high-tech odvetviach

Úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky je možné posudzovať okrem iných ukazovateľov aj prostredníctvom štatistických ukazovateľov high-tech. Štatistika high-tech je založená na definícii technologických sektorov, pri ktorých sa berie do úvahy intenzita výskumu a vývoja v danom odvetví vyjadrená podielom výdavkov na výskum a vývoj z pridanej hodnoty. Odvetvia sú vymedzené prostredníctvom klasifikácie SK NACE.

Odvetvia s vysokou technologickou úrovňou (high-tech) zahŕňajú ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja. Medzi high-tech odvetvia sa zaraďujú nasledovné ekonomické činnosti:

High-tech odvetvia priemyselnej výroby

- 21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceutických prípravkov
- 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov
- 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení

High-tech odvetvia služieb (poznatkovo/znalostne intenzívne služby s vysokou technologickou úrovňou)

- 59 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok
- 60 činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie
- 61 telekomunikácie
- 62 počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby
- 63 informačné služby
- 72 vedecký výskum a vývoj¹⁶

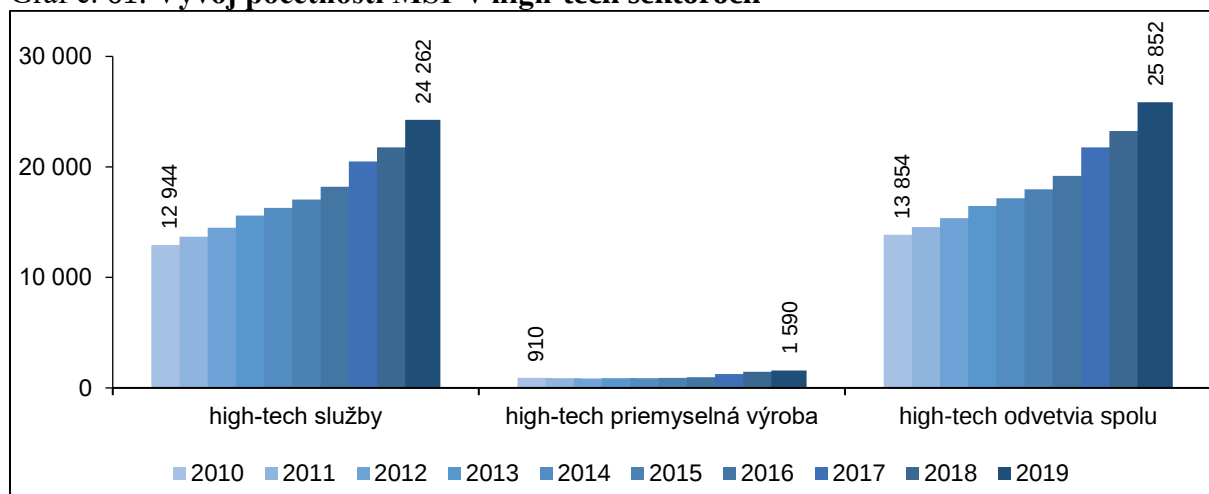
Rast počtu malých a stredných podnikov pôsobiach v high-tech sektoroch hospodárstva pokračoval aj v roku 2019. Podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR bolo **na konci roka 2019 evidovaných v high-tech sektoroch 25 852 aktívnych malých a stredných podnikateľov** (vrátane FO - podnikateľov). V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa početnosť malých a stredných podnikateľov v high-tech sektoroch zvýšila o 11,2 % (resp. o 2 614 subjektov). Dosiahnutý rast početnosti malých a stredných podnikov v high-tech sektoroch bol druhý najvýznamnejší za posledných 10 rokov.

Takmer 94 % z celkového počtu malých a stredných podnikov (resp. 24 262) pôsobiach v high-tech sektoroch bolo evidovaných v high-tech službách (poznatkovo/znalostne intenzívne služby s vysokou technologickou úrovňou). Len viac ako 6 % MSP bolo aktívnych v high-tech odvetviach priemyselnej výroby (resp. 1 590 subjektov).

Dlhodobý vývoj početnosti malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach sa vyznačuje rastúcou dynamikou. V porovnaní s rokom 2008 sa počet MSP v high-tech odvetviach zvýšil viac ako dvojnásobne (o 120 %). Rast počtu MSP je ťahaný hlavne rastom MSP v high-tech službách.

¹⁶ Celkové vymedzenie odvetví podľa technologickej úrovne a znalostnej intenzity služieb je uvedené v prílohe, v tabuľke č. 32 a 33.

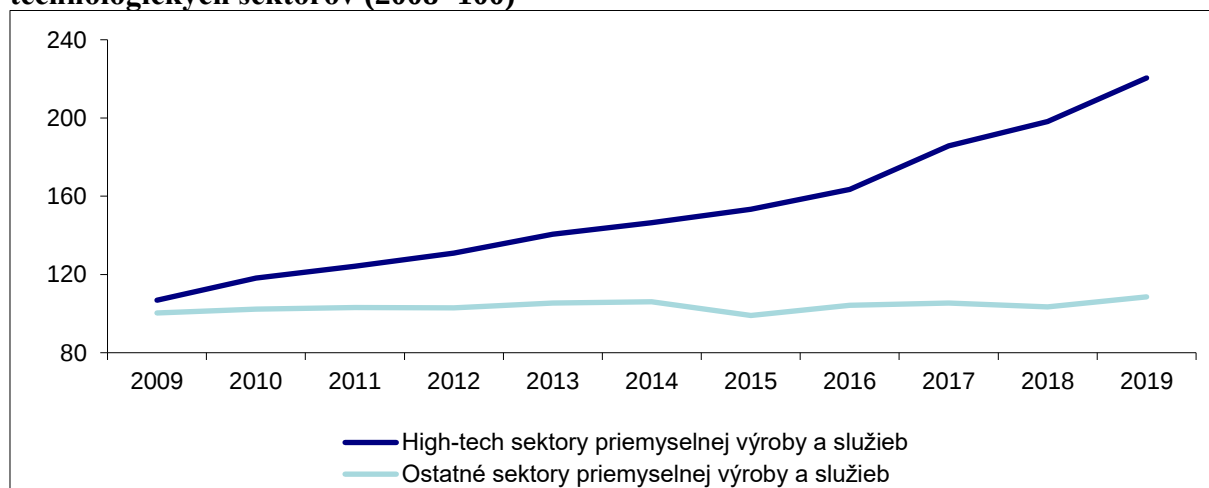
Graf č. 61: Vývoj početnosti MSP v high-tech sektoroch

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Naopak početnosť MSP v ostatných odvetviach priemyselnej výroby a služieb zaznamenáva stagnáciu, s miernym rastom na konci posudzovaného obdobia.

Graf č. 62: Trend vývoja početnosti MSP (vrátane FO - podnikateľov) podľa technologických sektorov (2008=100)

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z celkového počtu MSP pôsobiacich v high-tech odvetviach (25 852) predstavovalo zastúpenie mikropodnikov s počtom zamestnancov od 0 do 9 (vrátane subjektov s nezisteným počtom zamestnancov) 97,5 % (25 211 subjektov). Podstatne nižší podiel dosahovali malé podniky s počtom zamestnancov od 10 do 49 (1,9 %; 483 subjektov) a stredné podniky s počtom zamestnancov od 50 do 249 zamestnancov (0,6 %; 158 subjektov).

Okrem nárastu absolútnej početnosti malých a stredných podnikov sa každoročne **zvyšuje aj podiel počtu malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb** (vrátane obchodu). V roku 2019 sa zvýšil podiel počtu malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb o 0,3 p. b. na 5,6 %.

Tab. č. 26: Podiel MSP v high-tech odvetvia na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb

Podiel v %	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	3,0%	3,3%	3,4%	3,6%	3,7%	3,9%	4,3%	4,4%	4,9%	5,3%	5,6%

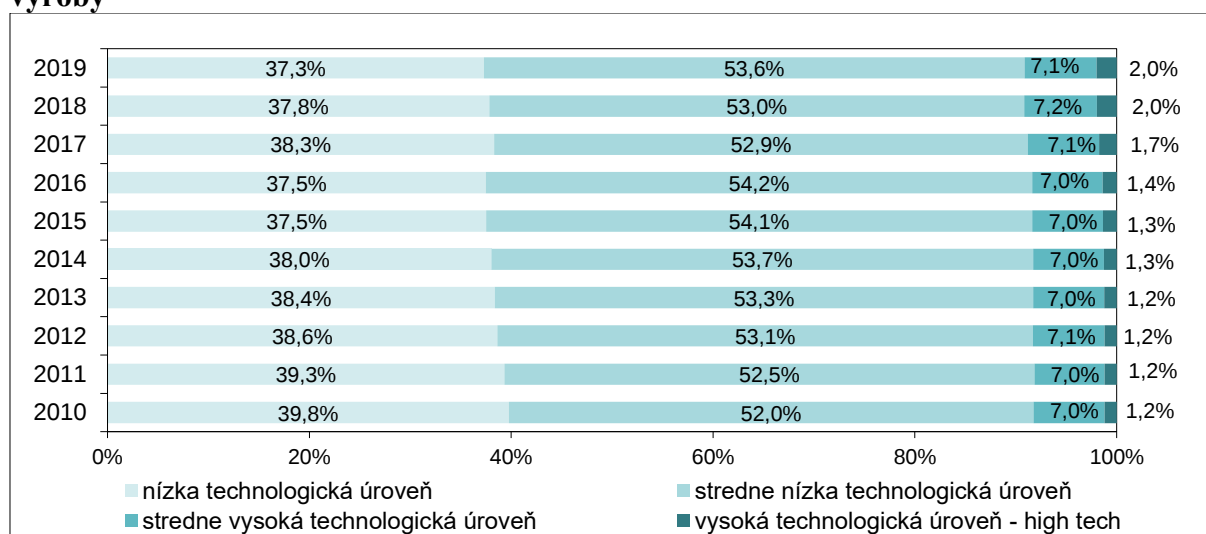
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Štruktúra MSP podľa technologickej úrovne výroby a znalostnej intenzity služieb

Z celkového počtu malých a stredných podnikov v odvetví priemyselnej výroby (79,5 tisíc) bolo na konci roka 2019 evidovaných 2,0 % v sektoroch výroby vysokej technologickej úrovne (ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja) a 7,1 % v sektoroch výroby stredne vysokej technologickej úrovne (ekonomické činnosti so stredne vysokou intenzitou výskumu a vývoja). Viac ako polovica (53,6 %) malých a stredných podnikov pôsobila v sektoroch so stredne nízkou technologickou úrovňou a viac ako jedna tretina (37,3 %) v sektoroch s nízkou technologickou úrovňou.

Z dlhodobého hľadiska dochádza k miernemu nárastu zastúpenia sektora vysokej technologickej úrovne a sektora so stredne nízkou technologickou úrovňou. Zastúpenie sektorov výroby stredne vysokej technologickej úrovne sa výrazne nemení, a naopak klesá zastúpenie sektorov s nízkou technologickou úrovňou.

Graf č. 63: Štruktúra MSP v odvetví priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne výroby

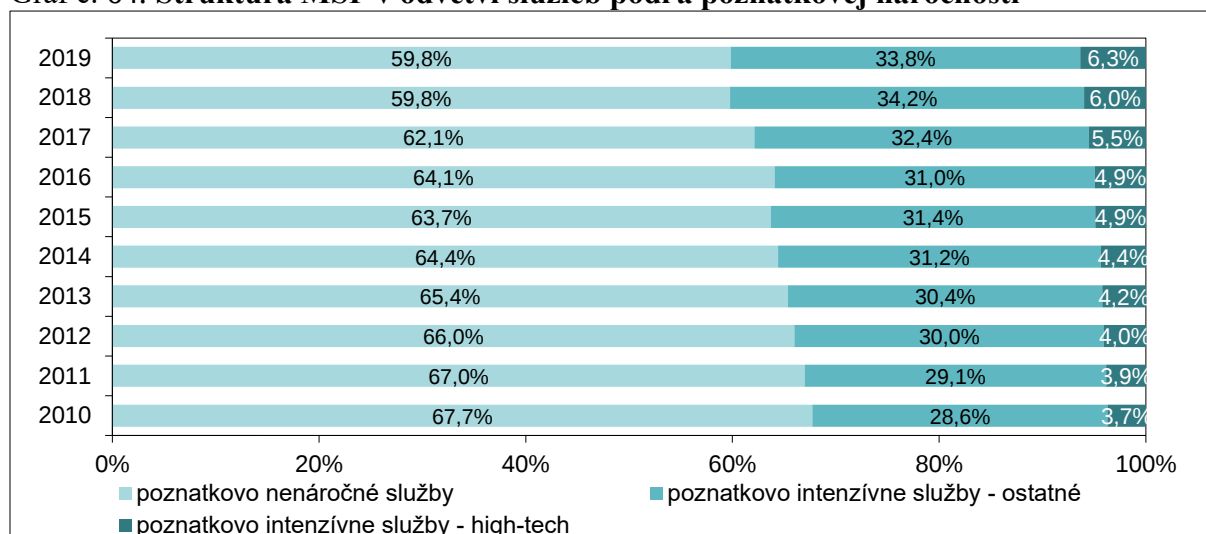
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Podiel MSP pôsobiach v high-tech poznatkovo intenzívnych službách je trojnásobne vyšší (6,3 %) ako zastúpenie MSP v high-tech sektoroch v rámci priemyselnej výroby (2,0 %).

Viac ako jedna tretina (33,8 %) z celkového počtu MSP v odvetví služieb (382,5 tisíc subjektov v sekcii SK NACE G až S, ktorá pokrýva súhrnne obchod a služby) pôsobila v ostatných poznatkovo intenzívnych službách (trhové, finančné a iné poznatkovo intenzívne služby). V poznatkovo nenáročných službách pôsobila viac ako polovica (59,8 %) malých a stredných podnikov.

Z dlhodobého hľadiska je zreteľný pozitívny trend nárastu zastúpenia sektora poznatkovo intenzívnych služieb a sektora ostatných poznatkovo intenzívnych služieb. Uvedené tendencie sú sprevádzané poklesom zastúpenia sektora poznatkovo nenáročných služieb.

Graf č. 64: Štruktúra MSP v odvetví služieb podľa poznatkovej náročnosti

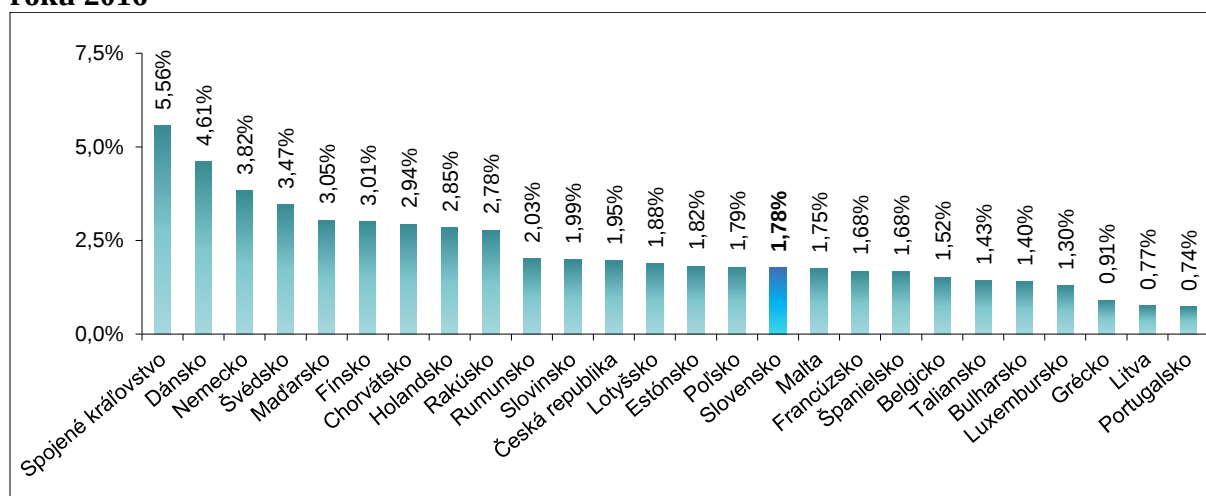
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Porovnanie s krajinami EÚ

V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ dosahuje Slovensko podpriemerný podiel podnikateľských subjektov v high-tech odvetviach priemyslu na celkovom počte podnikateľských subjektov v priemysle.

Najvyššie zastúpenie dosahujú krajiny ako Spojené kráľovstvo (5,56 %), Dánsko (4,61 %) a Nemecko (3,82 %). Slovensko sa dosiahnutým výsledkom (1,78 %) zaraďuje aj za ostatné krajiny V4, ako Maďarsko (3,05 %), Česká republika (1,95 %) a Poľsko (1,79 %). Na konci rebríčka sa umiestňuje Portugalsko (0,74 %), Litva (0,77 %) a Grécko (0,91 %).

Graf č. 65: Podiel podnikateľských subjektov v high-tech odvetviach priemyslu na celkovom počte podnikateľských subjektov v priemysle, vo vybraných krajinách EÚ v roku 2016

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu. Poznámka: V čase spracovania materiálu dostupné za rok 2016.

8.2 Vývoj tržieb, investícií a zamestnanosti MSP v high-tech odvetviach

Vývoj tržieb MSP v high-tech odvetviach

Podľa predbežných údajov ŠÚ SR sa tržby subjektov vykonávajúcich svoju činnosť v high-tech odvetviach znížili o 1,8 % a dosiahli úroveň 11 781,1 mil. Eur.

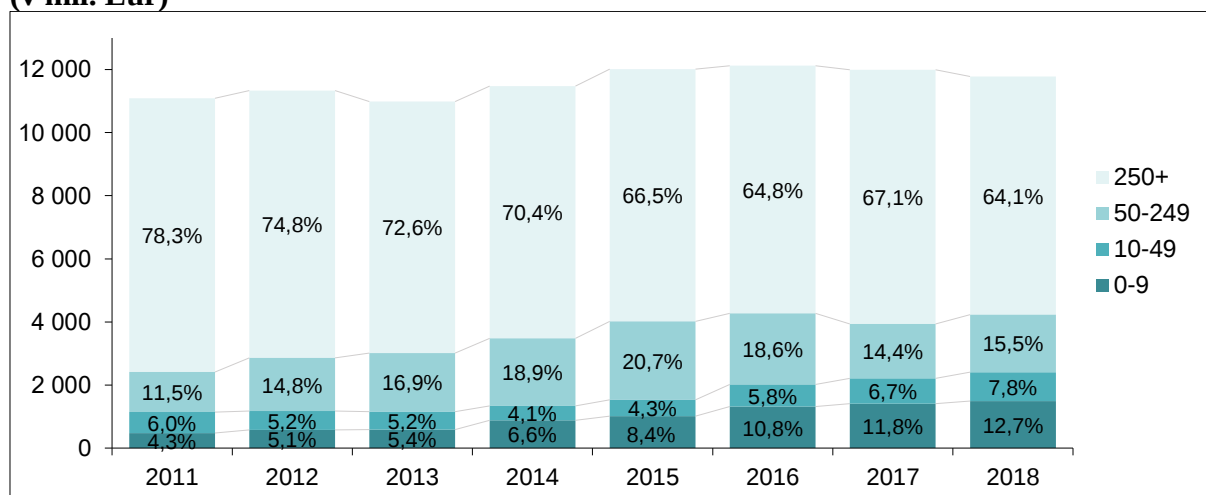
Tržby malých a stredných podnikov vykonávajúcich činnosť v high-tech odvetviach v roku 2018 naopak vzrástli. Ich rast dosiahol 7,8 % a v absolútnom vyjadrení dosiahli úroveň 4 234,1 mil. Eur.

Tržby sa v medziročnom porovnaní zvýšili všetkým veľkostným kategóriám MSP. Tržby mikropodnikov (0-9) sa zvýšili o 5,7 % na úroveň 1 491,5 mil. Eur. Malé podniky (10-49) zaznamenali rast tržieb o 13,9 % na úroveň 915,4 mil. Eur. Rast tržieb stredných podnikov predstavoval 5,9 % na úroveň 1 827,2 mil. Eur. Tržby veľkých podnikov (250+) na medziročnej báze poklesli o 6,3 % na úroveň 7 547,0 mil. Eur. Prepád tržieb veľkých podnikov bol najvýznamnejší za posledných sedem rokov.

Podiel malých a stredných podnikov na celkových tržbách v high-tech odvetviach sa po predchádzajúcom poklese zvýšil o 3 p. b. na 35,9 %, pričom dosiahnutá výška podielu MSP je najvyššia od roku 2011.

Podiel mikropodnikov (0-9) na tržbách predstavoval 12,7 %. Podiel malých podnikov (10 – 49) dosiahol 7,8 % a podiel stredných podnikov (50-249) 15,5 %. Dominantné zastúpenie si naďalej udržiavajú veľké podniky (64,1 %), ich podiel však v poslednom roku zaznamenal pokles.

Graf č. 66: Vývoj tržieb v high-tech odvetviach podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur)

Zdroj: SBA, na základe predbežných údajov ŠÚ SR. Poznámka: v čase spracovania materiálu boli najaktuálnejšie údaje dostupné za rok 2018. Údaje za rok 2018 predstavujú predbežné dáta.

Vývoj hrubých investícií MSP v high-tech odvetviach

Hrubé investície podnikateľských subjektov do hmotného majetku vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť v high-tech odvetviach sa v roku 2018 po predchádzajúcom náraste znížili o 9,8 %. V absolútnom vyjadrení dosiahli objem 472,9 mil. Eur, čo predstavuje najnižšiu hodnotu za posledné tri roky. Pokles investícií v high-tech sektore sa v budúcnosti môže prejavovať na nižšej ekonomickej výkonnosti podnikateľských subjektov pôsobiacich v danej oblasti.

Podľa predbežných výsledkov ŠÚ SR, **pokles zaznamenali aj hrubé investície MSP v high-tech odvetviach. V porovnaní s rokom 2017 sa znížili o 13,5 % na úroveň 187,7 mil. Eur.** Investície MSP klesajú už druhý rok po sebe.

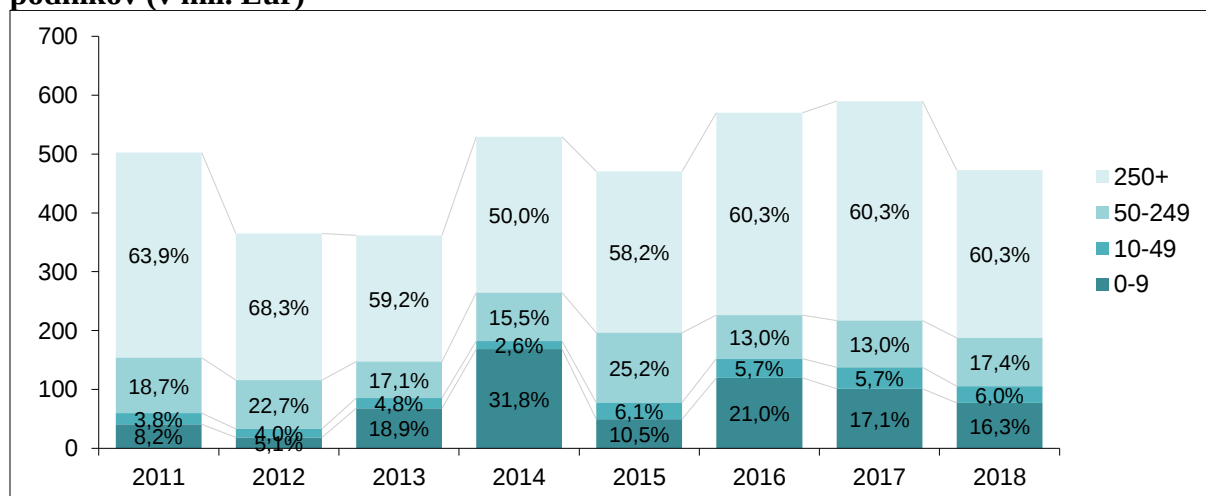
V medzioročnom porovnaní poklesol objem hrubých investícií vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov, s výnimkou stredných podnikov (50-249), ktoré zaznamenali rast o 3,2 % na 82,1 mil. Eur.

O takmer jednu štvrtinu (23,7 %) poklesol objem hrubých investícií v rámci mikropodnikov (0-9), v absolútnej hodnote dosiahli úroveň 77,1 mil. Eur. O viac ako jednu pätinu (o 21,6 %) poklesol objem hrubých investícií v rámci malých podnikov (10-49), v absolútnej hodnote dosiahli úroveň 28,5 mil. Eur. Negatívne sa vyvíjala aj investičná činnosť veľkých podnikov, ktoré zaznamenali pokles hrubých investícií o 23,5 %.

Podiel malých a stredných podnikov na celkovom objeme hrubých investícií do hmotného majetku v high-tech odvetviach sa po predchádzajúcom poklese zvýšil o 2,9 p. b. na 39,7 %. Nárast podielu MSP na celkových hrubých investíciách je zaznamenaný po predchádzajúcom trojročnom poklese.

Podiel mikropodnikov (0-9) na hrubých investíciách predstavoval takmer jednu pätinu (16,3 %). Podstatne nižší podiel dosiahli malé podniky (10-49; 6,0 %). Najvyšší podiel v rámci MSP zaznamenali stredné podniky (50-249; 17,4 %). Na porovnanie, dominantné zastúpenie si udržiavajú veľké podniky s podielom 60,3 %.

Graf č. 67: Vývoj hrubých investícií do hmotného majetku podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur)

Zdroj: SBA, na základe predbežných údajov ŠÚ SR. Poznámka: v čase spracovania materiálu boli najaktuálnejšie údaje dostupné za rok 2018.

Zamestnanosť MSP v high-tech odvetviach

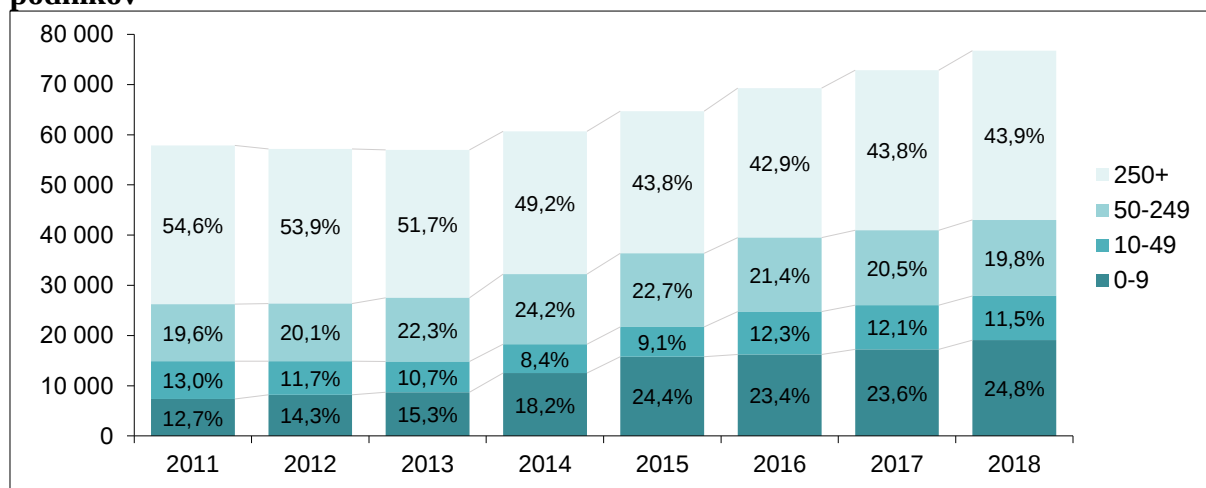
Celkový počet zamestnancov v high-tech odvetviach sa v roku 2018 zvýšil na 76,8 tisíc. V medziročnom porovnaní sa počet zamestnancov zvýšil o 5,4 %.

Malé a stredné podniky zamestnávali v roku 2018 v high-tech odvetviach 43,0 tisíc zamestnancov. V porovnaní s rokom 2017 sa zamestnanosť MSP zvýšila o 5,1 %. Dosaiahnutý rast zamestnanosti MSP bol vyšší ako v predchádzajúcom roku, ale zároveň druhý najnižší za posledných päť rokov.

Podiel malých a stredných podnikov na zamestnanosti v high-tech odvetviach v roku 2018 mierne poklesol (o 0,1 p. b.) na 56,1 %. Pokles podielu MSP bol dosaiahnutý vplyvom vyššieho medziročného rastu veľkých podnikov (5,8 %), ako MSP (5,1 %).

V rámci jednotlivých veľkostných kategórií podnikov dosiahol podiel mikropodnikov (0-9) na zamestnanosti v high-tech odvetviach takmer jednu štvrtinu (24,8 %), pričom v medziročnom porovnaní sa mierne zvýšil. Podiel malých podnikov (10 – 49) sa znížil na 11,5 % a podiel stredných podnikov (50-249) dosiahol takmer jednu pätinu (19,8 %).

Graf č. 68: Vývoj zamestnanosti v high-tech odvetviach podľa veľkostných kategórií podnikov

Zdroj: SBA, na základe predbežných údajov ŠÚ SR. Poznámka: v čase spracovania materiálu boli najaktuálnejšie údaje dostupné za rok 2018.

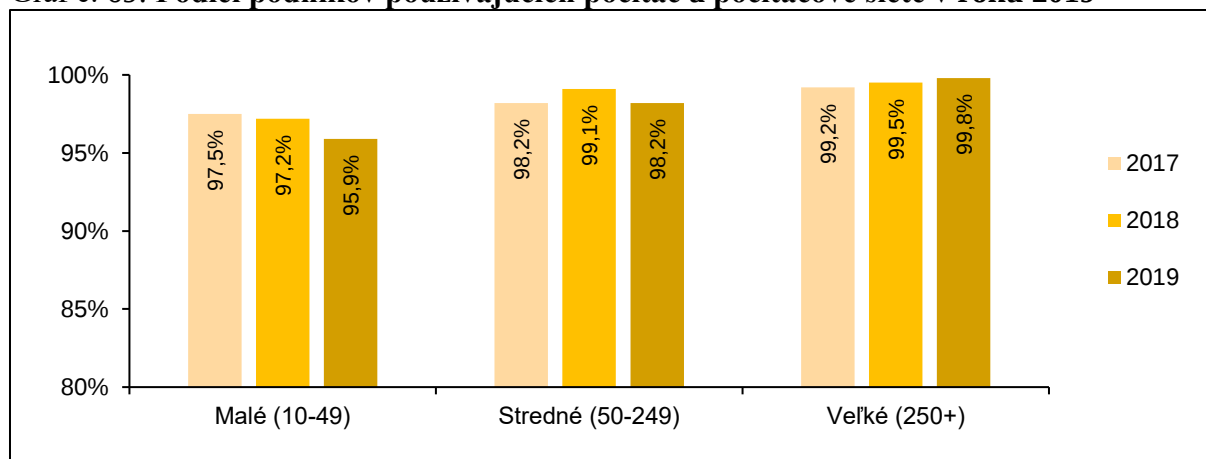
9

VYUŽÍVANIE IKT V MSP

Podľa štatistického zisťovania ŠÚ SR o využívaní informačných a komunikačných technológií v podnikoch na Slovensku, **v roku 2019 využívalo počítač a počítačové siete 95,9 % malých podnikov (10 – 49)**. V porovnaní s predchádzajúcim rokom to znamená pokles o 1,2 p. b. Podiel používateľov počítača v kategórii stredných podnikov (50 – 249) bol 98,2 % a v prípade veľkých podnikov (250 a viac) používal počítač a počítačové siete takmer každý subjekt – **99,8 %** (medziročne nárast o 0,4 p. b.).

Z výsledkov vyplýva nárast využívania počítačov s rastúcou veľkosťou podniku. Uvedený jav je spôsobený nielen zložitejšou organizačnou štruktúrou u väčších podnikov, ale aj komplikovanejšími vnútro podnikovými procesmi, ktoré vyžadujú využitie informačných a komunikačných technológií. Podiel podnikov využívajúcich počítač a počítačové siete od roku 2017 znázorňuje nasledujúci graf.

Graf č. 69: Podiel podnikov používajúcich počítač a počítačové siete v roku 2019

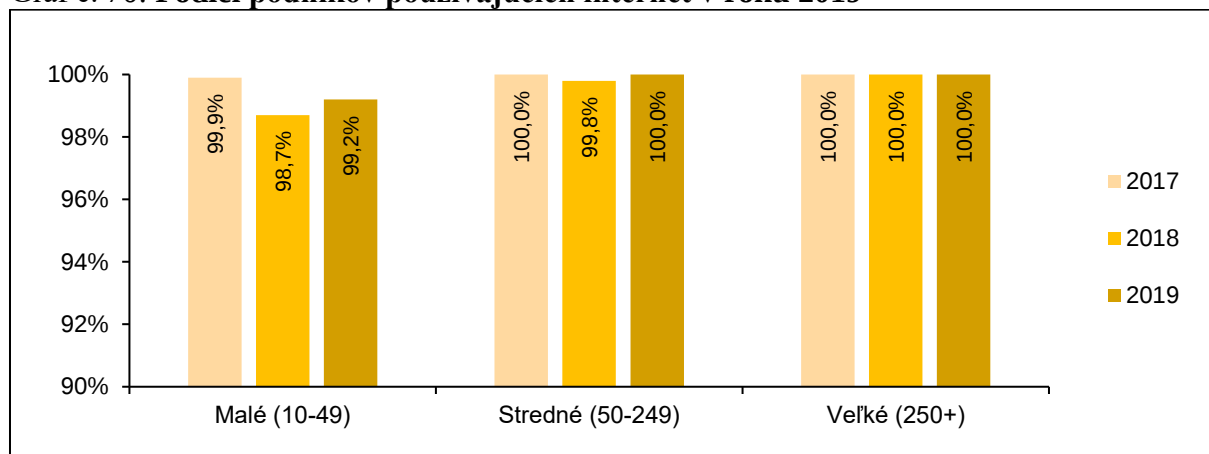

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Počítače a počítačové siete sú najviac využívané v sektore dodávky elektriny, plynu, pary, vody a odstraňovania odpadov (SK NACE D, E – 100 %), a sektore odborných, vedeckých a technických činností (SK NACE M – 100 %). Vysokým percentom využitia počítačov a počítačových sietí sa vyznačovali aj podniky pôsobiace v doprave a skladovaní (SK NACE H – 98,5 %), v informačnom a komunikačnom sektore (SK NACE J – 97,5 %) a priemyselnej výrobe (SK NACE C – 97,5 %). Naopak, najmenej využívané boli v sektore nehnuteľností (SK NACE L – 90,8 %) a v ubytovacích a stravovacích službách (SK NACE I – 93,4 %).

Obdobný trend ako v prípade používania počítačov možno badať v oblasti využívania internetu. Aj v tomto prípade sa potvrdilo, že s rastúcou veľkosťou podniku rastie miera využívania internetu. **V roku 2019 používalo internet 99,4 % podnikov na Slovensku.** Vzhľadom na veľkosť podniku má prístup na internet **100% veľkých a stredných podnikov.** V malých podnikoch sa tento podiel zvýšil v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 0,5 p. b. na 99,2%. Podiel podnikov využívajúcich internet (z podnikov používajúcich PC) v roku 2019 znázorňuje nasledujúci graf.

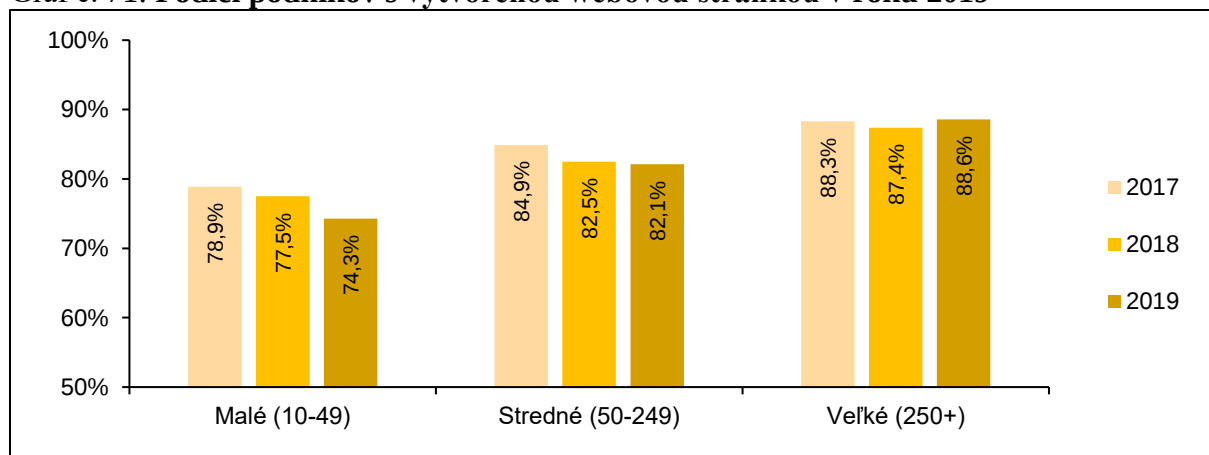
Graf č. 70: Podiel podnikov používajúcich internet v roku 2019

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Podľa údajov ŠÚ SR, v roku 2019 malo svoju vlastnú webovú stránku 76,3 % podnikov s pripojením na internet. **Webovou stránkou disponovalo 74,3 % malých podnikov** (pokles o 3,2 p. b.) **a 82,1 % stredných podnikov** (pokles o 0,4 p. b.) **s pripojením na internet**. V kategórii veľkých podnikov malo vlastnú internetovú stránku 88,6 % podnikateľských subjektov s pripojením na internet (nárast o 1,2 p. b.).

Graf č. 71: Podiel podnikov s vytvorenou webovou stránkou v roku 2019

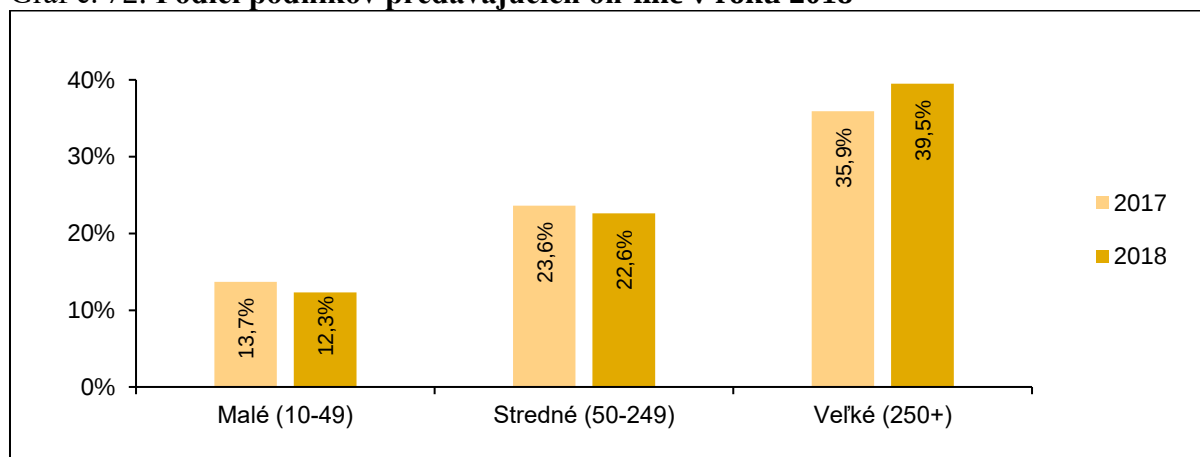
Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Na on-line objednávanie alebo rezervovanie využíva vlastnú webovú stránku 32,2 % malých podnikov (nárast o 0,6 p. b.) **a 29,3 % stredných podnikov** (nárast o 0,7 p. b.). Za účelom zverejňovania svojich výrobných katalógov a cenníkov využíva vlastnú webovú stránku približne deväť z desiatich malých podnikov (91,3 %; pokles o 0,2 p. b.) a 86,9 % stredných podnikov (nárast o 0,9 p. b.). Prostredníctvom vlastnej webovej stránky sleduje vývoj svojich on-line objednávok 9,1 % malých a 14,9 % stredných podnikov.

Medzi podnikmi na Slovensku sa **postupne zvyšuje využívanie sociálnych médií**. V kategórii malých podnikov stúplo využívanie sociálnych sietí medziročne o 12 p. b. na 39,9 %. Ešte vo väčšej miere využívajú sociálne siete stredné podniky (44,3 %). V porovnaní s rokom 2018 sa podiel zvýšil o 5,6 p. b. Malé a stredné podniky využívali sociálne médiá v roku 2019 najmä na zdokonalenie imidžu podniku alebo uvedenie produktov na trh; získanie názorov, hodnotení a otázok zákazníkov; alebo nábor nových zamestnancov.

Na nasledujúcom grafe je znázornený podiel podnikov predávajúcich výrobky a služby on-line v roku 2018¹⁷. Podľa údajov ŠÚ SR sa s **rastúcou veľkostnou kategóriou podniku zvyšuje využívanie elektronického predaja**. Predaj výrobkov a služieb prostredníctvom elektronického predaja realizovalo 12,3 % malých podnikov (medziročný pokles o 1,4 p. b.) a 22,6 % stredných podnikov (pokles o 1,0 p. b.). On-line predaj využívajú v najväčšej miere veľké podniky (39,8 %).

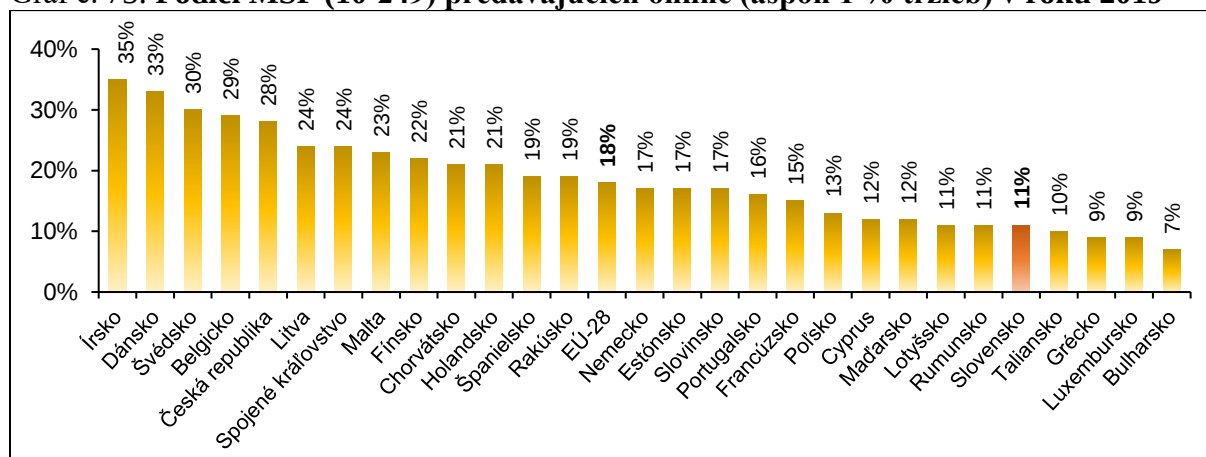
Graf č. 72: Podiel podnikov predávajúcich on-line v roku 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Podľa údajov Eurostatu bol v roku 2019 podiel slovenských MSP (10-249), ktorých aspoň 1 % tržieb pochádzalo z online predaja na úrovni 11,0 %. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ (nasledujúci graf) sa Slovensko nachádza výrazne pod priemerom krajín EÚ. V celej EÚ-28 dosiahlo aspoň 1 % tržieb z online predaja 18 % MSP. Online predaj svojich výrobkov a služieb v najväčšej miere využívajú MSP v Írsku (35,0 %), Dánsku (33,0 %) a vo Švédsku (30,0 %). V rámci krajín V4 dosiahla najvyšší podiel Česká republika – na úrovni 28,0 %. Nasleduje Poľsko s podielom 13,0 % a Maďarsko s 12,0 %.

Graf č. 73: Podiel MSP (10-249) predávajúcich online (aspoň 1 % tržieb) v roku 2019

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

¹⁷ V prípade elektronického obchodu boli podniky dopytované, či realizovali elektronický obchod v predchádzajúcom roku 2018 alebo nie.

10

VÝSKUMNO-VÝVOJOVÁ ČINNOSŤ MSP

Vykonávanie výskumno-vývojových aktivít patrí medzi základné predpoklady pre udržanie a rast konkurencieschopnosti slovenského hospodárstva. Na posudzovanie stavu výskumu a vývoja sa používajú rôzne ukazovatele, pričom jeden z najvyužívanejších je hodnotenie výšky a štruktúry výdavkov na výskum a vývoj.

Výdavky podnikateľského sektora na výskum a vývoj dosiahli v roku 2018 úroveň 406,1 mil. Eur. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa takmer nezmenili. **Výdavky malých a stredných podnikov na výskum a vývoj zaznamenali v roku 2018 pozitívny vývoj. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zvýšili o 5,3 % na úroveň 121,6 mil. Eur.**

Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií podnikov platí pravidlo, čím je väčšia veľkostná kategória podnikov, tým je vyššia výkonnosť podnikov v oblasti výskumu a vývoja. Podiel mikropodnikov na celkových výdavkoch podnikového sektora na výskum a vývoj dosiahol v roku 2018 len 2,7 % (v absolútnej hodnote 10,8 mil. Eur). Podiel malých podnikov bol podstatne vyšší, predstavoval 8,0 % (32,6 mil. Eur). Významnejšie zastúpenie dosiahli stredné podniky, ktorých podiel na celkových výdavkoch predstavoval takmer jednu pätinu (19,3 %, resp. 78,3 mil. Eur). Dominantné zastúpenie na celkových výdavkoch podnikového sektora do výskumu a vývoja majú aj naďalej veľké podniky. V roku 2018 ich podiel predstavoval viac ako dve tretiny (70,1 %) na celkovom objeme výdavkov podnikového sektora.

Tab. č. 27: Výdavky podnikateľského sektora na výskum a vývoj podľa veľkostnej kategorizácie (v mil. Eur)

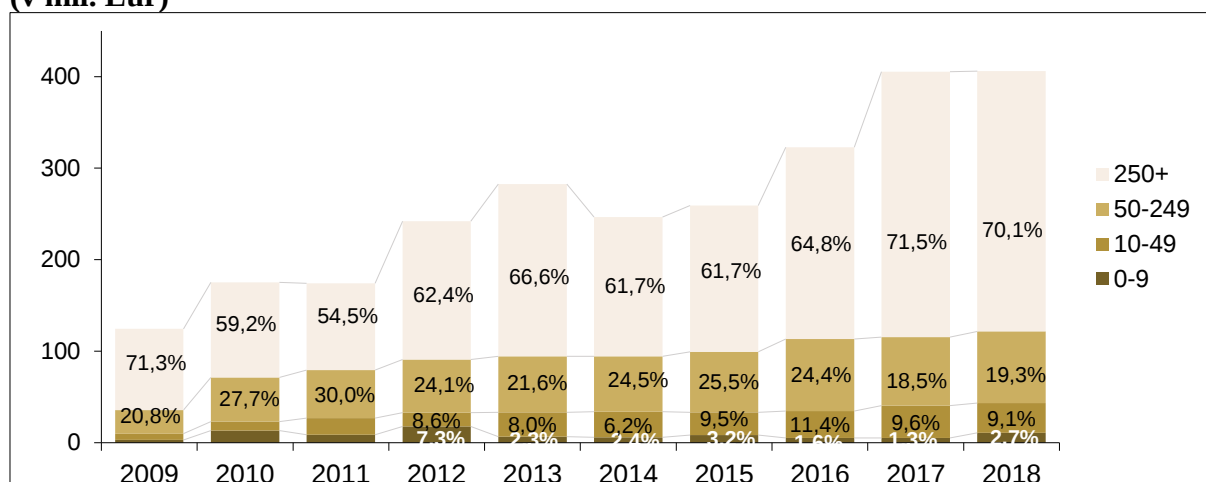
Veľkostná kategória	2016	2017	2018	Podiel v roku 2018 v %	Index 2018/2017 v b.c
Mikropodniky (0-9)	5,2	5,4	10,8	2,7%	↑ 200,8
Malé podniky (10-49)	29,4	35,0	32,6	8,0%	↓ 93,0
Stredné podniky (50-249)	78,8	75,0	78,3	19,3%	↑ 104,3
Veľké podniky (250 a viac)	209,3	289,9	284,5	70,1%	↓ 98,1
MSP	113,5	115,4	121,6	29,9%	↑ 105,3
Spolu	322,7	405,3	406,1	100,0%	↑ 100,2

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Podiel malých a stredných podnikov na celkových výdavkoch podnikového sektora na výskum a vývoj sa v roku 2018 zvýšil na 29,9 %.

Z pohľadu jednotlivých veľkostných kategórií MSP sa výdavky v medziročnom porovnaní zvýšili vo všetkých kategóriách podnikov, s výnimkou malých podnikov, v rámci ktorých bol zaznamenaný pokles o 7 %. Výdavky na výskum a vývoj sa najvýraznejšie zvýšili v prípade mikropodnikov, v medziročnom porovnaní sa zdvojnásobili. Rast výdavkov stredných podnikov predstavoval 4,3 %.

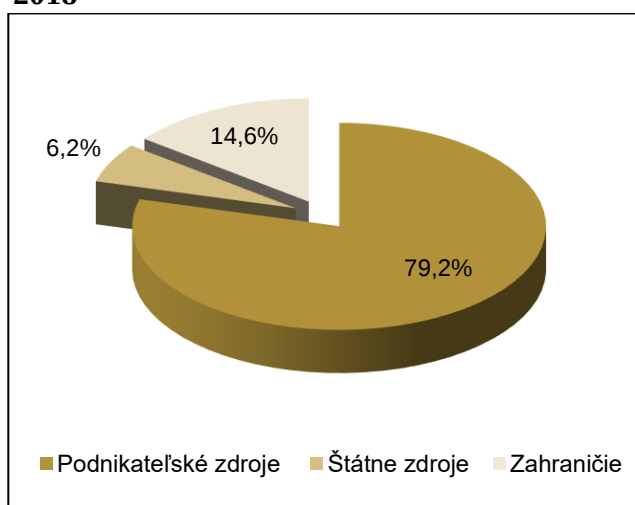
Graf č. 74: Vývoj výdavkov na výskum a vývoj podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur)

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Celkovo sa výdavky malých a stredných podnikov na výskum a vývoj v porovnaní s rokom 2018 zvýšili o 5,3 %. Dosiahnutý nárast výdavkov MSP bol výraznejší ako v roku 2017 (1,7 %). Na porovnanie, výdavky veľkých podnikov na výskum a vývoj v medziročnom porovnaní poklesli o 1,9 %.

Graf č. 75: Štruktúra výdavkov na výskum a vývoj MSP podľa zdrojov financovania v roku 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Malé a stredné podniky si v rozhodujúcej miere zabezpečujú finančné zdroje na vykonávanie výskumno-vývojových aktivít z vlastných podnikateľských zdrojov. Uvedené zdroje pokrývali v roku 2018 takmer štyri pätiny (79,2 %) celkových výdavkov MSP na výskum a vývoj.

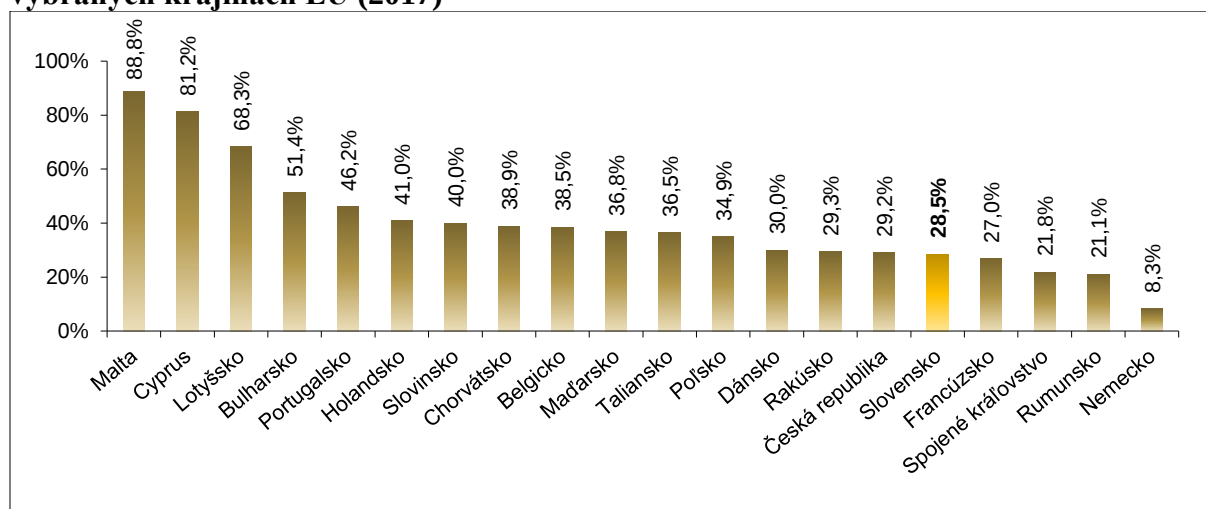
Zahraničné zdroje tvorili 14,6 % a štátne zdroje (6,2 %) z celkových výdavkoch na výskum a vývoj malých a stredných

Porovnanie úrovne výskumno-vývojových aktivít v SR a v krajinách EÚ

V rámci porovnania s ostatnými krajinami EÚ sa Slovensko s dosiahnutým podielom malých a stredných podnikov na výdavkoch podnikového sektora do výskumu a vývoja (28,5 % v roku 2017) zaraďuje medzi podpriemerné krajiny EÚ.

Najvyšší podiel na výdavkoch do výskumu a vývoja dosahujú MSP v krajinách ako Malta (88,8 %), Cyprus (81,2 %) a Lotyšsko (68,3 %). Najnižší podiel je dosahovaný v Nemecku (8,3 %), Rumunsku (21,1 %) a v Spojenom kráľovstve (21,8 %). Vyšší podiel ako Slovensko dosahujú aj ostatné krajiny V4. Najvyšší z nich dosiahol Maďarsko (36,8 %).

Graf č. 76: Podiel MSP na výdavkoch podnikového sektora do výskumu a vývoja vo vybraných krajinách EÚ (2017)

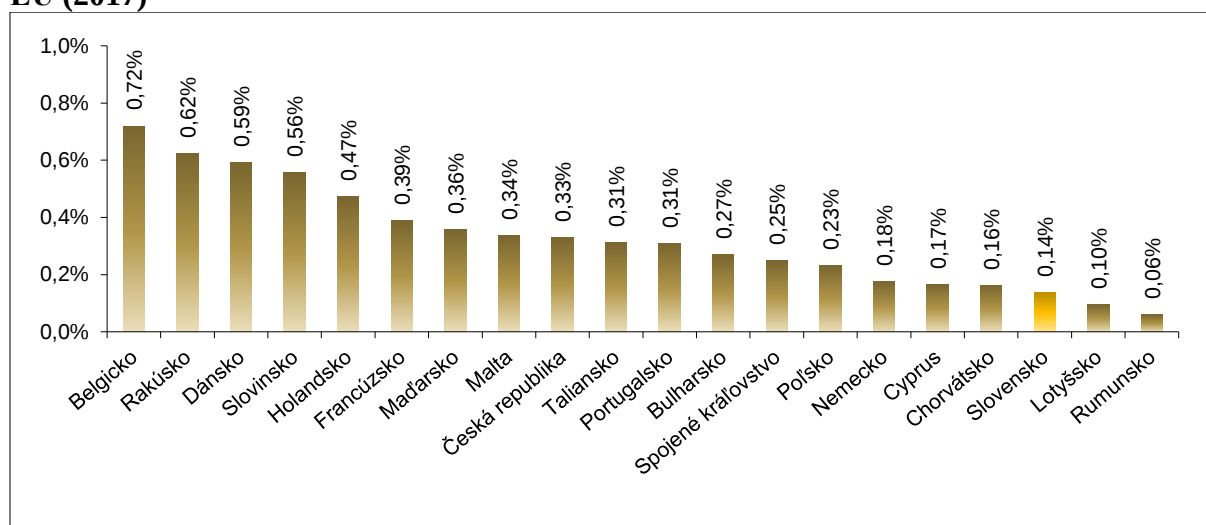

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Na nízku úroveň vykonávania výskumu a vývoja slovenskými MSP poukazuje komparatívna analýza podielu výdavkov MSP do výskumu a vývoja na HDP vo vybraných krajinách EÚ prezentovaná v nižšie uvedenom grafe.

Slovenské malé a stredné podniky sa zaraďujú medzi krajiny s najnižšou výkonnosťou v oblasti výskumno-vývojových aktivít. Nižší podiel ako na Slovensku (0,14 %) dosiahli výdavky MSP do výskumu a vývoja na HDP už len v Lotyšsku (0,10 %) a Rumunsku (0,06 %). Najvyšším podielom sa vyznačujú Belgicko (0,72 %), Rakúsko (0,62 %) a Dánsko (0,59 %). Slovenské MSP zaostávajú v uvedenom porovnaní aj za ostatnými krajinami V4. V Maďarsku dosiahol podiel výdavkov MSP do výskumu a vývoja na HDP 0,36 %, v Českej republike 0,33 % a v Poľsku 0,23 %.

Graf č. 77: Podiel výdavkoch MSP do výskumu a vývoja na HDP vo vybraných krajinách EÚ (2017)

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Záver

Po predchádzajúcom miernom medziročnom poklese početnosti MSP došlo v roku 2019 k opätovnému nárastu malých a stredných podnikov o 6,3 % na 595 371. Od roku 1993, kedy sa začalo s monitorovaním sektora MSP na Slovensku, sa jedná o historicky najvyšší počet aktívnych malých a stredných podnikov. Za vyšším počtom MSP stojí najmä veľkostná kategória mikropodnikov s medziročným rastom početnosti o 6,5 %.

Podnikateľské prostredie na Slovensku možno charakterizovať vysokým zastúpením mikropodnikov, ktoré v roku 2019 predstavovalo 96,9 % zo všetkých aktívnych podnikateľských subjektov. Podstatne nižšie zastúpenie dosiahli malé (2,4 %) a stredné podniky (0,5 %). Medzi MSP prevažuje právna forma fyzické osoby – podnikatelia 58,6 %. MSP – právnické osoby tvoria 41,4 % z celkového počtu aktívnych MSP na Slovensku. Štruktúra MSP podľa právnych foriem sa aj v roku 2019 vyvíjala v súlade s dlhodobým trendom. Ten sa vyznačuje postupným znižovaním počtu FO – podnikateľov a rastom početnosti MSP – právnických osôb.

Približne každý štvrtý malý a stredný podnik na Slovensku pôsobí v obchodných službách. Viac ako tri štvrtiny (76,1 %) MSP v roku 2019 vykonávalo svoju hlavnú podnikateľskú činnosť v štyroch sektoroch: obchodné služby, stavebníctvo, obchod a priemysel. Počet malých a stredných podnikov sa medziročne zvýšil vo všetkých hlavných sektoroch hospodárstva s výnimkou obchodu. Najdynamickejšie sa zvýšil počet MSP v stavebníctve, ostatných službách a v sektore dopravy, informačných a komunikačných činnostiach. Vo vlastníckej štruktúre MSP dominuje súkromné tuzemské vlastníctvo (93,0 %). V roku 2019 bolo v zahraničnom vlastníctve len 5,2 % malých a stredných podnikov, no ich zastúpenie sa každým rokom postupne zvyšuje.

Slovensko sa v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ vyznačuje vysokou podnikateľskou aktivitou a najvyšším zastúpením mikropodnikov. Odvetvová štruktúra malých a stredných podnikov na Slovensku vykazuje voči EÚ – 28 značné odlišnosti. Pre slovenské MSP je typická vyššia podnikateľská aktivita v odvetviach priemysel a stavebníctvo a naopak, nižší záujem o podnikanie v odvetví služieb.

Podiel žien na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov sa po troch rokoch predchádzajúceho rastu znížil o 1,0 p. b. na úroveň 28,2 %. Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb - podnikateľov bol v posledných rokoch charakterizovaný nárastom zastúpenia podnikateľov v mladších vekových kategóriách menej ako 30 ročných. V roku 2019 sa trend nárastu zastúpenia mladých zastavil. Miere sa zvýšilo zastúpenie starších podnikateľov vo veku 60 a viac rokov, po predchádzajúcom poklese dosiahnutom v roku 2018.

V roku 2019 bol sa pozitívne vyvíjala aj početnosť vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov. Prevala v počte vzniknutých subjektov nad zaniknutými viedla k čistému prírastku 28 786 podnikateľských subjektov, čo predstavuje medziročný rast na úrovni 11,1 %. Rovnakým tempom sa medziročne zvýšil počet vzniknutých MSP na 84 883 (podľa údajov z Registra organizácií ŠÚ SR). Najdynamickejšie sa zvýšil záujem o podnikanie v odvetví ubytovanie a stravovanie (medziročne o 17,3 %) a stavebníctvo (o 13,7 %). Vysokú dynamiku vykazuje aj štatistika zaniknutých podnikateľských subjektov, ktorých počet medziročne vzrástol o 7,5 % na 56 097 subjektov.

Na Slovensku sa najviac MSP koncentruje na území Bratislavského kraja. V roku 2019 sídlil v tomto kraji približne každý piaty (21,9 %) aktívny malý a stredný podnik. V ostatných

krajoch je zastúpenie MSP rovnomernejšie. Medziročný nárast počtu MSP na Slovensku sa prejavil vo všetkých krajoch. Pozitívom je približne rovnaké tempo rastu početnosti MSP vo všetkých krajoch, čo môže naznačovať spomaľovanie nerovnomerného rozmiestnenia podnikateľských subjektov na Slovensku. Početnosť MSP sa najdynamickejšie zvýšila (o 8,0 %) v Prešovskom kraji. Najvyššia miera podnikateľskej aktivity v právnej forme MSP – právnické osoby bola evidovaná v okresoch mesta Bratislava a Košice. Extrémom je okres Bratislava I, kde pripadalo takmer 82 MSP – právnických osôb na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov. V rámci FO – podnikateľov bola najvyššia miera podnikateľskej aktivity zaznamenaná v okresoch severného Slovenska: Námestovo, Stará Ľubovňa a Tvrdošín.

Kľúčové postavenie malých a stredných podnikov v oblasti tvorby pracovných miest sa potvrdilo aj v roku 2019. Malé a stredné podniky dosiahli 73,8 % podiel na zamestnanosti v podnikovej ekonomike a 59,2 % podiel na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR (podľa štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR). V sektore malých a stredných podnikov (vrátane FO – podnikateľov) sa zamestnanosť medziročne zvýšila o 1,7 %. Dosiahnuté tempo rastu zamestnanosti MSP bolo vyššie ako v roku 2018. Zamestnanosť sa zvýšila vo všetkých veľkostných kategóriách a právnych formách okrem malých podnikov, v rámci ktorých bol zaznamenaný mierny pokles počtu zamestnaných osôb. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa Slovensko vyznačuje nadpriemerným podielom MSP na zamestnanosti.

Spomalenie tempa rastu slovenskej ekonomiky v roku 2019 sa premietlo aj do výsledkov ekonomických ukazovateľov sektora MSP. Pridaná hodnota (nefinančných) malých a stredných podnikov medziročne vzrástla o 3,6 %, dosiahnutý rast bol však podstatne nižší ako v predchádzajúcom roku. Viac ako dve tretiny pridanej hodnoty MSP vytvorili podnikateľské subjekty pôsobiace v odvetví priemyslu, obchodu a obchodných služieb. Podiel MSP – právnických osôb na vytvorenej pridanej hodnote v nefinančnom podnikovom sektore sa zvýšil na 54,9 %. Aktuálne dosiahnutá úroveň podielu MSP je najvyššia za posledných sedem rokov. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ však slovenské MSP naďalej zaostávajú v dosiahnutom podiele na vytvorenej pridanej hodnote. Nižšiu úroveň ekonomickej výkonnosti slovenského sektora MSP potvrdzuje aj produktivita práce. V krajinách EÚ-28 dosahuje produktivita práce MSP takmer dva a pol násobne vyššiu úroveň ako na Slovensku.

V absolútnej hodnote došlo k zvýšeniu aj ďalších ekonomických ukazovateľov MSP. Hrubá produkcia MSP narástla o 4,3 %. Nárast po predchádzajúcom poklese zaznamenala aj tvorba hrubého fixného kapitálu MSP (o 12,9 %). Negatívny vývoj dosiahli MSP v oblasti tvorby zisku. Zisk pred zdanením MSP sa v medziročnom porovnaní znížil o 7,8 %.

Výsledkom nedostatočnej konkurencieschopnosti MSP na medzinárodnej úrovni je dlhodobá dominancia veľkých podnikov v zahranično-obchodnej výmene tovarov. Podľa predbežných výsledkov ŠÚ SR sa v roku 2019 znížil vývoz malých a stredných podnikov o 2,5 %. MSP sa na celkovom vývoze Slovenska podieľali 28,0 %. V teritoriálnej štruktúre vývozu MSP zohráva významnú úlohu jednotný trh EÚ. Len 9,3 % z celkového vývozu MSP smerovalo do krajín mimo EÚ. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa MSP zo Slovenska vyznačujú najnižším podielom vývozu na trhy tretích krajín. Zároveň aj v roku 2019 pokračuje negatívny trend nárastu pasívneho salda zahranično-obchodnej bilancie MSP o 13,9 %.

Rast počtu malých a stredných podnikov pôsobiacich v high-tech sektoroch hospodárstva pokračoval aj v roku 2019. Početnosť MSP v high-tech sektoroch zvýšila o 11,2 % na 25 852 subjektov. Podiel uvedených subjektov na celkovom počte MSP predstavoval 5,6 %. Z dlhodobého hľadiska sa vývoj početnosti malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach vyznačuje rastúcou dynamikou, hlavne vplyvom rastu MSP v high-tech službách.

Podiel MSP na tržbách v high-tech sektoroch dosahuje viac ako jednu tretinu a viac ako polovicu na zamestnanosti.

V rámci využívania informačných a komunikačných technológií v sektore MSP možno konštatovať, že využitie počítačov na Slovensku rastie so zvyšujúcou sa veľkosťou podniku. V roku 2019 využívalo počítač a počítačové siete 95,9 % malých podnikov a 98,2 % stredných podnikov. Zároveň sa postupne zvyšuje využívanie sociálnych médií. V kategórii malých podnikov medziročne o 12 p. b. na 39,9 %. Ešte vo väčšej miere využívajú sociálne siete stredné podniky (44,3 %). Podľa Eurostatu bol v roku 2019 podiel slovenských MSP (10-249), ktorých aspoň 1 % tržieb pochádzalo z online predaja na úrovni 11,0 %. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa Slovensko nachádza výrazne pod priemerom krajín EÚ (18,0 %).

Úroveň výskumno-vývojových aktivít malých a stredných podnikov, hodnotená prostredníctvom výdavkov na výskum a vývoj, sa podľa dostupných údajov v posledných dvoch rokoch mierne zlepšuje. Výdavky malých a stredných podnikov na výskum a vývoj sa v medziročnom porovnaní zvýšili o 5,3 %. V porovnaní s krajinami EÚ, ako aj ostatnými krajinami V4, však výkonnosť slovenských MSP v uvedenej oblasti výrazne zaostáva.

PRÍLOHY

Tab. č. 28: Počet podnikateľských subjektov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2019

Odvetvie podľa SK NACE	Hrubšie členenie odvetví	Veľkostné kategórie podnikov					
		Mikro podniky (0 - 9)	Malé podniky (10 - 49)	Stredné podniky (50 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Veľké podniky (250 a viac)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	Pôdohospodárstvo	23 131	841	145	24 117	24 117	2
Ťažba a dobývanie	Priemysel	195	35	12	242	82 030	3
Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov		4 380	434	128	4 942		25
Výroba textilu, odevov, kože a kožených výrobkov		5 716	253	87	6 056		19
Výroba drevených a papierových výrobkov, tlač		14 755	377	54	15 186		14
Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov		26	1	1	28		1
Výroba chemikálií a chemických produktov		466	39	24	529		4
Výroba základných farmaceutických výrobkov		11	8	3	22		3
Výroba výrobkov z gumy a plastu		3 877	300	161	4 338		43
Výroba kovov a kovových konštrukcií		31 895	746	237	32 878		31
Výroba počítačových, elektronických výrobkov		1 476	56	30	1 562		13
Výroba elektrických zariadení		1 562	82	71	1 715		33
Výroba strojov a zariadení inde nezaradených		1 370	178	91	1 639		38
Výroba dopravných prostriedkov		678	53	83	814		64
Ostatná výroba, oprava a inštalácia strojov a zariadení		9 441	303	79	9 823		19
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu		450	100	21	571		13
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd		1 524	115	46	1 685		12
Stavebníctvo	Stavebníctvo	105 130	1 423	172	106 725	106 725	16
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel	Obchod	102 483	3 344	435	106 262	106 262	98
Doprava a skladovanie	Doprava, informácie	21 917	1 033	225	23 175	23 175	54
Ubytovacie a stravovacie služby	Ubytovanie a stravovanie	18 431	1 196	99	19 726	19 726	5
Nakladateľské, audiovizuálne a rozhlasové činnosti	Doprava, informácie	5 742	47	11	5 800	26 454	4
Telekomunikácie		264	23	11	298		7
IT a ostatné informačné služby		19 904	352	100	20 356		18
Finančné a poisťovacie činnosti	Obchodné služby	12 458	89	38	12 585	158 082	22
Činnosti v oblasti nehnuteľností		16 288	428	53	16 769		1
Právne a účtovnícke činnosti, poradenstvo v oblasti riadenia, architektonické činnosti, technické testovanie a analýzy		60 799	787	102	61 688		19
Vedecký výskum a vývoj		842	30	8	880		0
Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti		22 895	333	31	23 259		1
Administratívne a podporné služby		41 671	985	245	42 901		40
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	Ostatné služby	6	2	4	12	48 800	2
Vzdelávanie		8 567	80	15	8 662		1
Zdravotníctvo		9 734	237	65	10 036		35
Rezidenčná starostlivosť a sociálna práca		894	23	4	921		0
Umenie, zábava a rekreácia		7 098	114	34	7 246		10
Ostatné činnosti		21 751	154	18	21 923		1

Tab. č. 29: Počet fyzických osôb - podnikateľov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2019

Odvetvie podľa SK NACE	Hrubšie členenie odvetví	Veľkostné kategórie podnikov				
		Mikropodniky (0 - 9)	Malé podniky (10 - 49)	Stredné podniky (50 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	Pôdohospodárstvo	16 122	56	1	16 179	16 179
Ťažba a dobývanie	Priemysel	47	0	0	47	52 931
Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov		1 507	74	6	1 587	
Výroba textilu, odevov, kože a kožených výrobkov		3 773	30	1	3 804	
Výroba drevených a papierových výrobkov, tlač		9 655	33	0	9 688	
Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov		3	0	0	3	
Výroba chemikálií a chemických produktov		93	0	0	93	
Výroba základných farmaceutických výrobkov		3	0	0	3	
Výroba výrobkov z gumy a plastu		2 211	17	1	2 229	
Výroba kovov a kovových konštrukcií		25 775	44	2	25 821	
Výroba počítačových, elektronických výrobkov		415	0	0	415	
Výroba elektrických zariadení		759	0	0	759	
Výroba strojov a zariadení inde nezaradených		604	6	0	610	
Výroba dopravných prostriedkov		211	3	0	214	
Ostatná výroba, oprava a inštalácia strojov a zariadení		7 095	25	2	7 122	
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu		49	0	0	49	
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd		484	2	1	487	
Stavebníctvo	Stavebníctvo	82 033	123	3	82 159	82 159
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel	Obchod	60 531	440	16	60 987	60 987
Doprava a skladovanie	Doprava, informácie	11 306	33	0	11 339	11 339
Ubytovacie a stravovacie služby	Ubytovanie a stravovanie	10 050	232	5	10 287	10 287
Nakladateľské, audiovizuálne a rozhlasové činnosti	Doprava, informácie	3 223	3	1	3 227	12 483
Telekomunikácie		24	0	0	24	
IT a ostatné informačné služby		9 231	1	0	9 232	
Finančné a poisťovacie činnosti	Obchodné služby	11 804	1	1	11 806	72 117
Činnosti v oblasti nehnuteľností		1 831	5	0	1 836	
Právne a účtovnícke činnosti, poradenstvo v oblasti riadenia, architektonické činnosti, technické testovanie a analýzy		31 497	21	1	31 519	
Vedecký výskum a vývoj		252	0	0	252	
Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti		11 319	3	0	11 322	
Administratívne a podporné služby		15 349	31	2	15 382	
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	Ostatné služby	0	0	0	0	30 536
Vzdelávanie		5 059	3	0	5 062	
Zdravotníctvo		3 538	1	0	3 539	
Rezidenčná starostlivosť a sociálna práca		551	0	0	551	
Umenie, zábava a rekreácia		3 943	5	0	3 948	
Ostatné činnosti		17 426	10	0	17 436	

Tab. č. 30: Počet živnostníkov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2019

Odvetvie podľa SK NACE	Hrubšie členenie odvetví	Veľkostné kategórie podnikov				
		Mikropodniky (0 - 9)	Malé podniky (10 - 49)	Stredné podniky (50 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	Pôdohospodárstvo	12 414	41	1	12 456	12 456
Ťažba a dobývanie	Priemysel	46	0	0	46	52 874
Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov		1 495	74	6	1 575	
Výroba textilu, odevov, kože a kožených výrobkov		3 773	30	1	3 804	
Výroba drevených a papierových výrobkov, tlač		9 655	33	0	9 688	
Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov		3	0	0	3	
Výroba chemikálií a chemických produktov		93	0	0	93	
Výroba základných farmaceutických výrobkov		3	0	0	3	
Výroba výrobkov z gumy a plastu		2 211	17	1	2 229	
Výroba kovov a kovových konštrukcií		25 775	44	2	25 821	
Výroba počítačových, elektronických výrobkov		415	0	0	415	
Výroba elektrických zariadení		759	0	0	759	
Výroba strojov a zariadení inde nezaraďených		602	6	0	608	
Výroba dopravných prostriedkov		211	3	0	214	
Ostatná výroba, oprava a inštalácia strojov a zariadení		7 093	25	2	7 120	
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu		9	0	0	9	
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd		484	2	1	487	
Stavebníctvo	Stavebníctvo	82 029	123	3	82 155	82 155
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel	Obchod	60 483	440	16	60 939	60 939
Doprava a skladovanie	Doprava, informácie	9 776	31	0	9 807	9 807
Ubytovacie a stravovacie služby	Ubytovanie a stravovanie	10 050	232	5	10 287	10 287
Nakladateľské, audiovizuálne a rozhlasové činnosti	Doprava, informácie	3 223	3	1	3 227	12 481
Telekomunikácie		24	0	0	24	
IT a ostatné informačné služby		9 229	1	0	9 230	
Finančné a poisťovacie činnosti	Obchodné služby	3 000	1	1	3 002	56 834
Činnosti v oblasti nehnuteľností		1 817	5	0	1 822	
Právne a účtovnícke činnosti, poradenstvo v oblasti riadenia, architektonické činnosti, technické testovanie a analýzy		26 299	16	0	26 315	
Vedecký výskum a vývoj		252	0	0	252	
Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti		10 121	3	0	10 124	
Administratívne a podporné služby		15 291	26	2	15 319	
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	Ostatné služby	0	0	0	0	26 061
Vzdelávanie		5 058	3	0	5 061	
Zdravotníctvo		450	0	0	450	
Rezidenčná starostlivosť a sociálna práca		540	0	0	540	
Umenie, zábava a rekreácia		2 569	5	0	2 574	
Ostatné činnosti		17 426	10	0	17 436	

Tab. č. 31: Počet právnických osôb - podnikov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2019

Odvetvie podľa SK NACE	Hrubšie členenie odvetví	Veľkostné kategórie podnikov					
		Mikropodniky (0 - 9)	Malé podniky (10 - 49)	Stredné podniky (50 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Veľké podniky (250 a viac)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	Pôdohospodárstvo	7 009	785	144	7 938	7 938	2
Ťažba a dobývanie	Priemysel	148	35	12	195	29 099	3
Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov		2 873	360	122	3 355		25
Výroba textilu, odevov, kože a kožených výrobkov		1 943	223	86	2 252		19
Výroba drevených a papierových výrobkov, tlač		5 100	344	54	5 498		14
Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov		23	1	1	25		1
Výroba chemikálií a chemických produktov		373	39	24	436		4
Výroba základných farmaceutických výrobkov		8	8	3	19		3
Výroba výrobkov z gumy a plastu		1 666	283	160	2 109		43
Výroba kovov a kovových konštrukcií		6 120	702	235	7 057		31
Výroba počítačových, elektronických výrobkov		1 061	56	30	1 147		13
Výroba elektrických zariadení		803	82	71	956		33
Výroba strojov a zariadení inde nezaradených		766	172	91	1 029		38
Výroba dopravných prostriedkov		467	50	83	600		64
Ostatná výroba, oprava a inštalácia strojov a zariadení		2 346	278	77	2 701		19
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu		401	100	21	522		13
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd		1 040	113	45	1 198		12
Stavebníctvo	Stavebníctvo	23 097	1 300	169	24 566	24 566	16
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel	Obchod	41 952	2 904	419	45 275	45 275	97
Doprava a skladovanie	Doprava, informácie	10 611	1 000	225	11 836	11 836	54
Ubytovacie a stravovacie služby	Ubytovanie a stravovanie	8 381	964	94	9 439	9 439	5
Nakladateľské, audiovizuálne a rozhlasové činnosti	Doprava, informácie	2 519	44	10	2 573	13 971	4
Telekomunikácie		240	23	11	274		7
IT a ostatné informačné služby	Obchodné služby	10 673	351	100	11 124	85 965	18
Finančné a poisťovacie činnosti		654	88	37	779		21
Činnosti v oblasti nehnuteľností		14 457	423	53	14 933		1
Právne a účtovnícke činnosti, poradenstvo v oblasti riadenia, architektonické činnosti, technické testovanie a analýzy		29 302	766	101	30 169		19
Vedecký výskum a vývoj		590	30	8	628		0
Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti		11 576	330	31	11 937		1
Administratívne a podporné služby		26 322	954	243	27 519		40
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	Ostatné služby	6	2	4	12	18 264	2
Vzdelávanie		3 508	77	15	3 600		1
Zdravotníctvo		6 196	236	65	6 497		35
Rezidenčná starostlivosť a sociálna práca		343	23	4	370		0
Umenie, zábava a rekreácia		3 155	109	34	3 298		10
Ostatné činnosti		4 325	144	18	4 487		1

Tab. č. 32: Rozdelenie sektorov priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia výroby podľa SK NACE Rev. 2
Vysoká technológia	21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceut. prípravkov 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení
Stredne vysoká technológia	20 výroba chemikálií a chemických produktov 25.4 výroba zbraní a munície 27 až 29 výroba elektrických zariadení; výroba strojov a zariadení i.n.; výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov 30 výroba ostatných dopravných prostriedkov bez 30.1 stavba lodí a člnov a bez 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení 32.5 výroba lekárskeho a dentálnych nástrojov a potrieb
Stredne nízka technológia	18.2 reprodukcia záznamových médií 19 výroba koksu a rafinovaných ropných produktov 22 až 24 výroba výrobkov z gumy a plastu; výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov; výroba a spracovanie kovov 25 výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení bez 25.4 výroba zbraní a munície 30.1 stavba lodí a člnov 33 oprava a inštalácia strojov a prístrojov
Nízka technológia	10 až 17 výroba potravín; výroba nápojov; výroba tabakových výrobkov; výroba textilu; výroba odevov; výroba kože a kožených výrobkov; spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu; výroba papiera a papierových výrobkov 18 tlač a reprodukcia záznamových médií bez 18.2 reprodukcia záznamových médií 31 výroba nábytku 32 iná výroba bez 32.5 výroba lekárskeho a dentálnych nástrojov a potrieb
Spracovateľský priemysel spolu	10 až 33

Tab. č. 33: Rozdelenie sektorov služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia služieb podľa SK NACE Rev. 2
Znalostne intenzívne služby	
Znalostne intenzívne služby s vysokou technológiou	59 až 63 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok; činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie; telekomunikácie; počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby; informačné služby 72 vedecký výskum a vývoj
Znalostne intenzívne trhové služby (bez služieb s vysokou technológiou a finančného sprostredkovania)	50 vodná doprava 51 letecká doprava 69 až 71 právne a účtovnícke činnosti; vedenie firiem, poradenstvo v oblasti riadenia; architektonické a inžinierske činnosti, technické testovanie, analýzy 73 až 74 reklama a prieskum trhu; ostatné odborné, vedecké a technické činnosti 78 sprostredkovanie práce 80 bezpečnostné a pátracie služby
Znalostne intenzívne finančné služby	64 až 66 finančné služby okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia; poistenie, zaistenie a dôchodkové zabezpečenie okrem povinného sociálneho poistenia; pomocné činnosti finančných služieb a poistenia
Ostatné znalostne intenzívne služby	58 nakladateľské činnosti 75 veterinárne činnosti 84 verejná správa a obrana; povinné sociálne poistenie 85 až 93 vzdelávanie; zdravotníctvo; starostlivosť v pobytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť); sociálna práca bez ubytovania; tvorivé, umelecké a zábavné činnosti; činnosti knižníc, archívov, múzeí a ostatných kultúrnych zariadení; činnosť herní a stávkových zariadení; športové, zábavné a rekreačné činnosti
Znalostne menej intenzívne služby	
Znalostne menej intenzívne trhové služby	45 až 47 veľkoobchod a maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov; veľkoobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov; maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov 49 pozemná doprava a doprava potrubím 52 skladové a pomocné činnosti v doprave 55 až 56 ubytovanie; činnosti reštaurácií a pohostinstiev 68 činnosti v oblasti nehnuteľností 77 prenájom a lízing 79 činnosti cestovných agentúr, rezervačné služby cestovných kancelárií a súvisiace činnosti 81 činnosti súvisiace s údržbou zariadení a krajinou úpravou 82 administratívne, pomocné kancelárske a iné obchodné pomocné činnosti 95 oprava počítačov, osobných potrieb pre domácnosti
Ostatné znalostne menej intenzívne služby	53 poštové služby a služby kuriérov 94 činnosti členských organizácií 96 ostatné osobné služby 97 až 99 činnosti domácností ako zamestnávateľov domáceho personálu; nediferencované činnosti v domácnostiach produkujúce tovary a služby na vlastné použitie; činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení
Služby spolu	45 až 99